वेदमन्त्राः

Colophon

This document was typeset using X=MTEX, and uses the Siddhanta font extensively. It also uses several MTEX macros designed by H. L. Prasād. Practically all the encoding was done with the help of Ajit Krishnan's mudgala IME (http://www.aupasana.com/).

Acknowledgements

The initial ITRANS encodings of some of these texts were obtained from http://sanskritdocuments.org/ and https://sa.wikisource.org/. Thanks are also due to Ulrich Stiehl (http://sanskritweb.de/) for hosting a wonderful resource for Yajur Veda, and also generously sharing the original Kathaka texts edited by Subramania Sarma. See also http://stotrasamhita.github.io/about/

FOR PERSONAL USE ONLY NOT FOR COMMERCIAL PRINTING/DISTRIBUTION

अनुक्रमणिका	i
अनुऋमणिका	
लघुन्या सः	1
श्री-रुद्रध्यानम्	1
देवता-स्थापनम्	2
श्रीरुद्रजपः	4
ध्यानम्	5
रुद्रप्रश्नः	7
चमकप्रश्नः	15
पुरुषसूक्तम्	20
नारायणसूक्तम्	23
विष्णुसूक्तम्	25
भूसूक्तम्	26
दुर्गा सूक्तम्	27

अनुऋमणिका	ii
श्रीसूक्तम्	28
मेधासूक्तम्	30
रुद्रसूक्तम्	31
वरुणसूक्तम्	32
ब्रह्मसूक्तम्	33
भाग्यसूक्तम्	34
पवमानसूक्तम्	35
आयुष्यसूक्तम्	38
नवग्रहसूक्तम्	40
नक्षत्रसूक्तम्	43
गणपत्यथर्वशीर्षोपनिषत्	50

अनुक्रमणिका	iii
मृत्युञ्जयहोम-मन्त्राः	54
महान्यासः	57
पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम्	57
पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम् .	59
केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः	61
मूर्घादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः	67
पादादिमूर्घान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः	68
हंसगायत्री	69
दिक् सम्पुटन्यासः	70
षोडशाङ्गरौद्रीकरणम् ृ	74
गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः	78
आत्मरक्षा	79
शिवसङ्कल्पः	81
पुरुषसूक्तम्	85
उत्तरनारायणम्	87
अप्रतिरथम्	88
प्रतिपूरुषम् (सं॰)	89
प्रतिपूरुषम् (ब्रा०)	90
शतरुद्रीयम् (सं०)	91
शतरुद्रीयम् (ब्रा०)	94

अनुऋमणिका	iv
पञ्चाङ्गम्	95
अष्टाङ्ग-नमस्काराः	96
लघुन्यासे श्री-रुद्रध्यानम्	97
लघुन्यासे देवता-स्थापनम्	98
आत्मपूजा	100
कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम्	100
षोडशोपचार पूजा	102
श्रीरुद्रनाम त्रिशती	105
प्रदक्षिणम्	112
नमस्काराः	114
चम्कानुवाकैः प्रार्थना	115
प्रार्थना	120
श्रीरुद्रजपः	120
ध्यानम्	122
रुद्रप्रश्नः	123
चमकप्रश्नः	131
रुद्रपद्पाठः	139
मन्त्रपुष्पम्	151
द्शशान्तयः	153

अनुक्रमणिका ٧

॥ लघुन्यासः ॥

॥श्री-रुद्रध्यानम्॥

अथाऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री-रुद्र रूपं ध्यायेत्॥ शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पश्चवऋकम्। गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभृषितम्॥

नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्। व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥

कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्। ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम्॥

वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम्। अमृते नाष्नुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥

दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्। नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥

सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्। एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्कवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥देवता-स्थापनम्॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्रे सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम्। कर्णयोरिश्वनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्र्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरिस महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः सर्वतोऽग्निज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अग्निर्मे वाचि श्रितः। वाग्घृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मंणि। (जिह्ना)

वायुर्मे प्राणे श्रितः। प्राणो हृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (नासिका)

सूर्यो मे चक्षुंषि श्रितः। चक्षुर्हदेये। हृदेयं मिया अहम्मृते। अमृतं ब्रह्मणि। (नेत्रे)

चुन्द्रमां मे मनिसि श्रितः। मनो हृदेये। हृदेयं मिये। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (वक्षः) दिशों में श्रोत्रें श्रिताः। श्रोत्र हृदये। हृदयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (श्रोत्रे)

आपों मे रेतंसि श्रिताः। रेतो हृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मंणि। (गुह्मम्)

पृथिवी मे शरीरे श्रिता। शरीर् हदंये। हदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (शरीरम्)

ओष्धिवनस्पृतयों में लोमंसु श्रिताः। लोमांनि हृदये। हृदयं मयिं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि)

इन्द्रों में बलैं श्रितः। बलु ् हृदये। हृदयं मिया अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (बाहू)

पुर्जन्यों मे मूर्प्नि श्रितः। मूर्धा हृदये। हृदयं मिये। अहम्मृते। अमृतं ब्रह्मणि। (शिरः)

ईशांनो मे मृन्यौ श्रितः। मृन्युर्ह्रदेये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मंणि। (हृदयम्)

आत्मा मं आत्मिनं श्रितः। आत्मा हृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

पुनेर्म आत्मा पुन्रायुरागौत्। पुनेः प्राणः पुन्राकूंतमागौत्। वैश्वानरो रुश्मिभिर्वावृधानः। अन्तस्तिष्ठत्वमृतंस्य गोपाः॥ (सर्वाण्यङ्गानि संस्पृश्य स्थापनं कृत्वा मानसैराराधयेत्॥)



॥श्रीरुद्रजपः॥

अस्य श्री-रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्नस्य। अघोर ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो देवता॥

नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः। महादेवायेति कीलकम्। श्री-साम्बसदाशिवप्रसादसिद्धार्थे जपे विनियोगः॥

॥करन्यासः॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः। चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः। निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः। ज्योतिष्ठोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः। सर्वऋत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥अङ्गन्यासः॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः।

चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट्। निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं। ज्योतिष्टोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्। सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ध्यानम्॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत् ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णेन्दु-वान्तामृतैः। अस्तोकाप्नुतमेकमीशमिनशं रुद्रानुवाकान् जपन् ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिश्चेच्छिवम्॥ ब्रह्माण्ड-व्याप्त-देहा भिसत-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः कण्ठे कालाः कपर्दा-कलित-शिश-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः। त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम्॥ ॥पश्चपुजा॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि। हं आकाशात्मने पूष्पैः पूजयामि। यं वाय्वात्मने धूपमाघ्रापयामि। रं अग्र्यात्मने दीपं दर्शयामि। वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि। सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गृणानां त्वा गृणपंति हवामहे कविं केवीनाम्प्-मश्रवस्तमम्।

ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नंः शृण्वन्नृतिभिः सीद् सादेनम्॥ ॐ महागणपतये नमः॥

शं चं में मयंश्व में प्रियं चं मेऽनुकामश्चं में कामंश्व में सौमन्सश्चं में भूद्रं चं में श्रेयंश्व में वस्यंश्व में यशंश्व में भगंश्व में द्रविणं च में यन्ता चं में धूर्ता चं में क्षेमंश्व में धृतिश्व में विश्वं च में महंश्व में स्विचं में ज्ञात्रं च में सूर्श्वं में प्रसूर्श्वं में सीरं च में ल्यश्चं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच में जीवातृंश्व में दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभंयं च में सुगं चं में शयंनं च में सूषा चं में सुदिनं च मे॥३॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥



॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ गुणानां त्वा गुणपंति १ हवामहे कविं केवीनाम्प्पमश्रं-वस्तमम्। उयेष्ट्रराजुं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नेः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥

ॐ महागणपतये नर्मः॥

ुॐ नमो भगवते रुद्राय॥

नर्मस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नर्मः। नर्मस्ते अस्तु धन्वंने बाहुभ्यांमुत ते नमंः॥ या त इषुंः शिवतंमा शिवं बुभूवं ते धनुंः। शिवा शंरव्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥ या तें रुद्र शिवा तनूरचोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तनुवा शन्तंमया गिरिंशन्ताभिचांकशीहि॥ यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिभर्ष्यस्तंवे। शिवां गिरित्र तां कुंरु मा हि ईसीः पुरुषं जर्गत्। शिवेन वर्चसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि। यथां नः सर्वमिञ्जगंदयक्ष्म र सुमना असंत्॥ अध्यंवोचदिधवृक्ता प्रंथमो दैव्यों भिषक्। अही ईश्च सर्वां अम्भयन्थ्सर्वांश्च यातुधान्यंः॥ असौ यस्ताम्रो अंरुण उत बभुः सुमङ्गलं। ये चेमा॰ रुद्रा अभितों दिक्षु श्रिताः संहस्रशोऽवैषा १ हेर्ड ईमहे॥ असौ योऽवसपंति नीलंग्रीवो विलोहितः। उतैनं गोपा अंदशन्नदंशन्नुदहार्यः॥ उतैनं विश्वां भूतानि स दृष्टो मृंडयाति नः। नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढ़र्षे॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नर्मः। प्र परा ता भंगवो वप। अवतत्य धनुस्त्व सहंस्राक्ष् शतेषुधे॥ निशीर्य शल्यानां मुखां शिवो नंः सुमनां भव। विज्यं धनुंः कपिर्दिनो विशंल्यो बाणंवा उत्त॥ अनेशन्नस्येषंव आभुरंस्य निष्क्षिंः। या ते हेतिर्मीढुष्टम् हस्ते बुभूवं ते धनुंः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमंयक्ष्मया परिञ्जा नमंस्ते अस्त्वायुंधायानांतताय धृष्णवे॥ उभाभ्यांमुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वंने। परि ते धन्वंनो हेतिर्स्मान्वृंणक्त विश्वतंः॥ अथो य इंषुधिस्तवाऽऽरे अस्मिन्न धेहि तम्॥१॥

मुंश्र धन्वंनस्त्वमुभयोरार्बियोज्याम्॥ याश्चं ते हस्त इषंवः

नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वरायं महादेवायं त्र्यम्बकायं त्रिपुरान्तकायं त्रिकालाग्निकालायं कालाग्निरुद्रायं नीलकण्ठायं मृत्युञ्जयायं सर्वेश्वरायं सदाशिवायं श्रीमन्महादेवायु नमंः॥

नमो हिरंण्यबाहवे सेनान्यें दिशां च पतंये नमो नमों वृक्षेभ्यो हिरंकेशेभ्यः पशूनां पतंये नमो नर्मः सस्पिश्चराय त्विषीमते पथीनां पत्ये नमो नमों बस्रुशायं विव्याधिनेऽन्नांनां पत्ये नमो नमो हिरंकेशायोपवीतिने पुष्टानां पत्ये नमो नमों भ्वस्यं हेत्ये जगंतां पत्ये नमो नमों रुद्रायांतताविने क्षेत्रांणां पत्ये नमो नर्मः सूतायाहंन्त्याय वनानां पत्ये नमो नमो रोहिताय स्थपत्ये वृक्षाणां पत्ये नमो नमों मृत्रिणे वाणिजाय कक्षांणां पतंये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषंधीनां पतंये नमो नमें उचैर्घोषायाऽऽऋन्दयंते पत्तीनां पतंये नमो नमेः कृथ्स्नवीताय धावंते सत्वंनां पतंये नमेः॥२॥

नमः सहंमानाय निव्याधिनं आव्याधिनीनां पतंये नमो नमंः ककुभायं निष्क्षिणे स्तेनानां पतंये नमो नमो निष्क्षिणे इषुधिमते तस्कराणां पत्तेये नमो नमो वश्चेते परिवश्चेते स्तायूनां पतंये नमो नमों निचेरवें परिचरायारंण्यानां पतंये नमो नमीः सृकाविभ्यो जिघा र सन्द्रो मुष्णतां पत्तये नमो नमों ऽसिमन्द्रो नक्तं चरंद्र्यः प्रकृन्तानां पतंये नमो नमं उष्णीषिणे गिरिचराये कुलुश्चानां पत्ये नमो नम इषुंमन्द्यो धन्वाविभ्यंश्च वो नमो नर्म आतन्वानेभ्यः प्रतिदर्धानेभ्यश्च वो नमो नर्म आयच्छंन्द्र्यो विसृजन्न्यंश्च वो नमो नमोऽस्यंन्द्यो विध्यंन्द्यश्च वो नमो नम आसींनेभ्यः शयांनेभ्यश्च वो नमो नर्मः स्वपद्मो जाग्रंद्मश्च वो नमो नमस्तिष्ठं द्यो धावं द्रयश्च वो नमो नमंः सभाभ्यंः सभापंतिभ्यश्च वो नमो नमो अश्वेभ्योऽश्वंपतिभ्यश्च वो नर्मः॥३॥

नमं आव्याधिनींभ्यो विविध्यंन्तीभ्यश्च वो नमो नम् उगंणाभ्यस्त् «ह्तीभ्यंश्च वो नमो नमो गृथ्सेभ्यो गृथ्सपंतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेंभ्यो व्रातंपतिभ्यश्च वो नमो नमो गृणेभ्यो गृणपंतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महद्भाः, क्षुष्ठकेभ्यंश्च वो नमो नमो र्थिभ्योऽर्थेभ्यंश्च वो नमो नमो रथेँभ्यो रथंपतिभ्यश्च वो नमो नमः सेनाँभ्यः सेनानिभ्यंश्च वो नमो नमः, क्षत्तुभ्यः सङ्ग्रहीतृभ्यंश्च वो नमो नम्स्तक्षंभ्यो रथकारेभ्यंश्च वो नमो नमः कुलांलेभ्यः कुमरिँभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेँभ्यो निषादेभ्यंश्च वो नमो नमं इषुकृद्धों धन्वकृद्धांश्च वो नमो नमो मृग्युभ्यः श्वनिभ्यंश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपंतिभ्यश्च वो नमः॥४॥

नमों भ्वायं च रुद्रायं च नमः श्वायं च पशुपतंये च नम् नीलंग्रीवाय च शितिकण्ठांय च नमः कपिर्दिने च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षायं च श्तर्थन्वने च नमों गिरिशायं च शिपिविष्टायं च नमों मीदुष्टंमाय चेषुंमते च नमों हुस्वायं च वामनायं च नमों बृह्ते च वर्षीयसे च नमों वृद्धायं च संवृध्वंने च नमो अग्नियाय च प्रथमायं च नमं आशवें चाजिरायं च नमः शीघ्रियाय च शीभ्यांय च नमं ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय च द्वीप्यांय च॥५॥

नमौ ज्येष्ठायं च किन्छायं च नमः पूर्वजायं चापर्जायं च नमो मध्यमायं चापगुल्भायं च नमो जघन्यांय च बुिप्रंयाय च नमः सोभ्यांय च प्रतिसर्याय च नमो याम्यांय च क्षेम्यांय च नमं उर्वर्याय च खल्यांय च नमः श्लोक्यांय चावसान्यांय च नमो वन्यांय च कक्ष्यांय च नमः श्रुवायं च प्रतिश्रुवायं च नमे आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूरांय चावभिन्दते च नमों वर्मिणे च वरूथिनें च नमों बिल्मिनें च कव्चिनें च नमः श्रुतायं च श्रुतसेनायं च॥६॥

नमों दुन्दुभ्यांय चाऽऽहन्न्यांय च नमों धृष्णवें च प्रमृशायं च नमों दूतायं च प्रहिताय च नमों निषक्षिणें चेषुधिमतें च नमंस्तीक्ष्णेषेवे चाऽऽयुधिनें च नमंः स्वायुधायं च सुधन्वंने च नमः सुत्यांय च पथ्यांय च नमंः काट्यांय च नीप्यांय च नमः सूद्यांय च सर्स्याय च नमों नाद्यायं च वैशन्तायं च नमः कूप्यांय चाव्ट्यांय च नमो वर्ष्याय चाव्र्ष्यायं च नमों मेघ्यांय च विद्युत्यांय च नमं ईप्रियांय चाऽऽत्प्यांय च नमो वात्यांय च रेष्मियाय च नमों वास्त्र्यांय च वास्तुपायं च॥७॥

नमः सोमाय च रुद्रायं च नमंस्ताम्रायं चारुणायं च नमः शङ्कायं च पशुपतंये च नमं उग्रायं च भीमायं च नमो अग्रेवधायं च दूरेवधायं च नमों हुन्ने च हनींयसे च नमों वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमंस्ताराय नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च नम्स्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरंणाय चोत्तरंणाय च नमं आतार्याय चाऽऽलाद्याय च नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिक्त्याय च प्रवाह्याय च॥८॥

नमं इरिण्यांय च प्रपृथ्यांय च नमः कि शिलायं च क्षयंणाय

च नमः कप्रदिने च पुल्स्तये च नमो गोष्ठ्यांय च गृह्यांय च नम्स्तल्प्यांय च गेह्यांय च नमः काट्यांय च गह्वरेष्ठायं च नमों हृद्य्यांय च निवेष्प्यांय च नमेः पारस्व्यांय च रजस्यांय च नमः शुष्क्यांय च हिर्त्यांय च नमो लोप्यांय चोल्प्यांय च नमं ऊर्व्यांय च सूर्म्यांय च नमः पण्यांय च पण्शृद्यांय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिघ्रते च नमं आख्खिद्ते च प्रख्खिद्ते च नमों वः किरिकेभ्यों देवाना ह हृदयेभ्यो नमों विक्षीणकेभ्यो नमों विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिर्हृतेभ्यो नमं आमीव्त्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धंसस्पते दरिंद्रन्नीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेर्माऽरो मो एंषां किं चनाऽऽमंमत्॥ या तें रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमा रुद्रायं तुवसे कपुर्दिने क्षयद्वीराय प्रभेरामहे मृतिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पृष्टं ग्रामें अस्मिन्ननांतुरम्॥ मृडा नों रुद्रोत नो मर्यस्कृधि क्षयद्वीराय नर्मसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मर्नुरायुजे पिता तदंश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ॥ मा नों महान्तंमुत मा नों अर्भुकं मा नृ उक्षंन्तमुत मा नं उक्षितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरंं प्रिया मा नंस्तनुवों रुद्र रीरिषः॥ मा नंस्तोके तनेये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नों रुद्र भामितो वंधीर्हविष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥ आुरात्तें गोुघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्नमुस्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्यधां च नः शर्मं यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गंर्त्सद्ं युवांनं मृगं न भीममुंपहृ लुमुग्रम्। मृडा जंरित्रे रुंद्र स्तवांनो अन्यं ते अस्मित्र वंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्तु परि त्वेषस्यं दुर्मितिरंघायोः। अवं स्थिरा मृघवंद्धस्तनुष्व मीद्वंस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मीद्वंष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। प्रमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान् आ चंर् पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद् विलोहित् नमंस्ते अस्तु भगवः। यास्तं सहस्र हेतयोऽन्यमस्मित्र वंपन्तु ताः॥ सहस्रांणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशांनो भगवः पराचीना मुखां कृषि॥१०॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याँम्। तेषारं सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥ अस्मिन् महत्यंणिवैंऽन्तरिक्षे भवा अधि॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षंमाचराः॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः दिवरं रुद्रा उपित्रताः॥ ये वृक्षेषुं सस्पर्श्वरा नीलंग्रीवा विलोहिताः॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपिर्दिनः॥ ये अत्रेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्॥ ये पृथां पिथुरक्षंय ऐलबृदा यृव्युधंः॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावंन्तो निषक्षिणः॥ य एतावंन्तश्च भूयारं सश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषारं सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥ नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वातो वर्षिमपंवस्तेभ्यो दश् प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोध्वस्तिभ्यो नमस्ते

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमव

नों मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि॥११॥

बन्धंनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतांत्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अपसु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवंनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमों अस्तु॥ तमुंष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वंस्य क्षयंति भेषजस्यं।

(ऋक्) यक्ष्वांमहे सौमन्सायं रुद्रं नमोंभिर्देवमसुरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवान्यं मे भगवत्तरः। अयं में विश्वभैषजोऽयं शिवाभिमर्शनः॥

ये ते सहस्रंम्युतं पाशा मृत्यो मर्त्यांय हन्तंवे। तान् युज्ञस्यं मायया सर्वानवं यजामहे। मृत्यवे स्वाहां मृत्यवे स्वाहां॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युंर्मे पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंर्मे पाहि॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ चमकप्रश्नः॥

अग्नंविष्णू स्जोषंसेमा वंधन्तु वां गिरंः। द्युम्नैर्वाजेंभिरागंतम्॥ वार्जश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे ऋतुंश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानश्चं मे व्यानश्च मेऽसुंश्च मे चित्तं चं म आधीतं च मे वाक्चं मे मनश्च मे चक्षुंश्च मे श्लोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म् ओजंश्च मे सहंश्च म् आयुंश्च मे ज्रा चं म आत्मा चं मे तनूश्चं मे शर्मं च मे वर्म च मेऽङ्गांनि च मेऽस्थानिं च मे परूरंषि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्यैष्ठ्यं च म् आधिपत्यं च मे मृन्युश्चं मे भामेश्च मेऽमेश्च मेऽम्भंश्च मे जेमा चं मे मिह्मा चं मे विर्मा चं मे प्रिथमा चं मे वृष्मी चं मे द्राघुया चं मे वृद्धं चं मे वृद्धिश्च मे सृत्यं चं मे श्रुद्धा चं मे जगंच मे धनं च मे वशंश्च मे त्विषिश्च मे ऋीडा चं मे मोदंश्च मे जातं चं मे जिन्ष्यमाणं च मे सूक्तं चं मे सुकृतं चं मे वित्तं चं मे वेद्यं च मे भूतं चं मे भिवष्यचं मे सुगं चं मे सुपर्थं च म ऋद्धं चं मृ ऋद्धिश्च मे क्रुप्तं चं मे क्रुप्तिश्च मे मृतिश्चं मे सुमृतिश्चं मे॥२॥

शं चं में मयंश्व में प्रियं चं मेऽनुकामश्चं में कामश्च में सौमनुसर्श्व में भुद्रं चं में श्रेयश्च में वस्यंश्व में यशंश्व में भगंश्व में च मे ल्यश्चं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनांमयच मे
जीवातृंश्च मे दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभंयं च मे सुगं चं मे
शयंनं च मे सूषा चं मे सुदिनं च मे॥३॥
जर्क्षं मे सूनृतां च मे पयंश्च मे रसंश्च मे घृतं चं मे मधुं
च मे सिधंश्च मे सपींतिश्च मे कृषिश्चं मे वृष्टिंश्च मे जैत्रं च म्
औद्धिंद्यं च मे रियश्चं मे रायंश्च मे पुष्टं चं मे पुष्टिंश्च मे विभु चं
मे प्रभु चं मे बहु चं मे भूयंश्च मे पूर्णं चं मे पूर्णतंरं च मेऽक्षितिश्च
मे कूयंवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षंच मे ब्रीह्यंश्च मे यवांश्च मे माषांश्च
मे तिलांश्च मे मुद्राश्चं मे खुल्वांश्च मे गोधूमांश्च मे मुस्रांश्च मे
प्रियङ्गंवश्च मेऽणंवश्च मे श्यामाकांश्च मे नीवारांश्च मे॥४॥

च में महंश्च में सुंविचं में ज्ञार्त्रं च में सूर्श्व में प्रसूर्श्व में सीरं

अश्मां च में मृतिंका च में गिरयंश्व में पर्वताश्व में सिकंताश्व में वनस्पतंयश्व में हिरंण्यं च में ऽयंश्व में सीसंं च में त्रपृंश्व में श्यामं चं में लोहं चं में ऽग्निश्चं म आपंश्व में वीरुधंश्व म ओषंधयश्व में कृष्टप्च्यं चं में ऽकृष्टप्च्यं चं में ग्राम्याश्चं में प्शवं आर्ण्याश्चं यज्ञेनं कल्पन्तां वित्तं चं में वितिंश्व में भूतं चं में भूतिंश्व में वसुं च में वस्तिश्चं में कर्म च में शक्तिंश्व में ऽर्थंश्व म एमंश्व म इतिंश्व में गतिंश्व में॥५॥ अग्निश्चं म इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म इन्द्रंश्च मे सिवता चं म इन्द्रंश्च मे सरंस्वती च म इन्द्रंश्च मे पूषा चं म इन्द्रंश्च मे बृह्स्पतिश्च म इन्द्रंश्च मे मित्रश्चं म इन्द्रंश्च मे वर्षणश्च म इन्द्रंश्च मे त्वष्टां च म इन्द्रंश्च मे धाता चं म इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म इन्द्रंश्च मेऽिश्वेनौं च म इन्द्रंश्च मे मुरुतंश्च म इन्द्रंश्च मे विश्वं च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी चं म इन्द्रंश्च मेऽन्तरिंश्चं च म इन्द्रंश्च मे दोश्चं म इन्द्रंश्च मे दिशंश्च म इन्द्रंश्च मे मूर्धा चं म इन्द्रंश्च मे प्रजापंतिश्च म इन्द्रंश्च मे॥६॥

अर्शुश्चं मे र्शिमश्च मेऽदाँभ्यश्च मेऽधिपतिश्च म उपार्शुश्चं मेऽन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्तश्चं मे मृन्थी चं म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे प्रुवश्चं मे वैश्वान्रश्चं म ऋतुग्रहाश्चं मेऽतिग्राह्यांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वृतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वृतश्चं मे पौष्णश्चं मे पालीवृतश्चं मे हारियोज्नश्चं मे॥७॥

इध्मश्चं मे बर्हिश्चं मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे सुचंश्च मे चमुसाश्चं मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च म उपर्वाश्चं मेऽधिषवंणे च मे द्रोणकलुशश्चं मे वायुव्यांनि च मे पूत्भृचं म आधवनीयंश्च म् आग्नींग्नं च मे हिव्धांनं च मे गृहाश्चं मे सदंश्च मे पुरोडाशांश्च मे पचताश्चं मेऽवभृथश्चं मे स्वगाकारश्चं मे॥८॥

अग्निश्चं मे घर्मश्चं मेऽर्कश्चं मे सूर्यंश्च मे प्राणश्चं मेऽश्वमेधश्चं

मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्चं मे शक्वरीर्ङ्गुलयो दिशंश्च मे युज्ञेनं कल्पन्तामृक्चं मे सामं च मे स्तोमंश्च मे युज्ञंश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्चं मे ब्रुतं च मेऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृंहद्रथन्तरे च मे युज्ञेनं कल्पेताम्॥९॥

गर्भाक्ष मे वृथ्साश्चं मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी चं मे दित्यवार्च मे दित्यौही चं मे पञ्चाविश्व मे पञ्चावी चं मे त्रिवृथ्सश्चं मे त्रिवृथ्सा चं मे तुर्युवार्च मे तुर्योही चं मे पष्टवार्च मे पष्टौही चं म उक्षा चं मे वृहा चं मे धेनुश्चं मे आयुंर्यज्ञेनं कल्पतां प्राणो यज्ञेनं कल्पतामपानो यज्ञेनं कल्पतां व्यानो यज्ञेनं कल्पतां चक्षुंर्यज्ञेनं कल्पतां यज्ञेनं कल्पतां मनो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पतामात्मा १०॥

एकां च मे तिस्रश्चं मे पश्चं च मे सप्त चं मे नवं च म एकांदश च मे त्रयोंदश च मे पश्चंदश च मे स्प्तदंश च मे नवंदश च म एकंविश्शतिश्च मे त्रयोंविश्शतिश्च मे पश्चंविश्शतिश्च मे स्प्तविश्शितिश्च मे नवंविश्शितिश्च म् एकंत्रिश्शच मे त्रयंस्त्रिश्शच मे चतंस्रश्च मेऽष्टौ चं मे द्वादंश च मे षोडंश च मे विश्शितिश्चं मे चतुंविश्शितिश्च मेऽष्टाविश्शितिश्च मे द्वात्रिश्शच मे षद्गिश्शच मे चत्वारिश्शचं मे चतुंश्चत्वारिश्शच मेऽष्टाचंत्वारिश्शच मे वाजंश्च प्रसुवश्चांपिजश्च ऋतुंश्च सुवंश्च मूर्धा च व्यश्चियश्चाऽऽन्त्यायनश्चान्त्यंश्च भौवनश्च भुवंनश्चाधिपतिश्च॥११॥

इडां देवहर्मनुर्यज्ञनीर्बृहस्पतिरुक्थामदानि शश्सिषद्विश्वेंदेवाः स्ंक्तवाचः पृथिवि मातर्मा मो हि॰सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मध् वदिष्यामि मधुमतीं देवेभ्यो वार्चमुद्यास शृश्रूषेण्यां मनुष्यैभ्यस्तं मां देवा अंवन्तु शोभायै पितरोऽनुंमदन्तु॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ पुरुषसूक्तम्॥

सहस्रंशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रंपात्। स भूमिं विश्वतों वृत्वा। अत्यंतिष्ठदृशाङ्गुलम्॥ पुरुष पुवेद॰ सर्वम्। यद्भतं यच भव्यम्। उतामृंतत्वस्येशांनः। यदन्नेनातिरोहंति॥ पुतावांनस्य महिमा। अतो ज्यायाईश्च पूरुंषः। पादौंऽस्य विश्वां भूतानिं। त्रिपादंस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुंषः। पादौं ऽस्येहा ऽऽभंवात्पुनः। ततो विश्वङ्कांक्रामत्। साशुनानुशुने अभि॥ तस्माँद्विरार्डजायत। विराजो अधि पूर्रुषः। स जातो अर्त्यरिच्यत। पश्चाद्भिमर्थो पुरः॥ यत्पुरुषेण हविषाँ। देवा यज्ञमतंन्वत। वसन्तो अंस्याऽऽसीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः शरद्धविः॥ सप्तास्योऽऽसन् परि्धर्यः। त्रिः सप्त सुमिर्धः कृताः। देवा यद्यज्ञं तंन्वानाः। अबंध्नन् पुरुषं पशुम्॥ तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमंग्रतः। तेनं देवा अयंजन्त। साध्या ऋषंयश्च ये॥ तस्मौद्यज्ञार्थ्सर्वहुतेः। सम्भृतं पृषद्गुज्यम्। पुशू इस्ता इश्चेके वायव्यान्। आरण्यान्ग्राम्याश्च ये॥ तस्मौद्यज्ञार्थ्सर्वहुतंः। ऋचः सामानि जिज्ञरे। छन्दा रेसि जिज्ञरे तस्मौत्। यजुस्तस्मोदजायत॥ तस्मादश्वां अजायन्त। ये के चोंभयादेतः। गावों ह जिज्ञरे तस्माँत्। तस्मौज्ञाता अंजावयः॥ यत्पुरुषं व्यद्धुः। कतिधा व्यंकल्पयन्। मुखं किमंस्य कौ बाह। कावूरू पादांवुच्येते॥ ब्राह्मणोंऽस्य मुखंमासीत्। बाहू रांजुन्यः कृतः। ऊरू तदंस्य यद्वैश्यः। पन्धाः

मंनिषाण। सर्वं मनिषाण॥

पुरुषसूक्तम्

अंकल्पयन्॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवंणं तमस्सतु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते॥ धाता पुरस्ताद्यमुंदाज्ञहारं। श्राकः प्रविद्वान् प्रदिश्श्चतंस्रः। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयंनाय विद्यते॥ यज्ञेनं यज्ञमंयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यांसन्। ते ह

शूद्रो अंजायत॥ चुन्द्रमा मनंसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रंश्चाग्निश्चं। प्राणाद्वायुरंजायत॥ नाभ्यां आसीदन्तरिक्षम्।

युज्ञन युज्ञमयजन्त द्वाः। तान् धमाणि प्रथमान्यासन्। त ह् नार्कं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥ अद्धः सम्भूतः पृथिव्यै रसाँच। विश्वकर्मणः समवर्तताधि। तस्य त्वष्टां विदर्धद्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रे॥ वेदाहमेतं पुरुषं

महान्तम्। आदित्यवंर्णं तमंसः परंस्तात्। तमेवं विद्वानमृतं इह
भंवित। नान्यः पन्थां विद्युतेऽयंनाय॥ प्रजापंतिश्चरित् गर्भे अन्तः।
अजायंमानो बहुधा विजायते। तस्य धीराः परिजानिन्त् योनिम्।
मरीचीनां पदिमंच्छन्ति वेधसंः॥ यो देवेभ्य आतंपित। यो देवानां
पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यों जातः। नमों रुचाय ब्राह्मये॥ रुचं
ब्राह्मं जनयंन्तः। देवा अग्रे तदंब्रवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्।
तस्यं देवा असन् वशें॥ हीश्चं ते लक्ष्मीश्च पत्यौं। अहोरात्रे
पार्श्वे। नक्षंत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मंनिषाण। अमुं

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ नारायणसूक्तम्॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः – १०/अनुवाकः – १३)

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशंम्भुवम्। विश्वं नारायंणं देवमक्षरं पर्मं पदम्। विश्वतः परमान्नित्यं विश्वं नारायणः हरिम्। विश्वमेवदं पुरुषस्तद्विश्वमुपंजीवति। पतिं विश्वंस्याऽऽत्मेश्वंर्श् शाश्वंतः शिवमंच्युतम्। नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं परायणम्। नारायणपंरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः। नारायण परं ब्रह्म तत्त्वं नारायणः परः। नारायणः परः। वारायणः परः। यचं किश्चिष्णंगथ्मवं दृश्यते श्रूयतेऽपि वा॥

अन्तंर्बिहिश्चं तथ्सर्वं व्याप्य नारायणः स्थितः। अनेन्त्मव्यंयं कृवि संमुद्रेऽन्तं विश्वशंम्भुवम्। पृद्मकोश प्रंतीकाश्र् हृदयं चाप्यधोमुंखम्। अधो निष्ठ्या वितस्त्यान्ते नाभ्यामुंपिर् तिष्ठति। ज्वालुमालाकुंलं भाती विश्वस्यांऽऽयत्नं मंहत्। सन्तंत श्रिलाभिस्तुलम्बंत्याकोश्रसिन्निभम्। तस्यान्ते सुष्रिर सूक्ष्मं तिस्मिन्थ्सर्वं प्रतिष्ठितम्। तस्य मध्ये महानंग्निर्विश्वाचिविश्वतोमुखः। सोऽग्रंभुग्विभंजन्तिष्ठन्नाहारमजुरः कृविः। तिर्यगूर्ध्वमधः शायी रश्मयंस्तस्य सन्तंता। सन्तापयंति स्वं देहमापादतलमस्तंकः। तस्य मध्ये विहिशिखा अणीयोध्वा व्यवस्थितः। नीलतोयदं-मध्यस्थाद्विद्युक्लेखेव भास्वरा। नीवार्श्यूकंवत्तन्वी पीता भास्वत्यणूपंमा। तस्याः शिखाया मध्ये परमात्मा व्यवस्थितः।

स ब्रह्म स शिवः स हरिः सेन्द्रः सोऽक्षंरः परमः स्वराट्॥ ऋत र सत्यं पेरं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गंलम्। ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नर्मः।

नारायणायं विद्महें वासुदेवायं धीमहि। तन्नों विष्णुः प्रचोदयाँत्।

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोंचं यः पार्थिवानि विममे रजा रसि यो अस्कंभायदुत्तंर र सधस्थंं विचक्रमाणस्त्रेधोरुंगायो विष्णोंरराटंमसि

विष्णोः पृष्ठमंसि विष्णोः श्रत्रेंस्थो विष्णोः स्यूरंसि विष्णोंर्ध्रुवमंसि

वैष्णवमंसि विष्णंवे त्वा॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ विष्णुसूक्तम्॥

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजा रेसि यो अस्कंभायदुत्तंर सधस्थंं विचक्रमाणस्रोधोरुंगायः॥

तदंस्य प्रियमभिपाथों अश्याम्। नरो यत्रं देवयवो मदंन्ति। उरुक्रमस्य स हि बन्धुंरित्था। विष्णोः पदे पंरमे मध्व उथ्सः। प्र तद्विष्णुंः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुंचरो गिरिष्ठाः। यस्योरुषुं त्रिषु विक्रमंणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा। परो मात्रंया तनुवां वृधान। न ते महित्वमन्वंश्जुवन्ति॥

उभे ते विद्म रजंसी पृथिव्या विष्णों देवत्वम्। परमस्यं विथ्से। विचंक्रमे पृथिवीमेष एताम्। क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे दशुस्यन्। ध्रुवासो अस्य कीरयो जनांसः। उरुक्षिति सुजनिंमाचकार।

त्रिर्देवः पृंथिवीमेष एताम्। विचंक्रमे शतर्चंसं महित्वा। प्र विष्णुंरस्तु तवसस्तवीयान्। त्वेष इह्यंस्य स्थविंरस्य नामं॥

॥ भूसूक्तम् ॥ (तैत्तिरीय संहिता काण्डम् - १/प्रपाठकः - ५/अनुवाकः - ३)

भूमिभूमा द्यौर्वरिणाऽन्तरिक्षं महित्वा। उपस्थें ते देव्यदितेऽग्निमंन्नादमन्नाद्यायाऽऽदंधे। आऽयङ्गौः पृश्ञिंरऋमी-दर्सनन्मातरं पुनः। पितरं च प्रयन्थ्सुवः। त्रि शद्धाम वि रांजित वाक्पंतङ्गायं शिश्रिये। प्रत्यंस्य वह द्युभिः। अस्य प्राणादेपान्त्यन्तश्चरित रोचना। व्यंख्यन् महिषः सुवंः॥

यत्त्वौ ऋद्धः पंरोवपं मन्युना यदवंर्त्या। सुकर्त्पंमग्ने तत्तव पुनस्त्वोद्दीपयामसि। यत्ते मन्युपरोप्तस्य पृथिवीमन् दध्वसे। आदित्या विश्वे तद्देवा वसंवश्च समार्भरन्। मनो ज्योतिंर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञ सिम्ममं देधातु। बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह मांदयन्ताम्। सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वाः सप्तर्षयः सप्त धामं प्रियाणिं।

सप्त होत्राः सप्तधा त्वां यजन्ति सप्त योनीरापृंणस्वा घृतेनं। पुनेरूर्जा नि वेर्तस्व पुनेरग्न इषाऽऽयुंषा। पुनेर्नः पाहि विश्वतः। सह र्य्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारंया। विश्विपस्त्रंया विश्वतस्परिं। लेकः सलेकः सुलेक्स्ते नं आदित्या आर्ज्यं जुषाणा वियन्तु केतः सकेतः सुकेत्स्ते नं आदित्या आज्यं जुषाणा वियन्तु विवस्वा रू अदितिर्देवंजुतिस्ते नं आदित्या आज्यं जुषाणा वियन्तु।

॥दुर्गा सूक्तम्॥

(तैत्तिरीयारण्यकम/प्रपाठकः – १०/अनवाकः – २

जातवेंदसे सुनवाम् सोमं मरातीयतो निदंहाति वेदंः। स नंः पर्षदितं दुर्गाणि विश्वां नावेव सिन्धुं दुरिताऽत्यग्निः॥१॥

तामुग्निवंणां तपंसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं केर्मफुलेषु जुष्टाँम्। दुर्गां देवी १ शरणमुहं प्रपंद्ये सुतरंसि तरसे नर्मः॥२॥

अग्ने त्वं पारया नव्यों अस्मान्थ्स्वस्तिभिरतिं दुर्गाणि विश्वाः। पूर्श्वं पृथ्वी बंहुला नं उुर्वी भवां तोकाय तनयाय शं योः॥३॥

विश्वांनि नो दुर्गहां जातवेदः सिन्धुं न नावा दुरिताऽतिंपर्षि। अग्ने अत्रिवन्मनंसा गृणानौंऽस्माकं बोध्यविता तुनूनांम्॥४॥

पृत्ना जित्र सहंमानमुग्रमृग्नि हंवेम पर्माथ्सधस्थाँत्। स नंः पर्षदितं दुर्गाणि विश्वा क्षामंद्देवो अति दुरितात्यग्निः॥५॥

प्रुत्नोषिं कुमीड्यों अध्वरेषुं सुनाच् होता नव्यंश्च सर्थ्सि। स्वाश्चांग्ने तुनुवंं पिप्रयंस्वास्मभ्यं चु सौभंगुमायंजस्व॥६॥

गोभिर्जुष्टमयुजो निर्षिक्तं तवैन्द्र विष्णोरनुसश्चरेम। नाकस्य पृष्ठमभि संवसानो वैष्णवीं लोक इह मादयन्ताम्॥७॥

> कात्यायनायं विदाहं कन्यकुमारि धीमहि। तन्नों दुर्गिः प्रचोदयांत्॥

॥श्रीसूक्तम्॥

हिरंण्यवर्णां हरिंणीं सुवर्णरंजतस्त्रजाम्। चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातंवेदो म् आवंह॥१॥

तां म् आवंह् जातंवेदो लृक्ष्मीमनंपगामिनींम्। यस्यां हिरंण्यं विन्देयं गामश्वं पुरुषानहम्॥२॥

अश्वपूर्वां रंथम्ध्यां ह्स्तिनांदप्रबोधिनीम्। श्रियंं देवीमुपंह्वये श्रीमांदेवीर्जुषताम्॥३॥

कां सोऽस्मितां हिरंण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलंन्तीं तृप्तां तुर्पर्यन्तीम्। पुद्मे स्थितां पुद्मवंणां तामिहोपंह्वये श्रियम्॥४॥

चुन्द्रां प्रभासां युशसा ज्वलंन्तीं श्रियंं लोके देवजुंष्टामुदाराम्। तां पुद्मिनीमीं शरणमहं प्रपंद्येऽलुक्ष्मीमें नश्यतां त्वां वृणे॥५॥

आदित्यवंर्णे तपसोऽधिजातो वनस्पतिस्तवं वृक्षोऽथ बिल्वः। तस्य फलानि तपसा नुंदन्तु मायान्तरायाश्चं बाह्या अंलक्ष्मीः॥६॥

उपैतु मां देवस्खः कीर्तिश्च मणिना सह। प्रादुर्भूतोऽस्मि राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं ददातु मे॥७॥

क्षुत्पिपासामेलां ज्येष्ठामलक्ष्मीं नांशयाम्यहम्। अभूति-मसमृद्धिं च सर्वां निर्णुद मे गृहात्॥८॥ गुन्धुद्वारां दुराधुर्षां नित्यपुष्टां करीषिणींम्। ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपेह्नये श्रियम्॥९॥

मनेसः काम्माकूतिं वाचः स्त्यमंशीमहि। पृश्नां रूपमन्नस्य मयि श्रीः श्रयतां यशेः॥१०॥

कुर्दमेन प्रजाभूता मृयि सम्भव कुर्दम। श्रियं वासयं मे कुले मातरं पद्ममालिनीम्॥११॥

आपंः सृजन्तं स्निग्धानि चिक्कीत वंस मे गृहे। नि चं देवीं

मातरं श्रियं वासयं मे कुले॥१२॥

आर्द्रां पुष्करिणीं पुष्टिं सुवर्णां हेममालिनीम्। सूर्यां हिरण्मेयीं लक्ष्मीं जातंवेदो म् आवंह॥१३॥

आर्द्रां यः करिणीं यृष्टिं पिङ्गलां पंद्ममालिनीम्। चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातंवेदो म् आवह॥१४॥

तां म् आवंह् जातंवेदो लुक्ष्मीमनंपगामिनींम्। यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योऽश्वांन् विन्देयं पुरुषानुहम्॥१५॥

मृहादेव्यै चं विद्महें विष्णुपृत्यै चं धीमहि। तन्नों लक्ष्मीः प्रचोदयाँत्॥१६॥

॥ मेधासूक्तम्॥

(तैत्तिरीयारण्यकम/प्रपाठकः – १०/अनवाकः – ४१-४४)

मेधादेवी जुषमांणा न आगाँद्विश्वाची भद्रा सुमनस्यमांना। त्वया जुष्टां नुदमाना दुरुक्तांन् बृहद्वंदेम विदर्थे सुवीराः। त्वया जुष्टं ऋषिर्भवति देवि त्वया ब्रह्मांऽऽगतश्रीरुत त्वयां। त्वया जुष्टश्चित्रं विंन्दते वसु सानों जुपस्व द्रविंणों न मेधे॥ मेधां मु इन्द्रों ददातु मेधां देवी सरस्वती। मेधां में अश्विनांवुभावार्धत्तां पुष्करस्रजा। अफ्सरासुं च या मेधा गंन्धर्वेषुं च यन्मनंः। दैवीं मेधा सरंस्वती सा मां मेधा सुरभिंर्जुषता इ स्वाहाँ॥ आ मां मेधा सुरभिंर्विश्वरूपा हिरंण्यवर्णा जगंती जगम्या। ऊर्जस्वती पर्यसा पिन्वंमाना सा माँ मेधा सुप्रतींका जुषन्ताम्। मियं मेधां मियं प्रजां मर्य्याग्नस्तेजों दधातु मिये मेधां मिये प्रजां मयीन्द्रं इन्द्रियं दंधातु मिये मेधां मियं प्रजां मिय सूर्यो भ्राजों दधातु।

॥रुद्रसूक्तम्॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ४ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - १० / पश्चादयः – २४)

परिं णो रुद्रस्यं हेतिर्वृंणक्तु परिं त्वेषस्यं दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मुघवंद्र्यस्तनुष्व मीढ्वंस्तोकाय तनंयाय मृडय।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ४ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - १० / पश्चादयः – २३–२४)

स्तुहि श्रुतं गेर्त्सदं युवानं मृगं न भीमम्पपहुलुमुग्रम्। मृडा जीर्त्रे रुद्र स्तवानो अन्यं ते अस्मन्नि वेपन्तु सेनाः।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ४ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - १० / पश्चादयः – २४–२५)

मीढुंष्टम् शिवंतम शिवो नंः सुमनां भव। पुरमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान् आ चंर् पिनांकं बिभ्रदा गंहि।

(तैत्तिरीयारण्यके प्रपाठकः - ४ / अनुवाकः - ५ / पश्चादयः - १८)

अर्हन्बिभर्षि सार्यकानि धन्वं। अर्हं निष्कं यंज्तं विश्वरूपम्। अर्हं निदन्दंयसे विश्वमब्भुंवम्। न वा ओजीयो रुद्र त्वदंस्ति।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - ३ / अनुवाकः - १४ / पश्चादयः – २४)

त्वमंग्ने रुद्रो असुंरो महो दिवस्त्व शर्धो मार्रुतं पृक्ष ईिशषे। त्वं वातैररुणैर्यास शङ्गयस्त्वं पूषा विधतः पासि नु त्मना॥ आ वो राजानमध्वरस्यं रुद्र होतार सत्ययज् रोदंस्योः। अग्निं पुरा तनियुत्नोर्चित्ताद्धिरंण्यरूपमवसे कृणुध्वम्॥

॥ वरुणसूक्तम्॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - ११ / पश्चादयः – ४९-५०)

उदुंत्तमं वंरुण पार्शमस्मदवांधमं वि मध्यमः श्रंथाय। अथां वयमांदित्यव्रते तवानांगसो अदिंतये स्याम॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - २ / अनुवाकः - ८ / पश्चादयः - १५)

अस्तंभ्राद्यामृंष्भो अन्तरिंक्षमिंमीत वरिमाणं पृथिव्या। आसींदद्विश्वा भुवनानि सम्राड्विश्वेत्तानि वर्रुणस्य व्रतानिं।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ३ / प्रपाठकः - ४ / अनुवाकः - ११ / पश्चादयः – ४६)

यत्किं चेदं वंरुण दैव्ये जर्नेऽभिद्रोहं मंनुष्यांश्वरांमिस। अचित्ती यत्तव धर्मा युयोपिम मा नस्तस्मादेनंसो देव रीरिषः। कित्वासो यद्विरिपुर्न दीवि यद्वां घा सृत्यमुत यन्न विद्या सर्वा ता वि ष्यं शिथिरेवं देवाथां ते स्याम वरुण प्रियासंः॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - ११ / पश्चादयः – ४९-५०)

अवं ते हेडों वरुण नमोभिरवं युज्ञेभिरीमहे ह्विर्भिः। क्षयंत्रस्मभ्यंमसुर प्रचेतो राज्ञत्रेनार्स्सि शिश्रथः कृतानि॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - २ / प्रपाठकः - १ / अनुवाकः - ११ / पश्चादयः – ६५)

तत्त्वां यामि ब्रह्मंणा वन्दंमान्स्तदाऽऽशांस्ते यजंमानो हिविर्भिः। अहेंडमानो वरुणेह बोद्ध्युरुंशश्स्म मा न आयुः प्रमोषीः॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ ब्रह्मसूक्तम्॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - २ / प्रपाठकः - ८ / अनुवाकः - ८ / पश्चादयः - ६६–६९)

ब्रह्मं जज्ञानं प्रथमं पुरस्तांत्। वि सीमृतः सुरुचीं वेन आवः। स बुध्नियां उप मा अस्य विष्ठाः॥६६॥

सृतश्च योनिमसंतश्च विवंः। पिता विराजांमृष्भो रंयीणाम्। अन्तरिक्षं विश्वरूप् आविवेश। तमकैर्भ्यंचिन्त वृथ्सम्। ब्रह्म सन्तं ब्रह्मणा वृधयन्तः। ब्रह्मं देवानंजनयत्। ब्रह्म विश्वमिदं जगंत्। ब्रह्मणः क्षत्रं निर्मितम्। ब्रह्मं ब्राह्मण आत्मनां। अन्तरंस्मिन्निमे लोकाः॥६७॥

अन्तर्विश्वमिदं जगंत्। ब्रह्मैव भूतानां ज्येष्ठम्। तेन कोंऽर्हति स्पर्धितुम्। ब्रह्मन्देवास्त्रयंस्त्रिश्शत्। ब्रह्मिन्द्रप्रजापती। ब्रह्मन् ह् विश्वां भूतानिं। नावीवान्तः समाहिता। चतंस्र आशाः प्रचंरन्त्व्ययः। इमं नो युज्ञं नंयतु प्रजानन्। घृतं पिन्वंत्रजर्रं सुवीरम्॥६८॥

ब्रह्मं समिद्भंवत्याहुंतीनाम्।

॥भाग्यसूक्तम्॥ (तैत्तिरीय ब्राह्मणम् अष्टकम् - ३/प्रश्नः - ८/अनुवाकम् - ९)

प्रातरिमें प्रातिरन्द्र हवामहे प्रातिमेत्रा वर्रुणा प्रातर्श्विनौ। प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोमंमुत रुद्र ह्वेम॥१॥

प्रातर्जितं भगमुग्र ह्वेम वयं पुत्रमदितेयीं विधर्ता। आर्प्रश्चिद्यं मन्यंमानस्तुरश्चिद्राजां चिद्यं भगंं भुक्षीत्याहं॥२॥

भग प्रणेतर्भग सत्यंराधो भगेमां धियमुदंव ददंनः। भग प्र णो जनय गोभिरश्वैर्भग प्र नृभिनृवन्तेः स्याम॥३॥

उतेदानीं भगवन्तः स्यामोत प्रपित्व उत मध्ये अहाँम्। उतोदिता मघवन्थ्सूर्यस्य वयं देवाना र सुमतौ स्याम॥४॥

भर्ग एव भर्गवा । अस्तु देवास्तेनं वयं भर्गवन्तः स्याम। तं त्वा भग सर्व इज्ञोंहवीमि स नो भग पुर एता भवेह॥५॥ समंध्वरायोषसों ऽनमन्त दधिकावेंव शुचंये पदायं।

अर्वाचीनं वंसुविदं भगंं नो रथंमिवाश्वांवाजिन आवंहन्तु॥६॥ अश्वांवतीर्गोमंतीर्न उषासों वीरवंतीः सदंमुच्छन्तु भुद्राः। घृतं दुर्हाना विश्वतः प्रपीना यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥७॥

यो माँ उग्ने भागिन ई सन्तमथांभागं चिकींर्षति। अभागमंग्ने तं कुंरु मामंग्ने भागिनं कुरु॥८॥

॥पवमानसूक्तम्॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - १ / प्रपाठकः - ४ / अनुवाकः - ८)

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ५ / प्रपाठकः - ६ / अनुवाकः - १)

ॐ तच्छुं योरावृंणीमहे। गातुं यज्ञायं। गातुं यज्ञपंतये। दैवीं स्वस्तिरंस्तु नः। स्वस्तिर्मानुंषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिंगातु भेषजम्। शं नों अस्तु द्विपदें। शं चतुंष्पदे॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

द्धिकाव्णों अकारिषम्। जिष्णोरश्वंस्य वाजिनः। सुर्भिनो मुखांकरत्। प्रणु आयूर्ंषि तारिषत्।

आपो हि ष्ठा मंयो भुवस्ता नं ऊर्जे दंधातन। महेरणांय चक्षंसे। यो वंः शिवतंमो रसस्तस्यं भाजयतेह नंः। उशतीरिव मातरंः। तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयांय जिन्वंथ। आपो जनयंथा च नः॥

हिरंण्यवर्णाः शुचंयः पावका यासुं जातः कृश्यपो यास्विन्द्रंः। अग्निं या गर्भं दिधेरे विरूपास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥

यासार् राजा वर्रुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यं जनानाम्। मधुश्चतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्त्॥

यासाँ देवा दिवि कृण्वन्ति भृक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति। याः पृथिवीं पर्यसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥ शिवेनं मा चक्षुंषा पश्यताऽऽपः शिवयां तुनुवोपं स्पृशत त्वचं मे। सर्वारं अग्नीर रंफ्सुषदों हुवे वो मिय वर्चो बलुमोजो नि धंत्त॥

पर्वमानः सुवर्जनः। पवित्रेण विचर्षणिः। यः पोता स पुंनातु मा। पुनन्तुं मा देवजुनाः। पुनन्तु मनेवो धिया। पुनन्तु विश्वं आयवंः। जातंवेदः पवित्रंवत्। पवित्रंण पुनाहि मा। शुक्रेणं देवदीद्यंत्। अग्ने ऋत्वा ऋतू रन्। यत्ते पवित्रंमर्चिषिं। अग्ने वितंतमन्तुरा। ब्रह्म तेनं पुनीमहे। उभाभ्यां देवसवितः। पुवित्रेण सवेनं च। इदं ब्रह्मं पुनीमहे। वैश्वदेवी पुनती देव्यागाँत्। यस्यैं बह्बीस्तुनुवो वीतपृष्ठाः। तया मदन्तः सधमाद्येषु। वयः स्याम पतंयो रयीणाम्। वैश्वानरो रश्मिभिर्मा पुनातु। वातंः प्राणेनेषिरो मंयो भूः। द्यावांपृथिवी पर्यसा पर्योभिः। ऋतावंरी यज्ञिये मा पुनीताम्। बृहद्भिः सवितस्तृभिः। वर्षिष्ठैर्देवमन्मंभिः। अग्ने दक्षैः पुनाहि मा। येन देवा अपुनत। येनाऽऽपो दिव्यं कर्शः। तेन दिव्येन ब्रह्मणा। इदं ब्रह्मं पुनीमहे। यः पावमानीरध्येतिं। ऋषिभिः सम्भृते रसम्। सर्वे स पूतमंश्ञाति। स्वदितं मांतुरिश्वंना। पावमानीर्यो अध्येतिं। ऋषिंभिः सम्भृंत रसम्। तस्मै सरंस्वती दुहे। क्षीर सर्पिर्मधूंदकम्॥ पावमानीः स्वस्त्ययंनीः। सुदुघाहि पर्यस्वतीः। ऋषिभिः सम्भृंतो रसंः। ब्राह्मणेष्वमृतर् हितम्। पावमानीर्दिशन्तु नः। इमं लोकमथो अमुम्। कामान्थ्समेर्धयन्तु नः। देवीर्देवैः समाभृताः। पावमानीः स्वस्त्ययंनीः। सुदुघाहि घृंतश्रुतं। ऋषिंभिः सम्भृंतो रसं। ब्राह्मणेष्वमृत र हितम्। येनं देवाः पवित्रेण। आत्मानं पुनते सदाँ। तेनं सहस्रंधारेण। पावमान्यः

विदों वयम्। पूर्त ब्रह्मं पुनीमहे। इन्द्रंः सुनीती सह मां पुनातु। सोमः स्वस्त्या वरुंणः सुमीच्यां। युमो राजां प्रमृणाभिः पुनातु मा। जातवेदा मोर्जयंन्त्या पुनातु। भूर्भुवः सुवंः।

पुनन्तु मा। प्राजापत्यं पवित्रम्। शतोद्यांमर् हिरण्मयम्। तेनं ब्रह्म

ॐ तच्छं योरावृंणीमहे। गातुं यज्ञार्य। गातुं यज्ञपंतये। दैवीं स्वस्तिरंस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिंगातु भेषजम्। शं नो

अस्तु द्विपदें। शं चतुंष्पदे॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ आयुष्यसूक्तम्॥

यो ब्रह्मा ब्रह्मण उंज्ञहार प्राणैः शिरः कृत्तिवासाः पिनाकी। ईशानो देवः स न आयुर्दधातु तस्मै जुहोमि हविषां घृतेन॥१॥

विभ्राजमानः सरिंरस्य मध्याद्रोचमानो घर्मरुचिंर्य आगात्। स मृत्युपाशानपनुंद्य घोरानिहायुषेणो घृतमंत्तु देवः॥२॥

ब्रह्मज्योतिर्ब्रह्मपत्नीषु गुर्मुं युमाद्धात् पुरुरूपं जयन्तम्। सुवर्णरम्भग्रहमंकमुर्च्यं तुमायुषे वर्धयामो घृतेन॥३॥

श्रियं लक्ष्मीमौबलामंम्बिकां गां षष्ठीं च यामिन्द्रसेनेंत्युदाहुः। तां विद्यां ब्रह्मयोनिर्ं सरूपामिहायुषे तर्पयामों घृतेन॥४॥

दाक्षायण्यः सर्वयोन्यः स योन्यः सहस्रशो विश्वरूपां विरूपाः। ससूनवः सपतयः सयूथ्या आयुषेणो घृतमिदं जुषुन्ताम्॥५॥

दिव्या गणा बहुरूपाँः पुराणा आयुश्छिदो नः प्रमध्नंन्तु वीरान्। तेभ्यो जुहोमि बहुधां घृतेन मा नः प्रजा॰ रीरिषो मोत वीरान्॥६॥

एकः पुरस्ताद्य इदं बभूव यतो बभूव भुवनस्य गोपाः। यमप्येति भुवन साम्पराये स नो हविर्घृतमिहायुषेत्तु देवः॥७॥

वसून् रुद्रांनादित्यान् मरुतोंऽथ साध्यान् ऋंभून् यक्षान् गन्धर्वाङ्श्च पितृङ्श्च विश्वान्। भृगून् सर्पाङ्श्चाङ्गिरसोंऽथ सर्वान् घृत्र् हुत्वा स्वायुष्या महयाम शृश्वत्॥८॥ विष्णो त्वं नो अन्तंमः शर्मं यच्छ सहन्त्य। प्रतेधारां मधुश्रुत उथ्सं दुहते अक्षितम्॥९॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥



आयुंष्टे विश्वतों दधद्यम्ग्निर्वरेंण्यः। पुनेस्ते प्राण आयंति परा यक्ष्मर्रं सुवामि ते। आयुर्दा अंग्ने ह्विषों जुषाणो घृतप्रंतीको घृतयोंनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गर्व्यं पितेवं पुत्रमभिरंक्षतादिमम्।

॥ नवग्रहसूक्तम्॥

आ सत्येन रजंसा वर्तमानो निवेशयंत्रमृतं मर्त्यं च। हिर्ण्ययेन सिवता रथेनाऽदेवो याति भुवना विपश्यन्। अग्निं दूतं वृंणीमहे होतांरं विश्ववेदसम्। अस्य यज्ञस्यं सुऋतुम्॥ येषामीशें पशुपतिः पशूनां चतुंष्पदामृत चं द्विपदाम्। निष्क्रींतोऽयं यज्ञियं भागमेतु रायस्पोषा यजंमानस्य सन्तु॥ अधिदेवता प्रत्यिधदेवता सिहताय आदित्याय नमः॥१॥

अग्निर्मूर्धा दिवः क्कुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपा रेता रेसि जिन्वति। स्योना पृथिवि भवां ऽनृक्षरा निवेशंनी। यच्छांनः शर्म सप्रथाः। क्षेत्रंस्य पतिंना वय हिते नेव जयामिस। गामश्वं पोषिये व्यास नों मृडाती दशे॥ अधिदेवता प्रत्यि देवता सहिताय अङ्गारकाय नमः॥२॥

प्र वंः शुक्रायं भानवं भरध्वः हृव्यं मृतिं चाग्नये सुपूंतम्॥
यो दैव्यांनि मानुंषा जनूः ध्यन्तर्विश्वांनि विद्यना जिगांति॥
इन्द्राणीमासु नारिषु सुपत्नीमहमंश्रवम्। न ह्यस्या अप्रं चन
जरसा मरेते पतिः॥ इन्द्रं वो विश्वतस्पिर् हवांमहे जनैंभ्यः।
अस्माकंमस्तु केवंलः॥
अधिदेवता प्रत्यिधदेवता सहिताय शुक्राय नमः॥३॥

आप्यांयस्व समंतु ते विश्वतः सोम वृष्णियम्। भवा वार्जस्य

सङ्ग्थे॥ अपसु में सोमों अब्रवीदन्तर्विश्वांनि भेषुजा। अग्निं चं विश्वशंम्भुवमापंश्च विश्वभेषजीः। गौरी मिमाय सिल्लानि तक्षंती। एकंपदी द्विपदी सा चतुंष्पदी। अष्टापंदी नवंपदी बभूवुषीं। सहस्राक्षरा पर्मे व्योमन्। अधिदेवता प्रत्यिधेदेवता सिहताय सोमाय नमः॥४॥

उद्बंध्यस्वाग्ने प्रतिजागृह्येनिष्टापूर्ते सर्सृजेथाम्यं चं। पुनः कृण्वश्स्त्वां पितरं युवांनम्न्वातारंसीत्विय तन्तुंमेतम्॥ इदं विष्णुर्विचंक्रमे त्रेधा निदंधे पदम्। समूढमस्यपार सुरे॥ विष्णो र्राटमिस् विष्णोः पृष्ठमंसि विष्णोः श्रित्रेंस्थो विष्णोः स्यूरंसि विष्णोधुंवमंसि वैष्णवमंसि विष्णंव त्वा। अधिदेवता प्रत्यिधदेवता सहिताय बुधाय नमः॥५॥

बृहंस्पते अतियद्यों अहाँद्विमद्विभाति ऋतुंम् इनेषु। यद्दीदयच्छवंसर्तप्रजात तद्स्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्॥ इन्द्रमरुत्व इह पाहि सोमं यथां शार्याते अपिंबः सुतस्यं। तव प्रणीती तवं शूरशर्म् ज्ञाविंवासन्ति क्वयंः सुय्ज्ञाः॥ ब्रह्मंजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमृतः सुरुचों वेन आंवः। सबुध्नियां उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवंः॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बृहस्पतये नमः॥६॥

शं नों देवीर्भिष्टंय आपों भवन्तु पीतयैं। शंयोर्भिस्रंवन्तु नः॥ प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वां जातानि परिता बंभूव। यत्कांमास्ते जुहुमस्तन्नों अस्तु वयः स्यांम् पतंयो रयीणाम्। इमं यंमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः। आत्वा मन्नौः कविश्वस्ता वहन्त्वेना राजन् हृविषां मादयस्व॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शनैश्चराय नमः॥७॥

कयां निश्चित्र आभुंवदूती स्दावृंधः सखाँ। कया शचिंष्ठया वृता। आऽयङ्गोः पृश्निंरक्रमीदसंनन्मातर्ं पुनः। पितरंं च प्रयन्थ्सुवंः। यत्तें देवी निर्ऋतिराब्बन्ध दामं ग्रीवास्वंविच्त्र्यम्। इदं ते तिद्वष्याम्यायंषो न मध्यादथांजीवः पितुमिद्धि प्रमुंक्तः॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय राहवे नमः॥८॥

केतुं कृण्वन्नंकेतवे पेशों मर्या अपेशसें। समुषद्भिरजायथाः॥ ब्रह्मा देवानां पद्वीः केवीनामृषिर्विप्राणां मिह्षो मृगाणांम्। श्येनो गृप्राणाः स्विधितिर्वनांनाः सोमः प्वित्रमत्येति रेभन्। (ऋक्) सिचेत्र चित्रं चितयन् तमस्मे चित्रंक्षत्र चित्रतमं वयोधाम्। चन्द्रं र्यिं पुरुवीरं बृहन्तं चन्द्रंचन्द्राभिर्गृणते युवस्व॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सिहताय केतवे नमः॥९॥ ॥ॐ आदित्यादि नवग्रहदेवंताभ्यो नमो नमः॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ नक्षत्रसूक्तम् ॥ (तैत्तिरीय ब्राह्मणे अष्टकम् - ३/प्रश्नः - १)

अग्निर्नः पातु कृत्तिकाः। नक्षेत्रं देवमिन्द्रियम्। इदमासां विचक्षुणम्। हविरासं जुंहोतन। यस्य भान्तिं रुश्मयो यस्यं केतवंः। यस्येमा विश्वा भुवंनानि सर्वां। स कृत्तिंकाभिर्भिस्ंवसांनः। अग्निर्नो देवः सुंविते दंधातु॥१॥

प्रजापंते रोहिणी वेंतु पत्नीं। विश्वरूपा बृहती चित्रभांनुः। सा नों यज्ञस्यं सुविते दंधातु। यथा जीवंम श्ररदः सवीराः। रोहिणी देव्युदंगात्पुरस्तात्। विश्वां रूपाणिं प्रतिमोदंमाना। प्रजापंति र हविषां वर्धयंन्ती। प्रिया देवानामुपंयातु यज्ञम्॥२॥

सोमो राजां मृगशीर्षेण आगन्। शिवं नक्षंत्रं प्रियमंस्य धामं। आप्यायमानो बहुधा जनेषु। रेतः प्रजां यर्जमाने दधातु। यत्ते नक्षेत्रं मृगशीर्षमस्ति। प्रिय राजन् प्रियतमं प्रियाणाम्। तस्मै ते सोम हविषां विधेम। शं नं एधि द्विपदे शं चतुंष्पदे॥३॥

आर्द्रयां रुद्रः प्रथंमा न एति। श्रेष्ठों देवानां पतिरिघ्वयानांम्। नक्षंत्रमस्य हविषां विधेम। मा नः प्रजा रौरिष्नमोत वीरान्। हेती रुद्रस्य परि णो वृणक्तु। आद्रा नक्षेत्रं जुषता १ हविर्नः। प्रमुश्रमानौ दुरितानि विश्वां। अपाघश र सन्नुदतामरांतिम्॥४॥

पुनेर्नो देव्यदितिः स्पृणोतु। पुनेर्वसू नः पुन्रेतां युज्ञम्। पुनेर्नो देवा अभियंन्तु सर्वें। पुनेः पुनर्वो ह्विषां यजामः। एवा न देव्यदितिरन्वा। विश्वंस्य भूत्री जगंतः प्रतिष्ठा। पुनेर्वसू ह्विषां वर्धयंन्ती। प्रियं देवानामप्येतु पार्थः॥५॥

बृह्स्पतिः प्रथमं जायंमानः। तिष्यं नक्षंत्रम्भि सम्बंभूव। श्रेष्ठां देवानां पृतंनासु जिष्णुः। दिशोऽनु सर्वा अभयं नो अस्तु। तिष्यः पुरस्तांदुत मध्यतो नः। बृह्स्पतिनः परि पातु पृश्चात्। बाधेतां द्वेषो अभयं कृणुताम्। सुवीर्यस्य पत्तयः स्याम॥६॥

इद सर्पेभ्यों ह्विरंस्तु जुष्टम्। आश्रेषा येषांमनुयन्ति चेतः। ये अन्तरिक्षं पृथिवीं क्षियन्ति। ते नः सपिसो हवमागंमिष्ठाः। ये रोचने सूर्यस्यापि सपिः। ये दिवं देवीमनुं स्श्चरंन्ति। येषांमाश्रेषा अनुयन्ति कामम्। तेभ्यः सर्पेभ्यो मधुंमञ्जहोमि॥७॥

उपहूताः पितरो ये म्घासुं। मनोजवसः सुकृतः सुकृत्याः। ते नो नक्षेत्रे हवमार्गमिष्ठाः। स्वधाभिर्युज्ञं प्रयंतं जुषन्ताम्। ये अग्निद्ग्धा येऽनिग्निदग्धाः। येऽमुं लोकं पितरः क्षियन्तिं। याः श्चे विद्य याः उ च न प्रविद्या। म्घासुं युज्ञः सुकृतं जुषन्ताम्॥८॥

गवां पितः फल्गुंनीनामिस् त्वम्। तदंर्यमन्वरुणिमत्र चारु। तं त्वां वयर संनितारर्रं सनीनाम्। जीवा जीवंन्तुमुप संविंशेम। येनेमा विश्वा भुवंनािन सिञ्जेता। यस्यं देवा अनु सं यन्ति चेतः। श्रेष्ठों देवानां भगवो भगासि। तत्त्वां विदुः फल्गुंनी्स्तस्यं वित्तात्। अस्मभ्यं क्षत्रमुजर र् सुवीर्यम्। गोमुदर्श्ववदुप् सन्नुंदेह।

अर्यमा राजाऽजरस्तुविष्मान्। फल्गुंनीनामृषभो रोरवीति॥९॥

वित्तात्। अस्मभ्य क्षत्रम्जरेश सुवायम्। गाम्दश्ववृदुप् सन्नुद्हाः भगो ह दाता भग् इत्प्रंदाता। भगो देवीः फर्ल्णुनीरा विवेश। भगस्येत्तं प्रंसवं गंमेम। यत्रं देवैः संधुमादं मदेम॥१०॥

आयांतु देवः संवितोपंयातु। हिर्ण्ययंन सुवृता रथेन। वह्न् हस्तर् सुभगं विद्यनापंसम्। प्रयच्छंन्तं पपुंरिं पुण्यमच्छं। हस्तः प्रयंच्छत्वमृतं वसीयः। दक्षिणेन् प्रतिगृभ्णीम एनत्। दातारम् स संविता विदेय। यो नो हस्ताय प्रसुवाति यज्ञम्॥११॥

त्वष्टा नक्षंत्रम्भ्येति चित्राम्। सुभः संसं युव्तिः रोचमानाम्। निवेशयंत्रमृतान्मर्त्याः श्रेशः रूपाणि पिःशन् भवनानि विश्वाः। तत्रस्त्वष्टा तद्ं चित्रा विचष्टाम्। तत्रक्षंत्रं भूरिदा अंस्तु मह्मम्। तत्रः प्रजां वीरवंतीः सनोत्। गोभिर्नो अश्वैः समनक्त युज्ञम्॥१२॥

वायुर्नक्षंत्रम्भ्येति निष्ट्याम्। तिग्मश्वंङ्गो वृष्भो रोरुंवाणः। समीरयन् भवंना मात्रिश्वाः। अप द्वेषार्श्से नुदतामरातीः। तन्नो वायुस्तदु निष्ट्यां शृणोतु। तन्नक्षंत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम्। तन्नो देवासो अनुंजानन्तु कामम्। यथा तरेम दुरितानि विश्वाः॥१३॥ दूरमस्मच्छत्रंवो यन्तु भीताः। तदिन्द्राग्नी कृणतां तद्विशांखे। पूर्णा पृश्चादुत पूर्णा पुरस्तांत्। उन्मध्यतः पौर्णमासी जिंगाय। तस्यां देवा अधि संवसन्तः। उत्तमे नाकं इह मांदयन्ताम्। पृथ्वी सुवर्चा युवतिः सजोषाः। पौर्णमास्युदंगाच्छोभंमाना। आप्याययंन्ती दुरितानि विश्वां। उरुं दुहां यजमानाय यज्ञम्॥१५॥

ऋद्यास्मं हुव्यैर्नमंसोप्सद्यं। मित्रं देवं मित्र्धेयं नो अस्तु। अनूराधान् हविषां वर्धयंन्तः। शतं जीवेम शरदः सवीराः। चित्रं

तन्नों देवा अनुंमदन्तु युज्ञम्। पृश्चात् पुरस्तादर्भयं नो अस्तु। नक्षंत्राणामधिपत्नी विशांखे। श्रेष्ठांविन्द्राग्नी भुवंनस्य गोपौ। विषूंचः

शत्रूंनप बाधंमानो। अप क्षुधं नुदतामरांतिम्॥१४॥

पृथिभिर्देवयानैः। हिर्ण्ययैर्वितंतैर्न्तिरेक्षे॥१६॥ इन्द्रौ ज्येष्ठामनु नक्षंत्रमेति। यस्मिन्वृत्रं वृत्रतूर्ये तृतारं। तस्मिन्वयम्मृतं दुहानाः। क्षुधं तरेम् दुरितिं दुरिष्टिम्। पुर्न्दरायं वृषभायं धृष्णवें। अषांढाय सहमानाय मीढुषें। इन्द्राय ज्येष्ठा

नक्षेत्रमुदंगात्पुरस्तांत्। अनूराधास इति यद्वदंन्ति। तन्मित्र एंति

मूलं प्रजां वीरवंतीं विदेय। पराँच्येतु निर्ऋतिः पराचा। गोभिनिक्षेत्रं पृशुभिः समंक्तम्। अहंभूयाद्यजमानाय मह्मम्। अहंनीं अद्य सुंविते देधातु। मूलं नक्षेत्रमिति यद्वदंन्ति। परांचीं वाचा निर्ऋतिं नुदामि। शिवं प्रजायै शिवमंस्तु मह्मम्॥१८॥

मधुमद्दहाना। उरुं कृणोतु यर्जमानाय लोकम्॥१७॥

या दिव्या आपः पर्यसा सम्बभूवः। या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः। यासांमषाढा अनुयन्ति कामम्। ता न आपः शक्ष् स्योना भवन्तु। याश्च कूप्या याश्चं नाद्याः समुद्रियाः। याश्चं वैशन्तीरुत प्रांस्चीर्याः। यासांमषाढा मधुं भृक्षयंन्ति। ता न आपः शक्ष् स्योना भवन्तु॥१९॥

तन्नो विश्वे उपं शृण्वन्तु देवाः। तदंषाढा अभिसंयंन्तु यज्ञम्। तन्नक्षंत्रं प्रथतां पृशुभ्यंः। कृषिर्वृष्टिर्यजंमानाय कल्पताम्। शुभ्राः कन्यां युवतयंः सुपेशंसः। कर्मकृतंः सुकृतों वीर्यावतीः। विश्वान् देवान् हविषां वर्धयंन्तीः। अषाढाः काममुपं यान्तु यज्ञम्॥२०॥

यस्मिन् ब्रह्माऽभ्यजंयथ्सर्वमेतत्। अमुं चं लोकमिदमूं च् सर्वम्। तन्नो नक्षंत्रमभिजिद्विजित्यं। श्रियं दधात्वहंणीयमानम्। उभौ लोकौ ब्रह्मणा सञ्जितेमौ। तन्नो नक्षंत्रमभिजिद्विचंष्टाम्। तस्मिन्वयं पृतंनाः सञ्जयेम। तन्नो देवासो अनुंजानन्तु कामम्॥२१॥

शृष्वन्ति श्रोणाम्मृतंस्य गोपाम्। पुण्यांमस्या उपंश्वणोमि वाचम्। मृहीं देवीं विष्णुंपत्नीमजूर्याम्। प्रतीचींमेना १ ह्विषां यजामः। त्रेधा विष्णुंरुरुगायो विचंक्रमे। मृहीं दिवं पृथिवीम्न्तिरक्षिम्। तच्छ्रोणैति श्रवं इच्छमांना। पुण्यु शक्षेकं यजमानाय कृण्वती॥२२॥

अष्टौ देवा वसंवः सोम्यासंः। चर्तस्रो देवीर्जराः श्रविष्ठाः।

क्षुत्रस्य राजा वर्रुणोऽधिराजः। नक्षेत्राणाः शतभिषग्वसिष्ठः। तौ देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः। श्वत सहस्रां भेषुजानि धत्तः। युज्ञं नो राजा वर्रण उपयातु। तन्नो विश्वे अभि संयंन्तु देवाः। तन्नो नक्षंत्र शतभिषग्जुषाणम्। दीर्घमायुः प्रतिरद्भेषुजानि॥२४॥ अज एकपादुदंगात्पुरस्तांत्। विश्वां भूतानिं प्रति मोदंमानः। तस्यं देवाः प्रस्वं यन्ति सर्वे। प्रोष्ठपदासी अमृतंस्य गोपाः।

नंः पान्तु वसंवः पुरस्तांत्। दक्षिणतोऽभियंन्तु श्रविष्ठाः। पुण्यं

नक्षंत्रमुभि संविंशाम्। मा नो अरांतिरुघशुरुसाऽगन्॥२३॥

विभ्राजंमानः समिधान उग्रः। आऽन्तरिक्षमरुह्दगुन्द्याम्। त॰ सूर्यं देवमुजमेकपादम्। प्रोष्ठपुदासो अनुयन्ति सर्वे॥२५॥

अहिंबुंध्रियः प्रथंमान एति। श्रेष्ठों देवानांमुत मानुंषाणाम्।

चुत्वार् एकंमुभि कर्म देवाः। प्रोष्ठपुदास् इति यान् वदंन्ति। ते बुभ्रियं परिषद्य ६ स्तुवन्तंः। अहि ६ रक्षन्ति नमंसोप्सद्यं॥२६॥

तं ब्रौह्मणाः सोमपाः सोम्यासंः। प्रोष्ठपदासो अभि रेक्षन्ति सर्वे।

पूषा रेवत्यन्वेति पन्थाम्। पुष्टिपतीं पशुपा वार्जबस्त्यौ। इमानि हव्या प्रयंता जुषाणा। सुगैर्नो यानैरुपंयातां युज्ञम्। क्षुद्रान् पृशून रंक्षतु रेवतीं नः। गावों नो अश्वार् अन्वेतु पूषा। अन्नर् रक्षंन्तौ बहुधा विरूपम्। वाजर्श्सनुतां यजमानाय युज्ञम्॥२७॥

तद्धिनांवश्वयुजोपंयाताम्। शुभुङ्गमिष्ठौ सुयमेभि्रश्वैः। स्वं नक्षंत्र १ हृविषा यजंन्तौ। मध्वा सम्पृंक्तौ यजुंषा समंक्तौ। यौ देवानां भिषजौ हव्यवाहौ। विश्वंस्य दूताव्मृतंस्य गोपौ। तौ नक्षंत्रं जुजुषाणोपंयाताम्। नमोऽश्विभ्यां कृणुमोऽश्वयुग्भ्याम्॥२८॥

अपं पाप्मानं भरंणीर्भरन्तु। तद्यमो राजा भगंवान् विचंष्टाम्। लोकस्य राजां मह्तो महान् हि। सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षंत्रे युम एति राजां। यस्मिन्नेनम्भ्यविश्चन्त देवाः। तदस्य

चित्र हिवर्षो यजाम। अपं पाप्मानं भरणीर्भरन्तु॥२९॥ निवेशंनी सङ्गमंनी वसूनां विश्वां रूपाणि वसून्यावेशयंन्ती। सहस्रपोष स्मुभगा रर्गणा सा न आगुन्वर्चसा संविदाना॥ यत्ते

सहस्रपोष र सुभगा रर्गणा सा न आगन्वर्चसा संविदाना॥ यत्ते देवा अदंधुर्भागधेयममांवास्ये संवसंन्तो महित्वा। सा नो यज्ञं पिंपृहि विश्ववारे र्यिं नो धेहि सुभगे सुवीरम्॥३०॥ ॐ शान्तिः शान्तिः॥



॥ गणपत्यथर्वशीर्षोपनिषत्॥

ॐ भृद्रं कर्णेभिः शृणुयामं देवाः। भृद्रं पंश्येमाक्षभिर्यजेत्राः। स्थिरेरङ्गैस्तुष्टुवारसंस्तुनूभिः। व्यशेम देविहितं यदायुः। स्वस्ति न

इन्द्रों वृद्धश्रंबाः। स्वस्ति नंः पूषा विश्ववंदाः। स्वस्ति नस्ताक्ष्यों अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृह्स्पतिंदंधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

ॐ नर्मस्ते गणपतये। त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्वंमिस। त्वमेव केवलं कर्तांऽसि। त्वमेव केवलं धर्तांऽसि। त्वमेव केवलं हर्तांऽसि। त्वमेव सर्वं खित्वदं ब्रह्मासि। त्वं साक्षादात्मांऽसि नित्यम्॥१॥

ऋंतं विच्म। संत्यं विच्म॥२॥

अवं त्वं माम्। अवं वृक्तारम्ं। अवं श्रोतारम्ं। अवं दातारम्ं। अवं धातारम्। अवानूचानमंव शिष्यम्। अवं पृश्चात्तांत्। अवं पुरस्तांत्। अवांत्तरात्तांत्। अवं दक्षिणात्तांत्। अवं चोर्ध्वातांत्। अवाधुरात्तांत्। सर्वतो मां पाहि पाहिं समुन्तात्॥३॥

त्वं वाङ्मयस्त्वं चिन्मयः। त्वमानन्दमयस्त्वं ब्रह्ममयः। त्वं सचिदानन्दाद्वितीयोऽसि। त्वं प्रत्यक्षं ब्रह्मांसि। त्वं ज्ञानमयो विज्ञानमयोऽसि॥४॥

सर्वं जगदिदं त्वत्त्वों जायते। सर्वं जगदिदं त्वत्त्वंस्तिष्ठति। सर्वं जगदिदं त्विय लयंमेष्यति। सर्वं जगदिदं त्वियं प्रत्येति। त्वं भूमिरापोऽनलोऽनिंलो नुभः। त्वं चत्वारि वाक्परिमितां पदानि॥५॥ त्वं गुणत्रंयातीतः। त्वम् अवस्थात्रंयातीतः। त्वं देहत्रंयातीतः।

त्वं गुणत्रयातातः। त्वम् अवस्थात्रयातातः। त्वं दहत्रयातातः। त्वं कालत्र्रयातीतः। त्वं मूलाधारस्थितोऽसि नित्यम्। त्वं शक्तित्र्रयात्मकः। त्वां योगिनो ध्यायंन्ति नित्यम्। त्वं ब्रह्मा त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वमिन्द्रस्त्वमग्निस्त्वं वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं चन्द्रमास्त्वं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम्॥६॥

गुणादीं पूर्वमुचार्य वर्णादीं तद्नन्तरम्। अनुस्वारः परत्रः। अर्धन्दुलस्तिम्। तारेण ऋद्धम्। एतत्तव मनुस्वरूपम्। गकारः पूर्वरूपम्। अकारो मध्यमरूपम्। अनुस्वारश्चौन्त्य-रूपम्। बिन्दुरुत्तररूपम्। नादेः सन्धानम्। सर्हिता सन्धः। सेषा गणेशविद्या। गणंक ऋषिः। निचृद्गायंत्रीच्छुन्दः। श्रीमहागणपतिर्देवता। ॐ गं गणपतये नर्मः॥७॥

पुक्दन्तायं विद्महें वऋतुण्डायं धीमहि। तन्नों दन्ती प्रचोदयाँत्॥८॥

पुक्दन्तं चंतुर्ह्स्तं पाशमंङ्कश्वधारिणम्। रदं च वरंदं ह्स्तैर्बिभ्राणं मूषक्ष्वजम्॥

रक्तं लुम्बोदेरं शूर्पकुर्णकं रेक्तवाससम्। रक्तंगुन्धानुंलिप्ताङ्गं रक्तुपुष्पैः सुपूजितम्॥ एवं ध्यायतिं यो नित्यं स योगी योगिनां वरं:॥९॥

लम्बोदरायैकदन्ताय विघ्नविनाशिने शिवसुताय श्रीवरदमूर्तये नमो

नमः॥१०॥

नमो व्रातपतये नमो गणपतये नमः प्रमथपतये नमस्ते अस्त

आविर्भूतं चं सृष्ट्यादौ प्रकृतेः पुंरुषात्परम्।

एतदथर्वशीर्षं योऽधीते। स ब्रह्मभूयायं कल्पते। स सर्वविद्रेनं बाध्यते। स सर्वतः सुर्खंमेधते। स पश्चमहापापात् प्रंमुच्यते। सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाश्यति। प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाश्यति। सायं प्रातः प्रयुआनो अपापो भ्वति।

रात्रिकृतं पापं नाश्यित। सायं प्रातः प्रयुञ्जानो अपापो भ्वति। सर्वत्राधीयानोऽपविघ्नों भवति। धर्मार्थकाममोक्षं चं विन्दति। इदमथर्वशीर्षमशिष्यायं न देयम्। यो यदि मोहाद्दास्यित स पापीयान् भ्वति। सहस्रावर्तनाद्यं यं काममधीते तं तमनेनं साध्येत्॥११॥
अनेन गणपितमिभिषिञ्चति स वाग्मी भवति। चतुर्थ्यामनश्नन्

जपति स विद्यांवान् भ्वति। इत्यथर्वणवाक्यम्। ब्रह्माद्यावरणं विद्यान्न बिभेति कदांचनेति॥१२॥

यो दूर्वाङ्क्षरैर्यजिति स वैश्रवणोपमो भवति। यो लाजैर्यजिति स यशोवान् भवति स मेधावान् भवति। यो मोदकसहस्रेण यजित स वाञ्छितफलमंवाप्नोति। यः साज्यसमिद्भिर्यजति स सर्वं लभते

स सर्वं लभते॥१३॥

अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यग्ग्रांहयित्वा। सूर्यवर्चस्वीं भवति। सूर्यग्रहे महानद्यां प्रतिमासन्निधौ वा जस्वा सिद्धमन्त्रों भवति।

महाविघ्नात् प्रमुच्यते। महादोषात् प्रमुच्यते। महापापात् प्रमुच्यते। महाप्रत्यवायात् प्रमुच्यते। स सर्वविद्भवति स सर्वविद्भवति। य

एंवं वेद। इत्युंपनिषंत्॥१४॥ सह नांववत्। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै।

तेजस्विनाऽवधीतमस्तु मा विद्विषावहै॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ मृत्युञ्जयहोम-मन्त्राः॥

अपैतु मृत्युर्मृतं न आगंन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पुणं वनस्पतेरिवाभिनंः शीयता १ र्यिः सर्चतां नः शचीपतिः॥१॥

परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानाँत्। चक्षुंष्मते शृण्वते तें ब्रवीमि मा नः प्रजा॰ रीरिषो मोत वीरान्॥२॥

वार्तं प्राणं मनसाऽन्वा रंभामहे प्रजापंतिं यो भुवंनस्य गोपाः। स नो मृत्योस्रायतां पात्वश्हंसो ज्योग्जीवा जरामंशीमहि॥३॥

अमुत्र भूयादध् यद्यमस्य बृहंस्पते अभिशंस्तेरम्ंश्चः। प्रत्यौहतामिश्वनां मृत्युमंस्माद्देवानांमग्ने भिषजा शचींभिः॥४॥

हरि १ हर्रन्तमनुयन्ति देवा विश्वस्येशानं वृष्भं मंतीनाम्। ब्रह्म

सरूपमनुमेदमागादयनं मा विवधीर्विक्रमस्व॥५॥

शल्कैर्ग्निर्मिन्धान उभौ लोकौ संनेमहम्। उभयौर्लोकयोर्-ऋष्वाऽति मृत्युं तराम्यहम्॥६॥

मा छिंदो मृत्यो मा वंधीर्मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः। प्रजां मा में रीरिष आयुंरुग्र नृचक्षंसं त्वा ह्विषां विधेम॥७॥

मा नों महान्तंमुत मा नों अर्भुकं मा न उक्षंन्तमुत मा नं उिश्वतम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तुनुवों रुद्र रीरिषः॥८॥

मा नंस्तोके तनंये मा न आयंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वंधीर्हविष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥९॥

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परिता बंभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयङ् स्याम् पतयो रयीणाम्॥१०॥

यतं इन्द्रं भयांमह् ततों नो अभयं कृधि। मघंवन्छुग्धि तव तन्नं ऊतये विद्विषो विमुधों जिह॥११॥

स्वस्तिदा विशस्पतिर्वृत्रहा विमृधों वृशी। वृषेन्द्रंः पुर एंतु नः

स्वस्तिदा अभयङ्करः॥१२॥ त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिर्मिव

बन्धंनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृताँत्॥१३॥ अपंमृत्युमपक्षुधम्। अपेतः शपर्थं जिह। अधां नो अग्न आवंह।

रायस्पोष सहस्रिणम्॥१४॥

ये ते सहस्रमयुतं पाशाः। मृत्यो मर्त्याय हन्तेवे। तान् युज्ञस्ये माययाः। सर्वानवयज्ञामहे॥१५॥

माययाँ। सर्वानवंयजामहे॥१५॥ जातवंदसे सुनवाम सोमं मरातीयतो निदंहाति वेदंः। स नंः

पर्षदितं दुर्गाणि विश्वां नावेव सिन्धं दुरिताऽत्यग्निः॥१६॥

भूर्भुवः स्वः। ओजो बलम्। ब्रह्मं क्षुत्रम्। यशो महत्। स्त्यं तपो नाम। रूपम्मृतम्। चक्षुः श्रोत्रम्। मन् आयुः। विश्वं यशो महः। समं तपो हरो भाः। जातवेदा यदि वा पावकोऽसिं। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसिं। शं प्रजाभ्यो यजमानाय लोकम्। ऊर्जं पृष्टिं

ददंदभ्यावंवृथ्स्व॥१७॥

मृत्युर्नेश्यत्वायुंर्वर्धतां भूः॥१८॥ मृत्युर्नेश्यत्वायुंर्वर्धतां भुवः॥१९॥ मृत्युर्नेश्यत्वायुंर्वर्धताः सुवः॥२०॥

मृत्युर्नेश्यत्वायुंर्वर्धतां भूर्भुवः सुवंः॥२१॥ मृत्युर्नेश्यत्वायुंर्वर्धताम्॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥



(तैत्तिरीयारण्यकम् – ४/प्रपाठकः – ३/अनुवाकः – १५)

हिर् हर्गन्तमनुंयन्ति देवाः। विश्वस्येशांनं वृष्मं मंतीनाम्। ब्रह्म सरूपमनुंमेदमागांत्। अयंनं मा विवंधीर्विक्रंमस्व। मा छिंदो मृत्यो मा वंधीः। मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः। प्रजां मा में रिरिष् आयुंरुग्र। नृचक्षंसं त्वा ह्विषां विधेम। सद्यश्चंकमानायं। प्रवेपानायं मृत्यवे॥१॥

प्रास्मा आशां अशृण्वन्। कामेनाजनयुन्पुनः। कामेन मे काम् आगाँत्। हृदंयाद्भृदंयं मृत्योः। यद्मीषांमदः प्रियम्। तदैतूपमाम्भि। परं मृत्यो अनु परेहि पन्थाँम्। यस्ते स्व इतरो देवयानाँत्। चक्षुंष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि। मा नः प्रजार रीरिषो मोत वीरान्। प्र पूर्व्यं मनसा वन्दंमानः। नाधंमानो वृष्भं चंर्षणीनाम्। यः प्रजानांमेक्राण्मानुंषीणाम्। मृत्युं यंजे प्रथम्जामृतस्यं॥२॥

॥ महान्यासः ॥

॥पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम्॥

ओङ्कारमन्नसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः। कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमो नमः॥१॥ नमस्ते रुद्र मृन्यवं उतो त् इषंवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वंने बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या त् इषुः शिवतमा शिवं बभूवं ते धनुः। शिवा शेरव्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥

(EAST)

कं खं गं घं ङं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवर्ते रुद्राय। पूर्वाङ्गरुद्राय नमः।

> महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम्। महापापहरं वन्दे मकाराय नमो नमः॥२॥

अपैतु मृत्युर्मृतं न आगंन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पूर्णं वनस्पतेरिवाभिनः शीयता रियः स चं तान्नः शचीपितः।

(SOUTH)

चं छं जं झं ञं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गरुद्राय नमः।

> शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम्। शिवमेकं परं वन्दे शिकाराय नमो नमः॥३॥

नमः। ऊर्ध्वलिङ्गाय् नमः। हिरण्याय् नमः। हिरण्यलिङ्गाय् नमः। सुवर्णाय् नमः। सुवर्णलिङ्गाय् नमः। दिव्याय् नमः। दिव्यलिङ्गाय् नमः। भवाय् नमः। भवलिङ्गाय् नमः। शर्वाय् नमः। शर्वलिङ्गाय् नमः। शिवाय् नमः। शिवलिङ्गाय् नमः। ज्वलाय् नमः। ज्वललिङ्गाय् नमः। आत्माय् नमः। आत्मलिङ्गाय् नमः। परमाय् नमः। परमलिङ्गाय् नमः। एतथ्सोमस्यं सूर्यस्य सर्वलिङ्गः स्थाप्यति पाणिमन्नं पिवत्रम्।

ॐ। निर्धनपतये नमः। निर्धनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वाय

टं ठं डं ढं णं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवर्ते रुद्राय। पश्चिमाङ्गरुद्राय नमः।

वाहनं वृषभो यस्य वासुिकः कण्ठभूषणम्। वामे शक्तिधरं वन्दे वकाराय नमो नमः॥४॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मैं रुद्राय नमों अस्तु॥

(NORTH)

तं थं दं धं नं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवर्ते रुद्राय। उत्तराङ्गरुद्राय नमः।

> यत्र कुत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम्। यिक्षङ्गं पूजयेत्रित्यं यकाराय नमो नमः॥५॥

प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंर्मे पाहि।

(UPWARDS)

पं फं बं भं मं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गरुद्राय नमः।



॥पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम्॥

तत्पुरुषाय विद्महें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयाँत्॥

संवर्ताग्नि-तटित्प्रदीप्त-कनक-प्रस्पर्धि-तेजोरुणम् गम्भीरध्वनि-सामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम्। अर्धेन्दुद्युति-लोल-पिङ्गल-जटाभार-प्रबोद्धोदकम् वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनमितं पूर्वं मुखं शूलिनः॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गमुखाय नमः। (EAST)

अघोरैभ्योऽथ् घोरैभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः। सर्वेभ्यः सर्वृशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ कालाभ्रभ्रमराञ्जन-द्युतिनिभं व्यावृत्तपिङ्गक्षणम् कर्णोद्धासित-भोगिमस्तकमणि-प्रोद्धिन्नदंष्ट्राङ्कुरम्। सर्पप्रोतकपाल-शुक्तिशकल-व्याकीर्णताशेखरम् वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चाथर्वनादोदयम्॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गमुखाय नमः। (SOUTH)

स्द्योजातं प्रंपद्यामि स्द्योजाताय वै नमो नर्मः।
भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥
प्रालेयाचलिमन्दुकुन्द-धवलं गोक्षीरफेनप्रभम्
भस्माभ्यङ्गमनङ्गदेहदहन-ज्वालावली-लोचनम् ।
विष्णु-ब्रह्म-मरुद्गणार्चितपदं ऋग्वेदनादोदयम्
वन्देऽहं सकलं कलङ्करहितं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम्॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गमुखाय नमः। (WEST)

वामदेवाय नमों ज्येष्ठाय नमंः श्रेष्ठाय नमों रुद्राय नमः कालांय नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलाय नमो बलंप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमों मुनोन्मंनाय नमः॥

> गौरं कुङ्कुमपङ्कितं सुतिलकं व्यापाण्डुमण्डस्थलम् भूविक्षेप-कटाक्षवीक्षण-लसत्-संसक्तकर्णोत्पलम्। स्निग्धं बिम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतम् वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्रं हरस्योत्तरम्॥

ॐ नमो भगवर्ते रुद्राय। उत्तराङ्गमुखाय नमः। (NORTH)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥

व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं षट्टिंशतत्त्वाधिकम् तस्मादुत्तर-तत्त्वमक्षरमिति ध्येयं सदा योगिभिः। ओङ्कारादि समस्तमन्त्रजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परम् वन्दे पश्चममीश्वरस्य वदनं खव्यापि तेजोमयम्॥ ॐ नमो भगवतें रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गमुखाय नमः। (UPWARDS)

॥केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः॥

या ते रुद्र शिवा तुनूरघोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तुनुवा शन्तंमया गिरिशन्ताभिचांकशीहि॥ शिखायै नमः॥ (TUFT)

अस्मिन् मंहृत्यंर्ण्वं ऽन्तरिक्षे भवा अधि। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ शिरसे नमः॥ (TOP OF HEAD)

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याँम्। तेषा ५ सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ ललाटाय नमः॥ (FOREHEAD)

हर्सः शुंचिषद्वसुंरन्तरिक्ष्यसद्धोतां वेदिषदतिंथिर्दुरोणसत्।

नृषद्वंरसदंत्सद्योम्सद्जा गोजा ऋंत्जा अद्विजा ऋतं बृहत्॥ भुवोर्मध्याय नमः॥ (MIDDLE OF EYEBROWS)

त्र्यम्बकं यजामहे सुगृन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमेव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ नेत्राभ्यां नमः॥ (EYES)

नमः स्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सर्स्याय च नमो नाद्यायं च वैश्वन्तायं च। कर्णाभ्यां नमः॥ (EARS)

मा नंस्तोके तनंये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः।

वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवंधीर्ह्विष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥ नासिकायै¹ नमः॥ (NOSE)

अवृतत्य धनुस्त्व सहसाक्ष शतेषुधे॥

निशीर्य श्ल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। मुखाय नमः॥ (FACE)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शुर्वा अधः, क्षंमाचराः। तेषा १ सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ कण्ठाय नमः॥ (NECK)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर् रुद्रा उपंश्रिताः।

¹नासिकाभ्यां

तेषा 🖞 सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ उपकण्ठाय नमः॥ (LOWER NECK) नमंस्ते अस्त्वायुंधायानांतताय धृष्णवें। उभाभ्यांमुत ते नमों बाहभ्यां तव धन्वंने॥ बाह्भ्यां नमः॥ (SHOULDERS)

या तें हेतिर्मीं दुष्टम् हस्तें बुभूवं ते धर्नुः। तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमंयक्ष्मया परिंब्युज॥ उपबाहुभ्यां नमः॥ (ELBOW TO WRIST)

परिं णो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्तु परिं त्वेषस्यं दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मघवंद्र्यस्तनुष्व मीढ्वंस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मणिबन्धाभ्यां नमः॥ (WRISTS)

ये तीर्थानि प्रचरन्ति सुकावन्तो निषङ्गिणं। तेषा 🖁 सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ हस्ताभ्यां नमः॥ (HANDS)

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजातायु वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ अङ्गश्चाभ्यां नमः॥ (ROLL RING FINGERS ON THUMBS)

वामदेवाय नमों ज्येष्ठाय नमंः श्रेष्ठाय नमों रुद्राय नमः कालांय नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलांय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नर्मः॥

तर्जनीभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON INDEX FINGERS) अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमंस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

मध्यमाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON MIDDLE FINGERS)

तत्पुरुषाय विद्महें महादेवायं धीमहि।

तन्नों रुद्रः प्रचोदयाँत॥

अनामिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON RING FINGERS)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभुतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो-ऽधिंपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्त सदाशिवोम॥

किनिष्ठिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON LITTLE FINGERS) नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतये-

ऽम्बिकापतय उमापतये पशुपतये नमो नमः॥

करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥(RUB PALMS OVER ONE ANOTHER, FRONT

AND BACK)

नमों वः किरिकेभ्यों देवाना हदंयेभ्यः॥

हृदयाय नमः॥ (HEART)

नमों गणेभ्यों गणपंतिभ्यश्च वो नमः॥

पृष्ठाय नमः॥ (BACK)

नमस्तक्षंभ्यो रथकारेभ्यंश्च वो नर्मः॥

कक्षाभ्यां नमः॥ (ARMPIT TO WAIST)

नमो हिरंण्यबाहवे सेनान्यें दिशां च पतंये नमः॥

पार्श्वाभ्यां नमः॥ (TRUNK)

विज्यं धर्नुः कपूर्दिनो विश्वल्यो बार्णवा उत। अनेशन्नस्येषंव आभुरस्य निषुङ्गिथिः॥

जठराय नमः॥ (STOMACH)

हिर्ण्यगर्भः समेवर्तताग्रें भूतस्यं जातः पित्रिकं आसीत्। सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मैं देवायं हिवषां विधेम॥ नाभ्ये नमः॥ (NAVEL)

मीढुंष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। पुरमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान् आ चेर् पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥

कट्यै नमः॥ (WAIST)

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपुर्दिनः। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥

गुह्माय नमः॥ (UPPER REPRODUCTIVE ORGANS)
ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्।

तेषा र्सहस्रयोज्ञनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

अण्डाभ्यां नमः॥ (LOWER REPRODUCTIVE ORGANS)

स शिरा जातवेदा अक्षरं पर्मं प्दम्। वेदांना शिरंसि माता आयुष्मन्तं करोतु माम्॥

अपानाय नमः॥ (ANUS)

मा नों मुहान्तंमुत मा नों अर्भुकं मा न उक्षंन्तमुत मा नं

<u>उक्षितम्।</u>

मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तुनुवों रुद्र रीरिषः॥ ऊरुभ्यां नमः॥ (THIGHS)

पुष ते रुद्रभागस्तं जुंषस्व तेनांवसेनं पुरो मूर्जवतोऽती-ह्यवंततधन्वा पिनांकहस्तः कृत्तिंवासाः॥

जानुभ्यां नमः॥ (KNEES)

स्रमृष्ट् जिथ्मोम्पा बांहुश्र्ध्यूर्ध्वधंन्वा प्रतिहिताभिरस्तां। बृहंस्पते परिदीया रथेन रक्षोहाऽमित्रार्थ अपबाधंमानः॥ जङ्घाभ्यां नमः॥ (KNEE TO ANKLES)

विश्वं भूतं भुवंनं चित्रं बंहुधा जातं जायंमानं च यत्। सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

गुल्फाभ्यां नमः॥ (ANKLES)

ये पृथां पंथिरक्षंय ऐलबृदा यृव्युर्धः। तेषार्थं सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥

पादाभ्यां नमः॥ (FEET)

अर्ध्यवोचदधिवृक्ता प्रंथमो दैव्यों भिषक्।

अही ईश्च सर्वोञ्जम्भय्-न्थ्सर्वोश्च यातुधान्येः॥

कवचाय हुम्॥ (cross hands across chest with tips of fingers

TOUCHING SHOULDERS)

नमों बिल्मिनें च कव्चिनें च नमः श्रुतायं च श्रुतस्नायं च॥ उपकवचाय हम्॥ (REPEAT THE ABOVE AT ELBOW LEVEL) नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मी्दुषैं। अथो ये अस्य सत्वांनोऽहं तेभ्योऽकरं नमः॥ नेत्रत्रयाय वौषद्॥ (TOUCH INDEX, MIDDLE, RING FINGERS ACROSS

THE THREE EYES)

प्र मुंश्च धन्वंनस्त्वमुभयोरार्ह्रियोर्ज्याम्। याश्चं ते हस्त इषंवः परा ता भंगवो वप॥

अस्त्राय फट्॥ (slap index and middle fingers of right hand on left palm)

य पुतावंन्तश्च भूया रसश्च दिशों रुद्रा विंतस्थिर। तेषा रं सहस्रयोजने ऽवधन्वांनि तन्मसि॥

इति दिग्बन्धः॥ (SNAP MIDDLE AND THUMB WITH CLICKING SOUNDS AROUND SELF)



॥ मूर्घादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः॥

ॐ मूर्भे नमः। नं नासिकाय² नमः। मों ललाटाय नमः। भं मुखाय नमः। गं कण्ठाय नमः। वं हृदयाय नमः। तें दक्षिणहस्ताय नमः। रुं वामहस्ताय नमः। द्रां नाभ्ये नमः। यं पादाभ्यां नमः।

 $^{^{2}}$ नासिकाभ्यां

॥पादादिमूर्घान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः॥

सुद्योजातं प्रंपद्यामि सुद्योजाताय वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ पादाभ्यां नमः॥

वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नमेः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलाय नमो बलंप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥ जरुभ्यां नमः॥

ु अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमंस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

हृदयाय नमः॥

तत्पुरुषाय विदाहें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयाँत्॥

मुखाय नमः॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो-ऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥ हंस हंस मुर्धे नमः॥



(एवं त्रिः)

॥ हंसगायत्री ॥

अस्य श्री-हंसगायत्री महामन्त्रस्य। अव्यक्त परब्रह्म ऋषिः। अव्यक्त गायत्री छन्दः। परमहंसो देवता॥ हंसां बीजम्। हंसीं शक्तिः। हंसूं कीलकम्॥ परमहंस-प्रसाद-सिद्धार्थे जपे विनियोगः॥

हंसां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। हंसीं तर्जनीभ्यां नमः। हंसूं मध्यमाभ्यां नमः। हंसैं अनामिकाभ्यां नमः। हंसीं कनिष्ठिकाभ्यां नमः। हंसः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। हंसां हृदयाय नमः। हंसीं शिरसे स्वाहा। हंसूं शिखाये वषट्। हंसैं कवचाय हुम्। हंसीं नेत्रत्रयाय वौषट्। हंसः अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोम् इति दिग्बन्धः॥

॥ध्यानम्॥

गमागमस्थं गमनादिशुन्यं चिद्रपदीपं तिमिरापहारम्।

पश्यामि ते सर्वजनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम्॥ हंसहंसात् परमहंसः सोऽहं हंसः॥

हुंस् हुंसायं विद्महें परमहुंसायं धीमहि। तन्नों हंसः प्रचोदयाँत्॥

हंस हंसेति यो ब्रूयाद्धंसो नाम सदाशिवः। एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत्॥



दिक् सम्पुटन्यासः (महान्यासः)

॥दिक् सम्पुटन्यासः॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[ॐ] लं। त्रातार्मिन्द्रमिवितार्मिन्द्र हवेंहवे सुहव श्रूरिमन्द्रम्। हुवे नुशुक्रं पुंरुहूतमिन्द्र १ स्वस्ति नो मुघवां धात्विन्द्रः॥

पूर्वदिग्भागे ललाटस्थाने लं इन्द्राय नमः। इन्द्रः सुप्रीतो वरदो भवत्॥ [इन्द्रः संरक्षत्॥]॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[नं] रं। त्वन्ने अग्ने वर्रणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽवं यासिसीष्ठाः। यजिष्ठो वहिंतमः शोश्चानो विश्वा द्वेषार्शसे प्रमृंमुग्ध्यस्मत्॥ [नं] रं भूर्भुवः सुवंः। अग्नये शक्तिहस्ताय तेजोऽधिपतये-ऽजवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-

भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

आग्नेयदिग्भागे नेत्रयोः स्थाने रं अग्नये नमः। अग्निः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [अग्निः संरक्षतु॥]॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[मों] हं। सुगं नः पन्थामभेयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षेत्रे यम एति राजां।

यस्मिन्नेनमुभ्यषिश्चन्त देवाः। तदंस्य चित्र १ हविषां यजाम॥

[मों] हं भूर्भुवः सुवंः। यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

दक्षिणदिग्भागे कर्णयोः स्थाने हं यमाय नमः। यमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [यमः संरक्षतु॥] ॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[भं] षं। असुन्वन्तमयंजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्कंर्स्यान्वेषि। अन्यम्स्मिदिच्छ सा तं इत्या नमों देवि निर्ऋते तुभ्यंमस्तु॥ [भं] षं भूर्भुवः सुवंः। निर्ऋतये खङ्गहस्ताय रक्षोधिपतये नरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

निर्ऋतिदिग्भागे मुखस्थाने षं निर्ऋतये नमः। निर्ऋतिः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [निर्ऋतिः संरक्षतु॥] ॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुव्रोम्।

[गं] वं। तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दंमानुस्तदा शाँस्ते यजमानो ह्विर्भिः।

अहेंडमानो वरुणेह बोध्युर्रुशश्स मा न आयुः प्रमोषीः॥
[गं] वं भूर्भुवः सुवेः। वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये

मकरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पश्चिमदिग्भागे बाह्वोः स्थाने वं वरुणाय नमः। वरुणः सुप्रीतो

االعاا

वरदो भवत्॥ [वरुणः संरक्षत्॥] ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[वं] यं। आ नों नियुद्धिः शतिनींभिरध्वरम्। सहस्रिणींभिरुपंयाहि

यज्ञम्।

वायों अस्मिन् हविषिं मादयस्व। यूयं पांत स्वस्तिभिः सदां नः॥

वं] यं भूर्भुवः सुर्वः। वायवे साङ्क्ष्राध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये मृगवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-भृषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

वायव्यदिग्भागे नासिकास्थाने³ यं वायवे नमः। वायुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [वायुः संरक्षत्॥] || & ||

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[तें] सं। वय सोम व्रते तर्व। मनस्तनूषु बिभ्रतः। प्रजावंन्तो अशीमहि॥

[तें] सं भूर्भुवः सुर्वः। सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-भृषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

उत्तरदिग्भागे हृदयस्थाने सं सोमाय नमः। सोमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [सोमः संरक्षतु॥] 1101

ॐ भूर्भवः स्वरोम्।

[रुं] शं। (ऋक्) तमीशाँनुं जगंतस्तस्थुषस्पतिम्। धियुं जिन्वमवसे

³नासिकयोः स्थाने

हूमहे व्यम्।

[रुं] शं भूर्भुवः सुवंः। ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये वृषभवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पूषा नो यथा वेदंसामसंद्वधे रंक्षिता पायुरदंब्धः स्वस्तये॥

मूर्विताय उमामहश्वरपाषदाय नमः। र्राणनिकासो स्वर्धिराज्यमे कां र्राण

ईशानदिग्भागे नाभिस्थाने शं ईशानाय नमः। ईशानः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ईशानः संरक्षतु॥] ॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवृरोम्।

[द्रां] खं। (ऋक्) अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भरंहूतौ सजोषाः।

यः शंसते स्तुवते धार्यि पुज्र इन्द्रंज्येष्ठा अस्माँ अवन्तु देवाः॥ [द्रां] खं भूर्भुवः सुर्वः। ब्रह्मणे पद्महस्ताय विद्याधिपतये हंसवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-

भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्प्रिस्थाने खं ब्रह्मणे नमः। ब्रह्मा सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ब्रह्मा संरक्षतु॥] ॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[यं] हीं। स्यो़ना पृथिवि भवांऽनृक्षुरा निवेशंनी।

यच्छानः शर्म सुप्रथाः॥

[यं] ह्रीं भूर्भुवः सुवंः। विष्णवे चऋहस्ताय नागाधिपतये गरुडवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार- भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

अधोदिग्भागे पादयोः स्थाने हीं विष्णवे नमः। विष्णुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [विष्णुः संरक्षतु॥] ॥१०॥



॥ षोडशाङ्गरौद्रीकरणम्॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमंः शुम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ अं। विभूरंसि प्रवाहंणो रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मां हि॰सीः॥ अं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिखास्थाने रुद्राय नमः॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ आं। वहिरसि हव्यवाहंनो रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ आं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिरस्थाने रुद्राय नमः॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्क्रायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ ॐ इं। श्वात्रोऽसि प्रचेता रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ इं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। मूर्भ्निस्थाने रुद्राय नमः॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ ईं। तुथोऽसि विश्ववेदा रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मा हि॰सीः॥ ईं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ललाटस्थाने रुद्राय नमः॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ उं। उशिगंसि कवी रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ उं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नेत्रयोः स्थाने रुद्राय नमः॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥ ॐ ऊं। अङ्घारिरिस् बम्भांरी रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ऊं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कर्णयोः स्थाने रुद्राय नमः॥६॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥

 $^{^4}$ भू

ॐ ऋं। अवस्युरंसि दुवंस्वान् रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ऋं [ॐ] भूर्भुवः सुव्रोम्। मुखस्थाने रुद्राय नमः॥७॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ ऋं। शुन्थ्यूरंसि मार्जालीयो रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ऋं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कण्ठस्थाने

-रुद्राय नमः॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतराय च॥
ॐ लं। सम्राडंसि कृशानू रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा
मा मां हि॰सीः॥ लं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। बाह्वोः स्थाने रुद्राय नमः॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ ॡं। परिषद्योऽसि पवंमानो रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि
मा मा मां हि॰सीः॥ ॡं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। हृदयस्थाने
रुद्राय नमः॥१०॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्करायं च

मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥ ॐ एं। प्रतक्कांऽसि नभंस्वान् रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ एं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नाभिस्थाने रुद्राय नमः॥११॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥ ॐ ऐं। असम्मृष्टोऽसि हव्यसूदो रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ऐं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कटिस्थाने

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ ॐ। ऋतधांमाऽसि सुवंज्योती रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ॐ [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ऊरुस्थाने

रुद्राय नमः॥१३॥

रुद्राय नमः॥१२॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्क्रायं च मयस्क्रायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ औं। ब्रह्मंज्योतिरिस् सुवंधामा रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ औं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। जानुस्थाने रुद्राय नमः॥१४॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नर्मः शुम्भवे च मयोभवे च नर्मः शङ्करायं च

मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च॥ ॐ अं। अजोंऽस्येकंपाद्रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ अं [ॐ] भूर्भृवः सुवरोम्। जङ्घास्थाने रुद्राय नमः॥१५॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥
ॐ अः। अहिंरिस बुध्नियो रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ अः [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। पादयोः स्थाने रुद्राय नमः॥१६॥

त्वगस्थिगतैः सर्वपापैः प्रमुच्यते। सर्वभूतेष्वपराजितो भवति। ततो भूत-प्रेत-पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्ष-यमदूत-शािकनी-डािकनी-सर्प-श्वापद-वृश्चिक-तस्कराद्युपद्रवाद्युपघाताः। सर्वे ज्वलन्तं पश्यन्तु। मां रक्षन्तु। यजमानं रक्षन्तु। सर्वान् महाजनान् रक्षन्तु॥

॥ गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः॥

मनो ज्योतिंर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं युज्ञ र सिम्मं देधातु। या इष्टा उषसो निम्नुचेश्च ताः सन्देधामि ह्विषां घृतेनं॥ गुह्याय नमः॥१॥

अबौध्यग्निः स्मिधा जनांनां प्रतिं धेनुमिंवाऽऽयतीमुषासम्।

नमः॥२॥

नमः॥५॥

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपार रेतारंसि जिन्वति॥ हृदयाय नमः॥३॥ मूर्धानं दिवो अंरतिं पृंथिव्या वैश्वानरमृतायं जातमग्निम्।

कवि सम्राजमितिथिं जर्नानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः॥

कण्ठाय नमः॥४॥

मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमंस्त्वा राजाऽमृतेनाभि-वंस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामन् मदन्तु देवाः॥ मुखाय

जातवेदा यदि वा पावकोऽसिं। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसिं। शं प्रजाभ्यो यर्जमानाय लोकम्। ऊर्जं पुष्टिं दर्दद्भ्यावैवृथ्स्व॥ शिरसे नमः॥६॥



॥ आत्मरक्षा ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - २/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - ११)

ब्रह्मात्मन्वदेसृजता तदंकामयता समात्मनां पद्येयेतिं। आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत। तस्मै दशम हतः प्रत्यंशृणोत्। स दर्शहूतोऽभवत्। दर्शहूतो ह वै नामै्षः। तं वा एतं दर्शहूत्र ५

सन्तम्। दर्शहोतेत्याचंक्षते परोक्षेण। परोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥ आत्मुन्नात्मुन्नित्यामंत्रयत। तस्मै सप्तम १ हूतः प्रत्यंशृणोत्। स सप्तहंतोऽभवत्। सप्तहंतो ह वै नामैषः। तं वा एत सप्तहंत ५ सन्तम्। सप्तहोतेत्याचंक्षते परोक्षंण। परोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥ आत्मुन्नात्मुन्नित्यामंत्रयत। तस्मै षुष्ठ १ हूतः प्रत्यंशृणोत्। स षड्ढंतोऽभवत्। षड्ढंतो ह वै नामैषः। तं वा एत॰ षड्ढंत॰ सन्तम्। षड्ढोतेत्याचंक्षते परोक्षंण। परोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥ आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत। तस्मै पञ्चम हूतः प्रत्यंशृणोत्। स पर्श्वहतोऽभवत्। पर्श्वहतो ह वै नामैषः। तं वा एतं पर्श्वहतः सन्तम्। पर्श्वहोतेत्याचंक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षंप्रिया इवु हि देवाः॥ आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत। तस्मै चतुर्थ हूतः प्रत्यंशृणोत्। स चतुंरहूतोऽभवत्। चतुंरहूतो ह वै नामैषः। तं वा एतं चतुंरहूत् रू सन्तम्। चतुर्होतेत्याचेक्षते परोक्षेण। परोक्षेप्रिया इव हि देवाः॥ तमंब्रवीत्। त्वं वै मे नेदिष्ठ ह्तः प्रत्यंश्रौषीः। त्वयैनानाख्यातार् इतिं। तस्मानु हैना्र्श्रन्त्रोतार् इत्याचेक्षते। तस्मौच्छुश्रूषुः पुत्राणा ५ हर्द्यतमः। नेदिष्ठो हर्द्यतमः। नेदिष्ठो ब्रह्मणो भवति। य एवं वेदं।

आत्मने नमः॥

॥ शिवसङ्कल्पः॥

येनेदं भूतं भुवंनं भविष्यत् परिगृहीतममृतेन सर्वम्। येनं यज्ञस्रायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१॥ येन कर्माणि प्रचरेन्ति धीरा यतों वाचा मनंसा चारु यन्तिं। यथ्सम्मितमनुंस्ंयन्तिं प्राणिनुस्तन्मे मनःं शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२॥ येन कर्मांण्यपसों मनीषिणों युज्ञे कृण्वन्तिं विदर्थेषु धीराः। यदंपूर्वं यक्षमन्तः प्रजानां तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३॥ यत्प्रज्ञानंमुत चेतो धृतिश्च यज्योतिरन्तरमृतं प्रजासुं। यस्मान्न ऋते किं च न कर्म क्रियते तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥४॥ सुषार्थिरश्वांनिव यन्मंनुष्यान्नेनीयतेऽभीशुंभिर्वाजिनं इव। हृत्प्रतिष्ठं यदंजिरं जविष्ठं तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥५॥ यस्मिनृचः साम् यजू ५ षि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाराः। यस्मि इश्वित्त र सर्वमोर्त प्रजानां तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥६॥ यदत्रं षष्ठं त्रिशत र सुवीरं यज्ञस्यं गुह्यं नवनावमाय्यम्। दर्श पश्च त्रि श्वातं यत्परं च तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥७॥ यञ्जाग्रंतो दूरमुदैति देवं तदं सुप्तस्य तथैवैति। दूरङ्गमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥८॥ येनेदं विश्वं जगतो बुभूव ये देवापि महतो जातवेदाः। तदेवाग्निस्तमंसो ज्योतिरेकं तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥९॥

येन द्यौः पृथिवी चान्तिरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशंश्च। येनेदं जगृद्धाप्तं प्रजानां तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१०॥ ये मंनो हृदंयं ये चं देवा ये दिव्या आपो ये सूर्यर्शिमः। ते श्रोत्रे चक्षंषी स्रश्चरंन्तं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥११॥

अचिन्त्यं चाप्रमियं च व्यक्ताव्यक्तंपरं च यत्। सूक्ष्मांथ्सूक्ष्मतंरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१२॥ एकां च दश शृतं चं सहस्रं चायुतं च

नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यंर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तंश्च परार्धश्च तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१३॥

ये पंश्च पृश्चादश शतः सहस्रम्युतं न्यंर्बुदं च। ते अग्निचित्येष्टंकास्तः शरीरं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१४॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात्। यस्य योनिं परिपश्यन्ति धीरास्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१५॥ यस्येदं धीराः पुनन्ति क्वयों ब्रह्माणमेतं त्वां वृणत् इन्दुंम्।

यस्यदं धाराः पुनान्तं कुवया ब्रह्माणमृतं त्वा वृणत् इन्दुम्। स्थावरं जङ्गमं द्यौरांकाशं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१६॥

परौत्परतंरं चैव यत्पराँचैव यत्परम्। यत्पराँत्परतो ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंङ्कत्पमंस्तु॥१७॥

परौत्परतंरो ब्रह्मा तृत्परौत्पर्तो हंरिः। तृत्परोत्परंतोऽधीशस्तन्मे मनः शिवसंङ्काल्पमस्तु॥१८॥ या वेंदादिषुं गायत्री सर्वव्यांपी महेश्वंरी। ऋग्यजुंः सामांथर्वेश्च तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१९॥

यो वै देवं महादेवं प्रणवं पर्मेश्वरम्। यः सर्वे सर्ववेदैश्च तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२०॥

प्रयंतः प्रणंवोङ्कारं प्रणवं पुरुषोत्तंमम्। ओङ्कारं प्रणंवात्मानं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२१॥

योऽसौं सर्वेषुं वेदेषु पठ्यतें ह्यज् इश्वरः। अकायों निर्गुणो ह्यात्मा तन्मे मनंः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२२॥

गोभिर्जुष्टं धर्नेन् ह्यायुंषा च् बलेन च। प्रजयां पृशुभिः पुष्कराक्षं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२३॥

कैलांस्शिखंरे रुम्ये शृङ्करंस्य शिवालंये। देवतांस्तत्रं मोदन्ते तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२४॥ विश्वतंश्वक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतंस्पात्। सं बाहुभ्यां नर्मति सम्पतंत्रैर्द्यावांपृथिवी जनयन्देव एकस्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२५॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगृन्धिं पुंष्टिवर्धनम्। उर्वा्रुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२६॥

चतुरों वेदानंधीयीत सर्वशास्त्रमयं विद्ः। इतिहासपुराणानां तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२७॥ मा नो महान्तंमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षंन्तमुत मा नं उक्षितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तनुवों रुद्र रीरिषस्तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२८॥ मा नंस्तोके तनये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवंधीर्हविष्मंन्तो नर्मसा विधेम ते तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२९॥ ऋत र सत्यं पेरं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्। ऊर्ध्वरेतं विंरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमुस्तन्मे मनंः शिवसंङ्कल्पमंस्त्॥३०॥ कदुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे। वो चेम शन्तम १ हृदे। सर्वो ह्यंष रुद्रस्तस्में रुद्राय नमों अस्तु तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३१॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः। सबुध्नियां उपमा अस्य विष्ठाः सुतश्च योनिमसंतश्च विवस्तन्मे मनंः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३२॥ यः प्राणुतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगंतो बभ्वं। य ईशे अस्य द्विपदश्चतुंष्पदः कस्मै देवायं हविषां विधेम् तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३३॥

य औत्मदा बंलदा यस्य विश्वं उपासंते प्रशिषं यस्यं देवाः।
यस्यं छायाऽमृतं यस्यं मृत्युः कस्मै देवायं
हिवषां विधेम् तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३४॥
यो रुद्रो अग्नौ यो अपस् य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा
भुवंनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे मनः
शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३५॥
न्यद्वारां दुंराधर्षां नित्यपृंष्टां करीषिणींम्। ईश्वरी र् सर्वभूतानां
तामिहोपंह्वये श्रियं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३६॥

गुन्धद्वारां दुंराधर्षां नित्यपुंष्टां करीषिणींम्। ईश्वरीरं सर्वभूतानां तामिहोपेह्वये श्रियं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३६॥ य इदर शिवंसङ्कल्पर सदा ध्यायंन्ति ब्राह्मणाः। ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥ हृदयाय नमः॥



॥पुरुषसूक्तम्॥

ॐ सहस्रंशीर्षा पुर्रुषः। सहस्राक्षः सहस्रंपात्। स भूमिं विश्वतो वृत्वा। अत्यंतिष्ठद्दशाङ्गुलम्॥ पुर्रुष एवेद सर्वम्। यद्भूतं यच् भव्यम्। उतामृत्त्वस्येशांनः। यदन्नेनातिरोहंति॥ एतावांनस्य महिमा। अतो ज्यायाः श्च पूर्रुषः। पादौं ऽस्य विश्वां भूतानिं। त्रिपादंस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व साशनानशने अभि॥ तस्माँद्विराडेजायत। विराजो अधि पूर्रुषः।

स जातो अत्यंरिच्यत। पश्चाद्भिमधो पुरः॥

ग्रीष्म इध्मः शरद्भविः॥ सप्तास्यांऽऽसन्परिधयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अबेध्रन्पुरुषं पशुम्। तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्ं। पुरुषं जातमंग्रतः। तेनं देवा अयंजन्त। साध्या ऋषंयश्च ये॥ तस्मौद्यज्ञार्थ्सर्वहुतंः। सम्भृतं पृषदाज्यम्। पश्र्रस्ता १ श्वेत्रे वायव्यान्। आरण्यान्ग्राम्याश्च

यत्पुरुषेण हविषां। देवा यज्ञमतंन्वत। वसन्तो अस्यासीदाज्यम्।

ये॥ तस्माँ द्यज्ञार्थ्सर्वहुतंः। ऋचः सामानि जज्ञिरे। छन्दा ५सि जज्ञिरे तस्मांत्। यजुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वां अजायन्त। ये के चोभयादंतः। गावो ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माज्ञाता अंजावयंः॥

यत्पुरुषं व्यंदधुः। कतिधा व्यंकल्पयन्। मुखं किमंस्य कौ बाह। कावूरू पादांवुच्येते॥ ब्राह्मणौंऽस्य मुखंमासीत्। बाह रांजन्यः कृतः।

ऊरू तदंस्य यद्वैश्यः। पुद्धाः शूद्रो अंजायत॥ चुन्द्रमा मनंसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रंश्वाग्निश्चं। प्राणाद्वायुरंजायत॥ नाभ्यां आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः

समंवर्तत। पद्धां भूमिर्दिशः श्रोत्रौत्। तथां लोका॰ अंकल्पयन्॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवंर्णं तमंसस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरंः। नामांनि कृत्वाऽभिवद्न् यदास्तैं॥ धाता पुरस्ताद्यमुंदाज्हारं। शुकः प्रविद्वान्प्रदिश्रश्चतंस्रः। तमेवं विद्वानमृतं इह भंवति। नान्यः पन्था अयंनाय विद्यते॥ युज्ञेनं युज्ञमंयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यांसन्। ते ह नाकं महिमानंः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥ शिरसे स्वाहा॥



॥ उत्तरनारायणम्॥

अद्धः सम्भूतः पृथिव्यै रसाँच। विश्वकर्मणः समंवर्तताधि। तस्य त्वष्टां विदर्धद्रूपमेति। तत्पुरुंषस्य विश्वमाजानमग्रे॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवंणं तमंसः परंस्तात्। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्थां विद्यतेयंऽनाय॥ प्रजापंतिश्चरित् गर्भे अन्तः। अजायंमानो बहुधा विजायते।

जुन्तः। जुजायमाना बहुया विजायता तस्य धीराः परिजानित् योनिम्। मरीचीनां पुदिमिच्छन्ति वेधसंः॥ यो देवेभ्य आतंपित। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मये॥ रुचं ब्राह्मं जुनयंन्तः। देवा अग्रे तदंब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्यं देवा असुन् वशें॥ हीश्चं ते लुक्मीश्च पत्यौं। अहोरात्रे पार्श्वे। नक्षंत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मंनिषाण। अमुं मंनिषाण। सर्वं मनिषाण॥ शिखायै वषट्॥



॥ अप्रतिरथम्॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः – ४/प्रश्नः – ६/अनुवाकः – ४)

आशुः शिशांनो वृष्भो न युध्मो घंनाघनः क्षोभंणश्चर्षणीनाम्।
सङ्कन्दंनोऽनिमिष एंकवीरः शतः सेनां अजयत् साकिमन्द्रंः।
सङ्कन्दंनेनानिमिषेणं जिष्णुनां युत्कारेणं दुश्चवनेनं धृष्णुनां।
तदिन्द्रेण जयत् तथ्संहध्वं युधो नर् इषुंहस्तेन वृष्णां। स
इषुंहस्तैः सनिष्क्विभिविशी सङ्स्रष्टा स युध इन्द्रों गणेनं।
स्रसृष्टुजिथ्सोम्पा बांहुश्ध्यूर्ध्वधंन्वा प्रतिहिताभिरस्तां।

बृहंस्पते परि दीया रथेन रक्षोहाऽमित्रारं अपबाधंमानः। प्रमुश्चन्थ्सेनाः प्रमृणो युधा जयंत्रस्माकंमेध्यविता रथांनाम्। गोत्रभिदं गोविदं वर्ज्ञबाहुं जयंन्तमज्मं प्रमृणन्तमोजंसा। इमर् संजाता अनुं वीरयध्वमिन्द्ररं सखायोऽनु सर रंभध्वम्। बुलुविज्ञायः स्थविंरः प्रवींरः सहंस्वान् वाजी सहंमान उग्रः। अभिवीरो अभिसंत्त्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि गोत्राणि सहंसा गाहंमानोऽदायो वीरः शतमंन्युरिन्द्रः।

दुश्च्यवनः पृंतनाषाडंयुध्यौऽस्माक् सेनां अवतु प्र युथ्सु। इन्द्रं आसां नेता बृह्स्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एंतु सोमंः। देवसेनानांमभिभञ्जतीनां जयंन्तीनां मुरुतां युन्त्वग्रें। इन्द्रंस्य वृष्णो वर्रुणस्य राज्ञं आदित्यानां मुरुता शर्ध उग्रम्। महामनसां भुवनच्यवानां घोषां देवानां जयंतामुदंस्थात्। अस्माकृमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषंवस्ता जयन्तु।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानुं देवा अवता हवेंषु।

उद्धेर्षय मघवन्नायुंधान्युत् सत्त्वंनां माम्कानां महार्रसि। उद्देत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयंतामेतु घोषः। उप प्रेत् जयंता नरः स्थिरा वंः सन्तु बाहवंः। इन्द्रों वः शर्म यच्छत्त्वनाधृष्या यथाऽसंथ। अवंसृष्टा परा पत् शरंत्र्ये ब्रह्मंसर्शता। गच्छामित्रान् प्रविंश मैषां कं चनोच्छिंषः। मर्माणि ते

गच्छामत्रान् प्रावश् मषा क चनाच्छषः। ममाणि त वर्मभिश्छादयामि सोमंस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवंस्ताम्। उरोवंरीयो वरिवस्ते अस्तु जयंन्तं त्वामन् मदन्तु देवाः। यत्रं बाणाः सम्पतंन्ति कुमारा विशिखा इंव। इन्द्रों नस्तत्रं वृत्रहा विश्वाहा शर्मं यच्छतु॥ कवचाय हुम्॥



॥ प्रतिपूरुषम् (सं०)॥

(तैतिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रशः - ८/अनुवाकः - ६)
प्रतिपूरुषमेकंकपालाः त्रिवंपत्येकमतिरिक्तं यावंन्तो गृह्याः
स्मस्तेभ्यः कमंकरं पशूना १ शर्मास् शर्म यजंमानस्य शर्म मे

युच्छैकं एव रुद्रो न द्वितीयांय तस्थ आखुस्ते रुद्र पृश्स्तं ज्रंषस्वैष ते रुद्र भागः सह स्वस्नाऽम्बिकया तं ज्रंषस्व भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजमथों अस्मभ्यं भेषज्ञ स्मिष्ठं यथाऽसंति। सुगं मेषायं मेष्यां अवाम्ब रुद्रमंदिमृह्यवं देवं त्र्यम्बकम्। यथां नः श्रेयंसः कर्द्यथां नो वस्यंसः कर्द्यथां नः पशुमतः कर्द्यथां नो व्यवसाययात। त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पृष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमेव बन्धंनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ एष ते रुद्रभागस्तं ज्रंषस्व तेनांवसेनं परो मूर्जवतोऽतीह्यवंततथन्वा पिनांकहस्तः कृतिंवासाः॥

॥ प्रतिपूरुषम् (ब्रा०) ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - १/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - १०)

प्रतिपूरुषमेकंकपालान्निर्वपित। जाता एव प्रजा रुद्रान्निरवंदयते। एकंकपाला भवन्ति। एक्धैव रुद्रं निरवंदयते। रुद्रान्निरवंदयते। एकंकपाला भवन्ति। एक्धैव रुद्रं निरवंदयते। नाभिघारयति। यदंभिघारयति। अन्तरवचारिण रे रुद्रं कुंर्यात्। एकोल्मुकेनं यन्ति। तद्धि रुद्रस्यं भाग्धेयम्। इमां दिशं यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायांमेव दिशि रुद्रं निरवंदयते। रुद्रो वा अपृशुकांया आहुंत्ये नातिष्ठत। असौ ते पृशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टिं। तमंस्मै पृशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्।

आखुस्तें पशुरितिं ब्रूयात्। न ग्राम्यान् पशून् हिनस्तिं। नारण्यान्। चतुष्पथे जुंहोति। एष वा अग्नीनां पह्नीशो नामं। अग्निवत्येव जुंहोति। मध्यमेनं पर्णेनं जुहोति। सुग्ध्यंषा। अथो खलुं। अन्तुमेनुव होत्व्यम्। अन्तुत एव रुद्रं निरवंदयते। एष ते रुद्र भागः सह स्वस्नाऽम्बिकयेत्याह। शरद्वा अस्याम्बिका स्वसा। तया वा एष हिनस्ति। यर हिनस्ति। तयैवैनरं सह शंमयति। भेषजं गव इत्यांह। यावंन्त एव ग्राम्याः पशवंः। तेभ्यों भेषजं केरोति। अवाम्ब रुद्रमंदिमहीत्याह। आशिषंमेवैतामाशास्ति। त्र्यम्बकं यजामह् इत्याह। मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतादिति वावैतदाह। उत्किरन्ति। भगस्य लीफ्सन्ते। मृते कृत्वाऽऽसंजन्ति। यथा जर्नं यतेंऽवसं करोतिं। तादगेव तत्। एष तें रुद्र भाग इत्याह निरवंत्यै। अप्रंतीक्षमायंन्ति। अपः परिषिश्चति। रुद्रस्यान्तर्हित्यै। प्र वा एतेंस्मालोकाच्यंवन्ते। ये त्र्यंम्बकैश्चरंन्ति। आदित्यं चरुं पुनरेत्य निर्वपति। इयं वा अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति। नेत्रत्रयाय वौषट्॥



॥ शतरुद्रीयम् (सं०)॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - १४)

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यास शङ्गयस्त्वं पूषा विधृतः पासि नु त्मनां। आ वो राजानमध्वरस्यं रुद्र होतार सत्ययज् रेरोदंस्योः। अग्निं पुरा तनिय्त्नोर्चित्ताद्धिरण्यरूपमवंसे कृणुध्वम्। अग्निरहोता नि षसादा यजीयानुपस्थे मातुः सुरुभावं लोके। युवां कृविः पुरुनिष्ठ ऋतावां धर्ता कृष्टीनामुत मध्यं इद्धः।

साध्वीमंकर्देववीतिं नो अद्य युज्ञस्यं जिह्वामंविदाम् गृह्यांम्। स आयुराऽगांध्सुर्भिर्वसांनो भृद्रामंकर्देवहूंतिं नो अद्य। अक्रंन्दद्ग्निः स्त्नयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधंः सम्अत्र। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुनां भात्यन्तः। त्वे वसूंनि पुर्वणीक होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः।

क्षामेव विश्वा भुवनानि यस्मिन्थ्स सौभंगानि दिधिरे पांवके। तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम् विश्वाः सुक्षितयः पृथंक्। अग्ने कामाय येमिरे। अश्याम् तं काममभ्रे तवोत्यंश्यामं र्यि रंयिवः सुवीरम्। अश्याम् वाजम्भि वाजयंन्तोऽश्यामं द्युम्नमंजराऽजरंन्ते। श्रेष्ठं यविष्ठ भारताऽग्नें द्युमन्तमा भर।

वसो पुरुस्पृह[ू] र्यिम्। स श्वितानस्तंन्यतू रोचन्स्था अजरेभिर्नानंदद्भिर्यविष्ठः। यः पांवकः पुरुतमेः पुरूणि पृथून्यग्निरंनुयाति भवन्नं। आयुष्टे विश्वतो दधद्यम्ग्निविरण्यः। पुनस्ते प्राण आयेति परा यक्ष्मर् सुवामि ते। आयुर्दा अग्ने ह्विषों जुषाणो घृतप्रंतीको घृतयोनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गर्व्यं पितेवं पुत्रमभिरंक्षतादिमम्।

तस्मै ते प्रतिहर्यते जातंवदो विचंर्षणे। अग्ने जनांमि सुष्टुतिम्। दिवस्परि प्रथमं जंज्ञे अग्निर्स्मिद्धितीयं परि जातवेदाः। तृतीयंमुफ्सु नृमणा अजंस्नुमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः। शुचिः पावक वन्द्योऽग्ने बृहद्विरोचसे। त्वं घृतेभिराहुंतः। दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्षमायुंः श्रिये रुचानः। अग्निर्मृतों अभवद्वयोंभिर्यदेनं द्यौरजंनयथ्स्रेताः।

आ यदिषे नृपतिं तेज आनुहुचि रेतो निषिक्तं द्यौर्भीकैं। अग्निः शर्थमनवद्यं युवानङ् स्वाधियं जनयथ्सूदयंच। स तेजीयसा मनसा त्वोतं उत शिक्ष स्वपत्यस्यं शिक्षोः। अग्ने रायो नृतंमस्य

मनसा त्वीत उत शिक्ष स्वपृत्यस्य शिक्षीः। अग्ने रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयामं ते सुष्टुतयंश्च वस्वः। अग्ने सहंन्तमा भंर द्युम्नस्य प्रासहा र्यिम्।

विश्वा यश्चर्ष्णीर्भ्यांसा वाजेषु सासहंत्। तमंग्ने पृतना सहर् र्यिर संहस्व आ भर। त्वर हि सत्यो अद्भुंतो दाता वाजंस्य गोमंतः। उक्षान्नांय व्शान्नांय सोमंपृष्ठाय वेधसे। स्तोमैविंधेमाग्नये। वद्मा हि सूनो अस्यंद्मसद्वां च्के अग्निर्जनुषाऽज्माऽन्नम्। स त्वं नं ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेष्यन्तः।

अग्रु आयू ५ेषि पवस् आ सुवोर्जुमिषं च नः। आरे बांधस्व

दुच्छुनौम्। अग्ने पर्वस्व स्वपां अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दध्त्पोष रे र्यिं मियां। अग्ने पावक रोचिषां मन्द्रयां देव जिह्नया। आ देवान् विक्षि यिक्षं च। स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा र इहाऽऽवंह। उपं यज्ञ र ह्विश्चं नः। अग्निः शुचिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिंः क्विः। शुचीं रोचत् आहुंतः। उदंग्ने शुचंयस्तवं शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव ज्योती इंष्यर्चयः॥

॥ शतरुद्रीयम् (ब्रा०)॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे काठके प्रश्नः – २/अनुवाकः – २)

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः। त्व शर्धो मार्रुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्गयः। त्वं पूषा विंधृतः पासि नु त्मनां। देवां देवेषुं श्रयध्वम्। प्रथंमा द्वितीयेषु श्रयध्वम्। द्वितीयास्तृतीयेषु श्रयध्वम्। तृतीयाश्चतुर्थेषुं श्रयध्वम्। चतुर्थाः पंञ्रमेषुं श्रयध्वम्। पञ्चमाः षष्ठेषुं श्रयध्वम्॥ षष्ठाः संप्तमेषुं श्रयध्वम्। सप्तमा अष्टुमेषुं श्रयध्वम्। अष्टुमा नंवुमेषुं श्रयध्वम्। नुवमा देशुमेषु अयध्वम्। दुशमा एकादुशेषु अयध्वम्। एकादशा द्वादिशेषुं श्रयध्वम्। द्वादशास्त्रयोदशेषुं श्रयध्वम्। त्रयोदशाश्चेतुर्दशेषुं श्रयध्वम्। चृतुर्द्शाः पंश्रद्शेषुं श्रयध्वम्। पश्चदशाः षोंडशेषुं श्रयध्वम्॥ षोडशाः संप्तदशेषुं श्रयध्वम्। सप्तदशा अष्टादशेषुं श्रयध्वम्। अष्टादशा एंकान्नवि शेषुं श्रयध्वम्। एकान्नवि शा विश्शेषुं श्रयध्वम्। विश्शा एंकविश्शेषुं श्रयध्वम्। एकविश्शा द्वाविर्शेषुं श्रयध्वम्। द्वाविर्शास्त्रंयोविर्शेषु श्रयध्वम्।
त्रयोविर्शाश्चंतुर्विर्शेषुं श्रयध्वम्। चतुर्विर्शाः पंश्वविर्शेषुं
श्रयध्वम्। पृश्वविर्शाः षंड्विर्शेषुं श्रयध्वम्॥ षृड्विर्शाः संप्तविर्शेषुं
श्रयध्वम्। स्प्तविर्शाः अष्टाविर्शेषुं श्रयध्वम्। अष्टाविर्शाः
एंकान्नित्रिर्शेषुं श्रयध्वम्। एकान्नित्रिर्शास्त्रिर्शेषुं श्रयध्वम्।
त्रिर्शाः एंकित्रिर्शेषुं श्रयध्वम्। एकित्रिर्शाः द्वात्रिर्शेषुं श्रयध्वम्।
द्वात्रिर्शास्त्रंयस्त्रिर्शेषुं श्रयध्वम्। देवास्त्रिरेकादशास्त्रिस्त्रंयस्त्रिरशाः।
द्वात्रिर्शास्त्रंयस्त्रिर्शेषुं श्रयध्वम्। देवास्त्रिरेकादशास्त्रिस्त्रंयस्त्रिरशाः।
उत्तरे भवत। उत्तरवर्तान् उत्तरसत्वानः। यत्काम इदं जुहोमि।
तन्मे समृध्यताम्। वयक् स्यांम् पत्यो रयोणाम्। भूर्भुवः स्वः
स्वाहा॥
ॐ भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः॥ अस्त्राय फट्॥

॥ पञ्चाङ्गम् ॥

हुर्सः श्रुंचिषद्वस्रुंरन्तिरक्ष्यसद्धोतां वेदिषदितिथिर्दुरोण्सत्।
नृषद्वंरसदंत्सद्योम्सद्जा गोजा ऋत्जा अद्रिजा ऋतं बृहत्॥
प्रतद्विष्णुंः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुंचरो गिरिष्ठाः।
यस्योरुषुं त्रिषु विक्रमंणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा॥
त्र्यंम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पृष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकिमिव बन्धनान्मृत्योम्ंक्षीय माऽमृतात्॥
तथ्संवितुर्वृणीमहे। वयं देवस्य भोजनम्।

श्रेष्ठरं सर्व्धातंमम्। तुरं भगंस्य धीमहि॥ विष्णुर्योनिं कल्पयतु। त्वष्टां रूपाणिं पिरशतु। आसिंश्चतु प्रजापंतिः। धाता गर्भं दधातु ते॥



॥ अष्टाङ्ग-नमस्काराः॥

हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रे भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्। सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मैं देवायं हिवर्षां विधेम॥ [उरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥१॥

यः प्राणितो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बुभूवं। य ईशे अस्य द्विपद्श्वतुंष्पदः कस्मै देवायं हिवषां विधेम॥ [शिरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥२॥

ब्रह्मंजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमृतः सुरुची वेन आवः। सबुध्रियां उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवेः॥१॥ [दृष्ट्या] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥३॥

मही द्यौः पृंथिवी च न इमं युज्ञं मिंमिक्षताम्। पिपृतान्नो भरीमभिः॥

[मनसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥४॥

उपंश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुंरुत्रा तें मनुतां विष्ठितं जगंत्। स दुंन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्दवीयो अपंसेध शत्रून्ं॥ [वचसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥५॥

अग्ने नयं सुपथां राये अस्मान् विश्वांनि देव वयुनांनि विद्वान्। युयोध्यंस्मज्जंहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नमं उक्तिं विधेम॥ [पद्माम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥६॥

[कराभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥७॥ इमं यमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः।

या तें अग्ने रुद्रिया तनुस्तयां नः पाहि तस्यांस्ते स्वाहां॥

आत्वा मन्नाः कविशस्ता वंहन्त्वेना राजन् ह्विषां मादयस्व॥ [कर्णाभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥८॥



॥लघुन्यासे श्री-रुद्रध्यानम्॥

अथाऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री-रुद्र रूपं ध्यायेत्॥ शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पश्चवऋकम्। गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥ नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्।

व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥ कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्। ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम्॥ वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम्। अमृते नाप्नुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥ दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्। नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥

सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्। एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्लवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥ लघुन्यासे देवता-स्थापनम्॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्रे सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम्। कर्णयोरिश्वनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्र्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरिस महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः सर्वतोऽग्निज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान्

सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अग्निर्मे वाचि श्रितः। वाग्घृदंये। हृदंयं मयि। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (जिह्ना)

वायुर्में प्राणे श्रितः। प्राणो हृदये। हृदयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (नासिका)

अमृतं ब्रह्मणि। (नासिका) सूर्यो मे चक्षुंषि श्रितः। चक्षुर्ह्दये। हृदयं मियं। अहम्मृते। अमृतं ब्रह्मणि। (नेत्रे)

चन्द्रमां मे मनिसि श्रितः। मनो हृदये। हृदयं मियं। अहम्मृते। अमृतं ब्रह्मणि। (वक्षः)

दिशों में श्रोत्रें श्रिताः। श्रोत्र हृदये। हृदयं मिये। अहममृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (श्रोत्रे)

अमृत ब्रह्माणा (त्रात्र) आपो मे रेतिस श्रिताः। रेतो हृदंये। हृदंयं मिये। अहम्मृतैं। अमृतं वृह्माणाः (गृहाम)

अमृतं ब्रह्मणि। (गुह्मम्) पृथिवी मे शरीरे श्रिता। शरीर् हदंये। हृदंयं मियं।

अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मंणि। (शरीरम्) ओष्धिवनस्पतयों में लोमंसु श्रिताः। लोमांनि हृदंये। हृदंयं

मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि) इन्द्रों में बलैं श्रितः। बलु हदये। हदयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (बाह)

पूर्जन्यों मे मूर्प्रि श्रितः। मूर्धा हृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (शिरः) ईशांनो मे मृन्यौ श्रितः। मृन्युर्ह्रदेये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

आत्मा मं आत्मिनं श्रितः। आत्मा हृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

पुनर्म आत्मा पुनरायुरागाँत्। पुनः प्राणः पुनराकूंतमागाँत्। वैश्वानरो रिष्मिभिवविधानः। अन्तस्तिष्ठत्वमृतंस्य गोपाः॥ (सर्वाण्यङ्गानि संस्पृश्य स्थापनं कृत्वा मानसैराराधयेत्॥)

॥ आत्मपूजा॥

आराधितो मनुष्यैस्त्वं सिद्धैर्देवासुरादिभिः। आराधयामि भक्त्या त्वाऽनुग्रहाण महेश्वर॥

॥कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम्॥

ध्यायेन्निरामयं वस्तुं सर्गस्थितिलयादिकम्। निर्गुणं निष्कलं नित्यं मनोवाचामगोचरम्॥१॥ गङ्गाधरं शशिधरं जटामकुटशोभितम्। श्वेतभूतित्रिपुण्ड्रेण विराजितललाटकम्॥२॥ लोचनत्रयसम्पन्नं स्वर्णकुण्डलशोभितम्। स्मेराननं चतुर्बाहुं मुक्ताहारोपशोभितम्॥३॥ अक्षमालां सुधाकुम्भं चिन्मयीं मुद्रिकामपि। पुस्तकं च भुजैर्दिव्यैर्दधानं पार्वतीपतिम्॥४॥ श्वेताम्बरधरं श्वेतं रत्नसिंहासनस्थितम्।

सर्वाभीष्टप्रदातारं वटमूलनिवासिनम्॥५॥

वामाङ्कसंस्थितां गौरीं बालार्कायुतसन्निभाम्। जपाकुसुमसाहस्रसमानश्रियमीश्वरीम् । सुवर्णरत्नखचितमकुटेन विराजिताम्॥६॥

ललाटपट्टसंराजत्संलग्नतिलकाञ्चिताम् । राजीवायतनेत्रान्तां नीलोत्पलदलेक्षणाम्॥७॥

सन्तप्तहेमखचित-ताटङ्काभरणान्विताम्। ताम्बूलचर्वणरतरक्तजिह्वाविराजिताम्॥८॥

पताकाभरणोपेतां मुक्ताहारोपशोभिताम्। स्वर्णकङ्कणसंयुक्तैश्चतुर्भिर्वाहुभिर्युताम् ॥९॥

सुवर्णरत्नखचित-काश्चीदामविराजिताम् । कदलीललितस्तम्भ-सन्निभोरुयुगान्विताम्॥१०॥ श्रिया विराजितपदां भक्तत्राणपरायणाम्।

अन्योन्याश्विष्टहृद्धाहू गौरीशङ्करसंज्ञकम्॥११॥

सनातनं परं ब्रह्म परमात्मानमव्ययम्। आवाहयामि जगतामीश्वरं परमेश्वरम्॥१२॥

मङ्गलायतनं देवं युवानमति सन्दरम। ध्यायेत्कल्पतरोर्म्ले सुखासीनं सहोमया॥१३॥ आगच्छाऽऽगच्छ भगवन देवेश परमेश्वर। सचिदानन्द भृतेश पार्वतीश नमोऽस्तृ ते॥१४॥



॥षोडशोपचार पूजा॥

नर्मस्ते रुद्र मुन्यवं उतो तु इषंवे नर्मः। नर्मस्ते अस्तु धन्वंने बाहभ्यांमुत ते नर्मः॥ ॐ ह्रीं नमः शिवार्य। सुद्योजातं प्रपद्यामि। या त इषुं शिवतमा शिवं बभूवं ते धनुं। शिवा शंरुव्यां या

तव तयां नो रुद्र मृडय॥ ॐ हीं नमः शिवायं। सद्योजाताय वै

नमो नर्मः। आसनं समर्पयामि॥२॥

या ते रुद्र शिवा तनुरघोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तनुवा शन्तंमया गिरिंशन्ताभिचांकशीहि॥ ॐ हीं नमः शिवायं। भवे भवे नार्ति भवे भवस्व माम्। पादयोः पाद्यं समर्पयामि॥३॥

यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिभर्ष्यस्तंवे। शिवां गिरित्र तां कुंरु मा हि रसीः पुरुषं जगत्॥ ॐ हीं नमः शिवाय। भवोद्भवाय नमः॥ अर्घ्यं समर्पयामि॥४॥

शिवेन वर्चसा त्वा गिरिशाच्छांवदामसि। यथां नः सर्विमिज्जगेदयक्ष्म र सुमना असंत्॥ ॐ ह्रीं नमः शिवार्य। वामदेवाय नर्मः। आचमनीयं समर्पयामि॥५॥

अध्यंवोचदिधवृक्ता प्रंथमो दैव्यों भिषक्। अही ईश्च सर्वांश्चम्भय-न्थ्सर्वांश्च यातुधान्यः॥ ॐ हीं नुमः शिवायं। ज्येष्ठाय नर्मः। मधपर्कं समर्पयामि॥६॥

असौ यस्ताम्रो अंरुण उत बुभुः सुंमुङ्गलेः। ये चेमा॰ रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः संहस्रशोऽवैषा॰ हेर्ड ईमहे॥ ॐ हीं नमः शिवायं। श्रेष्ठाय नमंः। स्नानं समर्पयामि। स्नानानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि॥७॥

असौ योऽवसपंति नीलंग्रीवो विलोहितः। उतैनं गोपा

अंदश्त्रदंशत्रुदहार्यः। उतैनं विश्वां भूतानि स दृष्टो मृंडयाति नः॥ ॐ हीं नमः शिवायं। रुद्राय नमः। वस्रोत्तरीयं समर्पयामि॥८॥ नमो अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीदुषें। अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः॥ ॐ हीं नमः शिवायं। कालाय नमः।

यज्ञोपवीताभरणानि समर्पयामि॥९॥
प्र मृंश्च धन्वंनस्त्वमुभयोरार्त्नियोर्ज्याम्। याश्चं ते हस्त इषंवः

परा ता भंगवो वप॥ ॐ ह्रीं नुमः शिवायं। कलंविकरणाय नर्मः। दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि अक्षतान् समर्पयामि॥१०॥

अवृतत्य धनुस्त्व र सहंस्राक्ष्य शतेषुधे। निशीर्यं शृल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव॥ ॐ हीं नुमः शिवार्य। बलंविकरणाय नर्मः। पुष्पैः पूजयामि॥११॥

पुष्पः पूजियामगररम ॐ भवाय देवाय नमः। ॐ शर्वाय देवाय नमः। ॐ ईशानाय देवाय नमः। ॐ पशुपतये देवाय नमः। ॐ रुद्राय देवाय नमः। ॐ उग्राय देवाय नमः। ॐ भीमाय देवाय नमः। ॐ महते देवाय नमः॥ ॐ भवस्य देवस्य पत्न्ये नमः। ॐ शर्वस्य देवस्य पत्न्ये

नमः। ॐ ईशानस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ पशुपतेर्देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ रुद्रस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ उग्रस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ भीमस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ महतो देवस्य पत्न्यै नमः॥

विज्यं धर्नुः कपूर्दिनो विश्वल्यो बार्णवा उत्। अनेशन्न-स्येषंव आभुरंस्य निष्क्षिथिः॥ ॐ हीं नुमः शिवाये। बलाय नर्मः। धूपमाघ्रापयामि॥१२॥

या तें हेतिर्मीढुष्टम् हस्तें बुभूवं ते धर्नुः। तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिञ्जा ॐ हीं नमः शिवाये। बलप्रमथनाय नर्मः। अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि॥१३॥

ॐ भूर्भुवः सुवंः। + ब्रह्मणे स्वाहाँ। नमंस्ते अस्त्वायुंधायानांतताः धृष्णवेँ। उभाभ्यांमुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वंने॥ ॐ हीं नमः शिवायं। सर्वभूतदमनाय नमः। () निवेदयामि। मध्ये मध्ये अमृतपानीयं समर्पयामि। अमृतापिधानमसि। हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि। पादप्रक्षालनं समर्पयामि।

निवेदनानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि॥१४॥
परिं ते धन्वंनो हेतिरस्मान्वृंणक्तु विश्वतंः। अथो य इंषुधिस्तवाऽऽरे अस्मन्नि धेंहि तम्॥ ॐ हीं नुमः शिवायं। म्नोन्मंनाय नर्मः। कर्पूरताम्बूलं समर्पयामि॥१५॥
नर्मस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वरायं महादेवायं त्र्यम्ब्कायं
त्रिपुरान्त्रकायं त्रिकाग्निकालायं कालाग्निरुद्रायं नीलकुण्ठायं
मृत्युञ्जयायं सर्वेश्वरायं सदाश्वायं श्रीमन्महादेवाय नर्मः॥
कर्पुरनीराजनं दर्शयामि॥१६॥

॥ रक्षा ॥

बृहथ्सामं क्षत्रभृद्धृद्ध वृष्णियं त्रिष्टभौजंः शुभितमुग्रवीरम्। इन्द्रस्तोमेन पश्चद्शेन मध्यमिदं वातेन सगरेण रक्ष॥ रक्षां धारयामि॥



॥श्रीरुद्रनाम त्रिशती॥

नमो हिरंण्यबाहवे नमंः। सेनान्ये नमंः। दिशां च पत्ये नमंः। नमो वृक्षेभ्यो नमंः। हिरंकेशेभ्यो नमंः। पृश्चनां पत्ये नमंः। नमंः स्स्पिअंराय नमंः। त्विषीमते नमंः। पृथीनां पत्ये नमंः। पृथीनां पत्ये नमंः। नमो बस्रुशाय नमंः। विव्याधिने नमंः। अन्नानां पत्ये नमंः। नमो हिरंकेशाय नमंः। नमो हिरंकेशाय नमंः। उपवीतिने नमंः। पृष्टानां पत्ये नमंः। नमो भवस्य हेत्ये नमंः।

जर्गतां पत्ये नमः। नमो रुद्राय नमः।
आतुताविने नमः। क्षेत्राणां पत्ये नमः।
नमः सूताय नमः। अहंन्त्याय नमः।
वनानां पत्ये नमः। नमो रोहिताय नमः।
स्थपत्ये नमः। वृक्षाणां पत्ये नमः।
नमो मुत्रिणे नमः। वाणिजाय नमः।
कक्षाणां पत्ये नमः। नमो भुवन्तये नमः।
वारिवस्कृताय नमः। ओषंधीनां पत्ये नमः।
नमं उचैर्घाषाय नमः। आक्रन्दयंते नमः।

पत्तीनां पत्ये नर्मः। नर्मः कृथ्स्नवीताय नर्मः। धावते नर्मः। सत्त्वनां पत्ये नर्मः॥ नमः सहंमानाय नर्मः। निव्याधिने नर्मः।

नमः सहंमानाय नमः। निव्याधिने नमः। आव्याधिनीनां पत्ये नमः। नमः ककुभाय नमः। निष्किणे नमः। स्तेनानां पत्ये नमः। नमो निष्किणे नमः। इषुधिमते नमः। तस्कराणां पत्ये नमः। नमो वश्चते नमः। परिवश्चते नमः। स्तायूनां पत्ये नमः। नमो निचेरवे नमः। परिचराय नमः। अरंण्यानां पत्ये नमः। नमः सृकाविभ्यो नमः। जिघारंस्रद्धो नमः। मुष्णतां पत्ये नमः। प्रकृत्तानां पतेये नमंः। नमं उष्णीषिने नमंः।
गिरिचराय नमंः। कुलुश्चानां पतेये नमंः।
नम् इष्मुद्यो नमंः। धृत्वाविभ्यंश्च नमंः। वो नमंः।
नम् आतन्वानभ्यो नमंः। प्रतिद्धानभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नम् आयच्छं द्यो नमंः। विसृजद्धंश्च नमंः। वो नमंः।
नम् आसीनभ्यो नमंः। विध्यंद्धश्च नमंः। वो नमंः।
नम् आसीनभ्यो नमंः। शयानभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नम् स्वपद्धो नमंः। जाग्रंद्धश्च नमंः। वो नमंः।
नम्स्तिष्ठं द्यो नमंः। धावंद्धश्च नमंः। वो नमंः।
नम् स्वपद्धो नमंः। धावंद्धश्च नमंः। वो नमंः।
नम् स्वपद्धो नमंः। स्भापंतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नमः स्भाभ्यो नमंः। सभापंतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नमो अश्वंभ्यो नमंः। अश्वंपतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः॥

नमं आव्याधिनींभ्यो नमंः। विविध्यंन्तीभ्यश्च नमंः। नम् उगंणाभ्यो नमंः। तृष्हृतीभ्यंश्च नमंः। वो नमंः। नमो गृथ्सेभ्यो नमंः। गृथ्सपंतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः। नमो व्रातेंभ्यो नमंः। ब्रातंपितभ्यश्च नमंः। वो नमंः। नमो ग्रोभ्यो नमंः। गुणपंतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः। नमो विरूपेभ्यो नमंः। विश्वरूपेभ्यश्च नमंः। वो नमंः। नमो महन्द्यो नमंः। श्रुष्ठकेभ्यंश्च नमंः। वो नमंः। नमां र्थिभ्यो नमंः। अर्थभ्यंश्च नमंः। वो नमंः।
नमां रथैभ्यो नमंः। रथंपितभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नमः सेनाभ्यो नमंः। सेनानिभ्यंश्च नमंः। वो नमंः।
नमः क्षत्तभ्यो नमंः। सङ्कृहीतृभ्यंश्च नमंः। वो नमंः।
नमः कुलालभ्यो नमंः। रथकारभ्यंश्च नमंः। वो नमंः।
नमः कुलालभ्यो नमंः। कुमिरभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नमः पुञ्जिष्टेभ्यो नमंः। निषादेभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नमं इषुकृद्धो नमंः। धन्वकृद्धश्च नमंः। वो नमंः।
नमं मृग्युभ्यो नमंः। श्विनिभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नमः श्वभ्यो नमंः। श्विनिभ्यश्च नमंः। वो नमंः।
नमः श्वभ्यो नमंः। श्विभ्यश्च नमंः। वो नमंः।

नमों भ्वायं च नमंः। रुद्रायं च नमंः।
नमंः श्वांयं च नमंः। प्शुपतंयं च नमंः।
नमो नीलंग्रीवाय च नमंः। शितिकण्ठांय च नमंः।
नमंः कपिंदिने च नमंः। व्युप्तकेशाय च नमंः।
नमंः सहस्राक्षायं च नमंः। श्विपिविष्टायं च नमंः।
नमों गिरिशायं च नमंः। शिपिविष्टायं च नमंः।
नमों मीदुष्टंमाय च नमंः। इष्मिते च नमंः।
नमों हुस्वायं च नमंः। वामनायं च नमंः।
नमों बृद्धायं च नमंः। वर्षीयसे च नमंः।
नमों वृद्धायं च नमंः। संवृध्वंने च नमंः।

नम्। आग्रयाय च नमः। प्रयमाय च नमः। नम् आश्रवे च नमः। अजिरायं च नमः। नमः शीघ्रियाय च नमः। शीभ्याय च नमः। नमं ऊर्म्याय च नमः। अवस्वन्याय च नमः। नमः स्रोतस्याय च नमः। द्वीप्याय च नमः॥

नमों ज्येष्ठायं च नमंः। कनिष्ठायं च नमंः। नमः पूर्वजायं च नमः। अपरजायं च नमः। नमों मध्यमायं च नमंः। अपगल्भायं च नमंः। नमों जघन्यांय च नमंः। बुध्नियाय च नमंः। नर्मः सोभ्याय च नर्मः। प्रतिसर्याय च नर्मः। नमो याम्याय च नर्मः। क्षेम्याय च नर्मः। नमं उर्वयांय च नमः। खल्यांय च नमः। नमः श्लोक्याय च नमः। अवसान्याय च नमः। नमो वन्याय च नमंः। कक्ष्याय च नमंः। नमः श्रवायं च नमः। प्रतिश्रवायं च नमः। नमं आशुषेणाय च नर्मः। आशुरंथाय च नर्मः। नमः शूरांय च नमः। अवभिन्दते च नमः। नमों वर्मिणें च नमंः। वरूथिनें च नमंः। नमों बिल्मिने च नमं। कविचेन च नमं। नर्मः श्रुतायं च नर्मः। श्रुतसेनायं च नर्मः॥

नमों दुन्दुभ्याय च नमः। आहनन्याय च नमः।

श्रीरुद्रनाम त्रिशती (महान्यासः)

110

नमों धृष्णवें च नमंः। प्रमृशायं च नमंः। नमों दूतायं च नमंः। प्रहिताय च नमंः। नमों निषङ्गिणें च नमंः। इषुधिमतें च नमंः। नमंस्तीक्ष्णेषंवे च नमंः। आयुधिनं च नमंः। नमः स्वायुधायं च नमः। सुधन्वंने च नमः। नमः स्रुत्याय च नमः। पथ्याय च नमः। नमः काट्याय च नमः। नीप्याय च नमः। नमः सूद्याय च नमः। सरस्याय च नमः। नमों नाद्यायं च नमंः। वैशन्तायं च नमंः। नमुः कूप्याय च नमः। अवट्याय च नमः। नमो वर्ष्याय च नमंः। अवर्ष्यायं च नमंः। नमों मेध्याय च नमंः। विद्युत्याय च नमंः।

नम् वात्याय च नमः। रेष्मियाय च नमः। नमो वास्त्व्याय च नमः। वास्तुपाय च नमः॥ नमः सोमाय च नमः। रुद्रायं च नमः।

नमं ईध्रियाय च नमंः। आतप्याय च नमंः।

नमस्ताम्रायं च नमः। अरुणायं च नमः। नमः शङ्गायं च नमः।

नमं उग्रायं च नमंः। भीमायं च नमंः। नमों अग्रेवधायं च नमंः। दूरेवधायं च नमंः। नमों हन्ने च नमंः। हनीयसे च नमंः। नमो वृक्षेभ्यो नमः। हरिकेशेभ्यो नमः। नमंस्ताराय नमंः। नमंः शम्भवें च नमंः। मयोभवें च नर्मः। नर्मः शङ्करायं च नर्मः। म्यस्करायं च नमंः। नमंः शिवायं च नमंः। शिवतंराय च नमंः। नमस्तीर्थ्याय च नमंः। कुल्याय च नमंः। नमंः पार्याय च नमंः। अवार्याय च नर्मः। नर्मः प्रतरंणाय च नर्मः। उत्तरंणाय च नर्मः। नर्म आतार्याय च नर्मः। आलाद्यांय च नर्मः। नमः शष्यांय च नर्मः। फेन्यांय च नर्मः। नर्मः सिकत्यांय च नर्मः। प्रवाह्यांय च नमंः॥

नमं इरिण्याय च नमंः। प्रपथ्याय च नमंः। नमः कि शिलायं च नमः। क्षयंणायं च नमः। नमः कपर्दिने च नमः। पुलुस्तये च नमः। नमो गोष्ठ्यांय च नमंः। गृह्यांय च नमंः। नमस्तल्प्याय च नर्मः। गेह्याय च नर्मः।

नमः काट्याय च नमः। गह्वरेष्ठायं च नमः। नमों ह्रदय्याय च नमंः। निवेष्याय च नमंः। नर्मः पारसव्याय च नर्मः। रजस्याय च नर्मः। नमः शुष्क्योय च नर्मः। हरित्याय च नर्मः। नमो लोप्यांय च नमंः। उलप्यांय च नमंः। नमं ऊर्व्याय च नमंः। सूर्म्याय च नमंः। नमः पर्ण्याय च नमः। पर्णशद्याय च नमः। नमोंऽपगुरमांणाय च नमें। अभिघ्नते च नमें। नमं आख्खिदते च नमंः। प्रख्खिदते च नमंः। नमों वो नमंः। किरिकेभ्यो नर्मः। देवाना १ हृदयभ्यो नर्मः। नमों विक्षीणकेभ्यो नमंः। नमों विचिन्वत्केभ्यो नमंः। नमं आनिर्हतेभ्यो नमंः। नमं आमीवत्केभ्यो नमंः।

॥ प्रदक्षिणम्॥

द्रापे अन्धंसस्पते दिर्द्वज्ञीलंलोहित। पुषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनाऽऽमंमत्॥ या तें रुद्र शिवा तुनः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमा॰ रुद्रायं तुवसें कपुर्दिनें क्षयद्वीराय प्रभरामहे मृतिम्॥ यथां नुः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामं

अस्मिन्ननांतुरम्॥ मृडा नों रुद्रोत नो मयंस्कृधि क्षयद्वीराय नर्मसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तर्दश्याम तर्व रुद्र प्रणीतौ॥ मा नो महान्तंमुत मा नो अर्भुकं मा न उक्षेन्तमुत मा नं उक्षितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तनुवों रुद्र रीरिषः॥ मा नंस्तोके तनंये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवंधीर्हविष्मंन्तो नर्मसा विधेम ते॥ आरात्तें गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्मधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गेर्तुसद् युवानं मृगं न भीममुपहलुमुग्रम्। मृडा जीर्त्रे रुंद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्तु परि त्वेषस्यं दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मुघवंद्रयस्तनुष्व मीढ्वंस्तोकाय तनयाय मृडय मीढुंष्टम शिवंतम शिवो नं सुमना भव। पुरमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान आ चंर पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिंरिद विलोंहित नर्मस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र १ हेतयोऽन्यमुस्मन्निवंपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशांनो भगवः पराचीना मुखां कृधि॥ प्रदक्षिणं कृत्वा॥

॥ नमस्काराः॥

सहस्रांणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्यांम्। तेषा ५ सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१॥ अस्मिन् महत्यंर्णवें उन्तरिक्षे भवा अधि। तेषार् सहस्रयोजने-ऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥२॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षंमाचराः। तेषा ५ सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥३॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर्षं रुद्रा उपंश्रिताः। तेषार्षं सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥४॥ ये वृक्षेषुं सस्पिञ्जरा नीलंग्रीवा विलोहिताः। तेषा ५ सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥५॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपुर्दिनः। तेषा ५ सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥६॥ ये अन्नेषु विविध्यंन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्। तेषा ५ सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥७॥ ये पथां पंथिरक्षंय ऐलबृदा यव्युर्धः। तेषा ५ सहस्रयोजने-ऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥८॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावंन्तो निषुङ्गिणंः। तेषा ५ सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥९॥ य एतावंन्तश्च भूया रंसश्च दिशों रुद्रा विंतस्थिरे। तेषा रं सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसिं। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१०॥

नमों रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येषामन्नमिषंवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्विस्तेभ्यो नम्स्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥११॥

नमों रुद्रेभ्यो येंऽन्तरिक्षे येषां वात इषंवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं

दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्विस्तिभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१२॥

नमों रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वर्षिमषंवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्विस्तिभ्यो नमस्ते नो मृडयन्त

दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वास्तेभ्यो नमस्ते नों मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१३॥

नमस्कारान् कृत्वा॥



॥ चमकानुवाकैः प्रार्थना॥

अग्नांविष्णू स्जोषंसेमा वंधन्तु वां गिरंः। द्युमैर्वाजेंभिरागंतम्॥ वाजंश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे ऋतुंश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानश्चं मे व्यानश्च मेऽसुंश्च मे चित्तं चं म आधीतं च मे वाक्चं मे मनंश्च मे चक्षुंश्च मे श्लोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलंं च म ओर्जश्च में सहंश्च म् आयुंश्च में जुरा चं म आत्मा चं में तुनूश्चं में शर्म च में वर्म च मेऽङ्गांनि च मेऽस्थानि च में परूर्षि च में शरीराणि च मे॥१॥

ज्येष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्चं मे भामश्च मेऽमंश्च

मेउम्मेश्च मे जेमा चं मे मिह्मा चं मे विर्मा चं मे प्रिथमा चं मे वर्ष्मा चं मे द्राघुया चं मे वृद्धं चं मे वृद्धिंश्च मे सत्यं चं मे श्रद्धा चं मे जगंच मे धनं च मे वर्शश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा चं मे मोदंश्च मे जातं चं मे जिन्ध्यमाणं च मे सूक्तं चं मे सुकृतं चं मे वित्तं चं मे वेद्यं च मे भूतं चं मे भविष्यचं मे सुगं चं मे सुपर्थं च म ऋद्धं चं म ऋद्धिंश्च मे क्रुतं चं मे क्रुतिंश्च मे मृतिश्चं चे मार्थं च म ऋद्धं चं म ऋद्धिंश्च मे क्रुतं चं मे क्रुतिंश्च मे मृतिश्चं चे स्वर्धं चे मू ऋद्धं चं मू ऋद्धिंश्च मे क्रुतं चं मे क्रुतिंश्च मे मृतिश्चं चे स्वर्धं चे स्वर्धं चे स्वर्धं चं मू ऋद्धं चं मू ऋद्धं चं मू क्रुतं चं मे क्रुतिंश्च मे मृतिश्चं चे स्वर्धं चे स्वर्धं चे स्वर्धं चं मू क्रुतिंश्च मे स्वर्धं चे स्वर्धं चे स्वर्धं चे स्वर्धं चे स्वर्धं चं मू क्रुतिंश्च से स्वर्धं चे स्वर्धं च स्वर्धं चे स्वर्धं च स

मे सुमृतिश्च मे॥२॥
शं चं मे मयंश्व मे प्रियं चं मेऽनुकामश्चं मे कामंश्च मे
सौमन्सश्चं मे भूद्रं चं मे श्रेयंश्च मे वस्यंश्च मे यशंश्च मे भगंश्च मे
द्रविणं च मे यन्ता चं मे धर्ता चं मे क्षेमंश्च मे धृतिश्च मे विश्वं
च मे महंश्च मे संविच्चं मे ज्ञात्रं च मे सूश्चं मे प्रसूश्चं मे सीरं
च मे ल्यश्चं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयुक्ष्मं च मेऽनांमयच मे
जीवातुंश्च मे दीर्घायुत्वं चं मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं चं मे
श्यंनं च मे सूषा चं मे सुदिनंं च मे॥३॥

ऊर्क मे सूनृतां च में पर्यक्ष में रसंश्व में घृतं चे में मधुं

च मे सर्ग्धिश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्भिंद्यं च मे र्यिश्चं में रायंश्च में पुष्टं चं में पुष्टिंश्च में विभु चं मे प्रभु च मे बहु च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतंरं च मेऽक्षिंतिश्च मे क्यंवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुंच मे व्रीहयंश्च मे यवांश्च मे माषांश्च मे तिलांश्व मे मुद्रार्श्व मे खल्वांश्व मे गोधूमांश्व मे मसुरांश्व मे प्रियङ्गंवश्च मेऽणंवश्च मे श्यामाकांश्च मे नीवारांश्च मे॥४॥ अश्मां च मे मृत्तिंका च मे गिरयंश्व मे पर्वताश्च मे सिकंताश्च मे वनस्पतंत्रश्च मे हिर्रण्यं च मेऽयंश्च मे सीसं च मे त्रपृश्च मे रयामं च मे लोहं च मेऽग्निश्चं म आपंश्च में वीरुधंश्च म ओषंधयश्च मे कृष्टपच्यं चे मेऽकृष्टपच्यं चे मे ग्राम्याश्चं मे पशर्व आरण्याश्चं युज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसुं च मे वसतिश्चं मे कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च मु एमश्च मु इतिश्च

मे गतिश्च मे॥५॥ अग्निश्च म् इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म् इन्द्रंश्च मे सिवृता च म् इन्द्रंश्च

मे सरस्वती च म इन्द्रंश्च मे पूषा च म इन्द्रंश्च मे बृह्स्पतिश्च म इन्द्रंश्च मे मित्रश्चं म इन्द्रंश्च मे वरुणश्च म इन्द्रंश्च मे त्वष्टां च म इन्द्रंश्च मे धाता च म इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म इन्द्रंश्च मेऽिश्वेनौं च म इन्द्रंश्च मे मुरुतंश्च म इन्द्रंश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी च म इन्द्रंश्च मेऽन्तिरिक्षं च म इन्द्रंश्च मे घौश्चं म इन्द्रंश्च मे दिशंश्च म इन्द्रंश्च मे मूर्धा च म इन्द्रंश्च मे प्रजापंतिश्च म इन्द्रंश्च

मे॥६॥

प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्चं मे मृन्थी चं म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे प्रुवश्चं मे वैश्वान्रश्चं म ऋतुग्रहाश्चं मेऽतिग्राह्यांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वतश्चं मे पौष्णश्चं मे पालीवतश्चं मे हारियोजनश्चं मे॥७॥ इध्मश्चं मे बर्हिश्चं मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे स्रुचंश्च मे चमसाश्चं मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च म उपरवाश्चं मेऽधिषवंणे च

अर्शुश्चं मे र्श्मिश्च मेऽदाँभ्यश्च मेऽधिंपतिश्च म उपार्शुश्चं मेऽन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं मे

मे द्रोणकलुशश्चं मे वायुव्यांनि च मे पूत्भृचं म आधवनीयंश्च म् आग्नींग्रं च मे हिव्धांनं च मे गृहाश्चं मे सदेश्च मे पुरोडाशांश्च मे पचताश्चं मेऽवभृथश्चं मे स्वगाकारश्चं मे॥८॥

अग्निश्चं मे घुर्मश्चं मेऽर्कश्चं मे सूर्यश्च मे प्राणश्चं मेऽश्वमेधश्चं मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्चं मे शक्वंरीरङ्गुलंयो दिशंश्च मे युज्ञेनं कल्पन्तामृक्चं मे सामं च मे स्तोमंश्च मे युज्जंश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्चं मे ब्रुतं च मेऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृंहद्रथन्त्रे च मे युज्ञेनं कल्पेताम्॥९॥

गर्भाश्च मे वृथ्साश्चं में त्र्यविश्व में त्र्यवी चं में दित्यवाचं में दित्यौही चं में पञ्चांविश्व में पञ्चावी चं में त्रिवृथ्सश्चं में त्रिवृथ्सा चं में तुर्यवाचं में तुर्यौही चं में पष्टवाचं में पष्टौही चं म उक्षा चं में वृशा चं म ऋष्भश्चं में वेहचं मेऽनुड्वां चं में धेनुश्चं म आयुंर्यज्ञेनं कल्पतां प्राणो यज्ञेनं कल्पतामपानो यज्ञेनं कल्पतां व्यानो यज्ञेनं कल्पतां चक्षुंर्यज्ञेनं कल्पताः श्रोत्रं यज्ञेनं कल्पतां मनो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पताम्॥१०॥

एकां च मे तिस्रश्चं मे पश्चं च मे सप्त चं मे नवं च म एकांदश च मे त्रयोंदश च मे पश्चंदश च मे सप्तदंश च मे नवंदश च म एकंविश्शतिश्च मे त्रयोंविश्शितश्च मे पश्चंविश्शितश्च मे सप्तविश्शितश्च मे नवंविश्शितश्च म एकंत्रिश्शच मे त्रयंस्त्रिश्च मे चतंस्रश्च मेऽष्टौ चं मे द्वादंश च मे षोडंश च मे विश्शितश्च मे चतुंविश्शितश्च मेऽष्टाविश्शितश्च मे द्वात्रिश्च मे पद्गिश्च मे चत्वारिश्शचं मे चतुंश्चत्वारिश्शच मेऽष्टाचंत्वारिश्शच मे वाजंश्च प्रस्वश्चांपिजश्च कतुंश्च सुवंश्च मूर्धा च व्यश्चियश्चाऽऽन्त्यायनश्चान्त्यंश्च भौवनश्च भुवंनश्चािष्पितिश्च॥११॥

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥ इडां देवहूर्मनुंर्यज्ञनीर्बृह्स्पतिंरुक्थाम्दानिं शश्सेष्टिक्षेदेवाः सूँक्तवाचः पृथिवि मात्मां मां हिश्सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं विदिष्यामि मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यासश् शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अवन्तु शोभायै पितरोऽनुंमदन्तु॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥



अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वृशर्वेभ्यो नमंस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ तत्पुरुषाय विदाहे महादेवायं धीमहि।

तन्नो रुद्रः प्रचोदयौत्॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिब्रह्मणो-ऽधिपतिब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥ तत्पुरुषाय विद्यहें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयातु॥ (दशवारं जपेत्।)

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥



॥ प्रार्थना ॥



॥श्रीरुद्रजपः॥

अस्य श्री-रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्नस्य। अघोर ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो देवता॥

नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः। महादेवायेति कीलकम्। श्री-साम्बसदाशिवप्रसादसिद्धार्थे जपे विनियोगः॥ ॥करन्यासः॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः। चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः। निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः। ज्योतिष्टोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः। सर्वऋत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥अङ्गन्यासः॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः। दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा। चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट्। निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं। ज्योतिष्टोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्। सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ध्यानम्॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत् ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णेन्दु-वान्तामृतैः। अस्तोकाप्नुतमेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकान् जपन् ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिश्चेच्छिवम्॥

ब्रह्माण्ड-व्याप्त-देहा भिसत-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः कण्ठे कालाः कपर्दा-किलत-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः। त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम्॥ ॥पश्चपूजा॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि। हं आकाशात्मने पृष्यैः पूजयामि।

यं वाय्वात्मने धूपमाघ्रापयामि।

रं अग्र्यात्मने दीपं दर्शयामि।

वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि। सं सर्वात्मने सर्वोपचारपुजां समर्पयामि।

ॐ गुणानां त्वा गुणपंति हवामहे कृविं केवीनाम्पूप-मश्रवस्तमम।

ज्येष्ट्रराजुं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद् सादेनम्॥ ॐ महागणपतये नमः॥

शं चं मे मयंश्च मे प्रियं चं मेऽनुकामश्चं मे कामंश्च मे

सौमन्सर्श्व मे भृद्रं चं मे श्रेयंश्व मे वस्यंश्व मे यशंश्व मे भगंश्व मे द्रविणं च मे युन्ता चं मे धृती चं मे क्षेमंश्व मे धृतिंश्व मे विश्वं च मे महंश्व मे संविचं मे ज्ञात्रं च मे सूश्वं मे प्रसूश्वं मे सीरं च मे ल्यश्वं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयुक्ष्मं च मेऽनामयच मे जीवातुंश्व मे दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभयं च मे सुगं चं मे शयंनं च मे सूषा चं मे सुदिनं च मे॥३॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥



॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवतें रुद्राय॥
नमस्ते रुद्र मृन्यवं उतो त इषंवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वंने
बाहुभ्यांमुत ते नमः॥ या त इषुः शिवतंमा शिवं बभूवं ते
धनुः। शिवा शंर्व्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥ या ते
रुद्र शिवा तनूरघोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तनुवा शन्तंमया
गिरिशन्ताभिचांकशीहि॥ यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिभूष्यस्तंव।
शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिर्सीः पुरुषं जगंत्॥ शिवेन
वचंसा त्वा गिरिशाच्छांवदामिस। यथां नः सर्विमिञ्जगंदयक्ष्मर
सुमना असंत्॥ अध्यंवोचदिषवृक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्।
अही ईश्च सर्वांश्चम्भय-न्थ्सर्वांश्च यातुधान्यः॥ असौ यस्ताम्रो

विलोहितः। उतैनं गोपा अंदशुन्नदंशनुदहार्यः॥ उतैनं विश्वां भूतानि स दष्टो मृंडयाति नः। नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढुर्षे॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नर्मः। प्र मुंश्रु धन्वंनुस्त्वमुभयोरार्लियोज्याम्॥ याश्चं ते हस्त इषंवुः परा ता भंगवो वप। अवृतत्य धनुस्त्व सहंस्राक्ष शतेंषुधे॥ निशीर्य शुल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। विज्यं धर्नः

संहस्रशोऽवैषा हेर्ड ईमहे॥ असौ योऽवसपंति नीलंग्रीवो

कपर्दिनो विशंल्यो बाणंवा उत् ॥ अनेशत्रुस्येषंव आभुरंस्य निषुङ्गिथिः। या ते हेतिर्मीढुष्टम् हस्ते बुभूवं ते धर्नुः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमंयक्ष्मयां परिञ्जा नमंस्ते अस्त्वायुंधायानांतताय भृष्णवे॥ उभाभ्यांमुत ते नमों बाहुभ्यां तव धन्वने। परिं ते धन्वनो हेतिरुस्मान्वृंणक्तु विश्वतंः॥ अथो य ईषुधिस्तवाऽऽरे अस्मन्नि धेंहि तम्॥१॥ [नर्मस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वरायं महादेवायं त्र्यम्बकायं त्रिपुरान्तुकार्यं त्रिका[ला]ग्निकालायं कालाग्निरुद्रायं नीलकण्ठायं मृत्यु अयायं सर्वेश्वरायं सदाशिवायं श्रीमन्महादेवाय नर्मः॥]

नमो हिरंण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पतंये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशूनां पत्ये नमो नर्मः सुस्पिश्चराय त्विषीमते पथीनां पर्तये नमो नमों बस्लुशायं विव्याधिनेऽन्नानां पर्तये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पत्ये नमो नमो भ्वस्यं हेत्ये जगतां पत्ये नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पत्ये नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पत्ये नमो नमो स्वायाहंन्त्याय वनानां पत्ये नमो नमो रोहिताय स्थपत्ये वृक्षाणां पत्ये नमो नमो मुत्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पत्ये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषंधीनां पत्ये नमो नमे उचैघोंषायाऋन्दयंते पत्तीनां पत्ये नमो नमेः कृथ्स्रवीताय धावंते सत्वनां पत्ये नमः॥२॥

नमः सहंमानाय निव्याधिन आव्याधिनीनां पत्ये नमो नमः ककुभायं निष्किणं स्तेनानां पत्ये नमो नमो निष्किणं

इषुधिमते तस्कराणां पत्ये नमो नमो वश्चेते परिवश्चेते स्तायूनां पतंये नमो नमों निचेरवें परिचरायारंण्यानां पतंये नमो नमीः सुकाविभ्यो जिघा रेसन्द्र्यो मुष्णतां पतंये नमो नमोऽसिमन्द्र्यो नक्तुं चरंद्धः प्रकृन्तानां पतंथे नमो नमं उष्णीषिणे गिरिचराये कुलुश्चानां पत्ये नमो नम इषुंमन्द्यो धन्वाविभ्यंश्च वो नमो नर्म आतन्वानेभ्यः प्रतिदर्धानेभ्यश्च वो नमो नर्म आयच्छंन्द्र्यो विसृजन्न्यंश्च वो नमो नमोऽस्यंन्द्यो विध्यंन्द्यश्च वो नमो नम आसींनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नर्मः स्वपद्मो जाग्रंद्मश्च वो नमो नमस्तिष्ठं द्यो धावं द्रयश्च वो नमो नमंः सभाभ्यंः सभापंतिभ्यश्च वो नमो नमो अश्वेभ्योऽश्वंपतिभ्यश्च वो नर्मः॥३॥ नमं आव्याधिनींभ्यो विविध्यंन्तीभ्यश्च वो नमो नम उगंणाभ्यस्तृ रह्तीभ्यंश्च वो नमो नमो गृथ्सेभ्यो गृथ्सपंतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रातंपितभ्यश्च वो नमो नमो गुणेभ्यों गुणपंतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महन्न्राः, श्रुष्ट्रकेभ्यंश्च वो नमो नमो रथिभ्योऽरथेभ्यंश्च वो नमो नमो रथेभ्यो रथंपितभ्यश्च वो नमो नमः सेनांभ्यः सेनानिभ्यंश्च वो नमो नमः, श्रुत्तृभ्यः सङ्ग्रहीतृभ्यंश्च वो नमो नमः नमः सुलांलभ्यः कुर्मारंभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टंभ्यो निषादेभ्यंश्च वो नमो नमं इषुकृन्द्यो धन्वकृन्द्यंश्च वो नमो नमा मृग्युभ्यः श्वनिभ्यंश्च वो नमो नमः श्वपंतिभ्यश्च वो नमो नमो ग्वपंतिभ्यश्च वो नमो ग्वपंतिभ्यश्च वो नमो नमो ग्वपंतिभ्यश्च वो नमो नमो ग्वपंतिभ्यश्च वो नमो ग्वपंतिभ्यश्य वो नमो ग्वपंतिभ्यश्च वो नमो ग्वपंतिभ्यश्य वो नमो ग्वपंतिभ्यश्च

नमों भ्वायं च रुद्रायं च नमः श्वांयं च पशुपतंये च नमो नीलंग्रीवाय च शितिकण्ठांय च नमः कपिर्दिनं च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षायं च श्तथंन्वने च नमों गिरिशायं च शिपिविष्टायं च नमों मीदुष्टंमाय चेषुंमते च नमों हुस्वायं च वामनायं च नमों बृह्ते च वर्षीयसे च नमों वृद्धायं च संवृध्वंने च नमो अग्नियाय च प्रथमायं च नमं आशवं चाजिरायं च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नमं ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च॥५॥

नमों ज्येष्ठायं च किन्छायं च नमंः पूर्वजायं चापर्जायं च नमों मध्यमायं चापगुल्भायं च नमों जघन्याय च बुध्नियाय च नमंः सोभ्याय च प्रतिसर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नमं उर्वर्याय च खल्यांय च नमः श्लोक्यांय चावसान्यांय च नमो वन्यांय च कक्ष्यांय च नमः श्रुवायं च प्रतिश्रुवायं च नमं आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूरांय चाविभन्दते च नमों वृर्मिणे च वरूथिने च नमों बिल्मिने च कविचने च नमः श्रुतायं च श्रुतसेनायं च॥६॥

नमों दुन्दुभ्यांय चाऽऽहन्न्यांय च नमों धृष्णवें च प्रमृशायं च नमों दूतायं च प्रहिंताय च नमों निष्क्षिणें चेषुधिमतें च नमंस्तीक्ष्णेषवे चाऽऽयुधिनें च नमेः स्वायुधायं च सुधन्वंने च नमः स्रत्यांय च पथ्यांय च नमेः काट्यांय च नीप्यांय च नमः सूद्यांय च सर्स्यांय च नमों नाद्यायं च वेशन्तायं च नमः कूप्यांय चावट्यांय च नमो वर्ष्यांय चावर्ष्यायं च नमों मेष्यांय च विद्युत्यांय च नमं ईप्रियांय चाऽऽत्प्यांय च नमो वात्यांय च रेष्मियाय च नमों वास्त्व्यांय च वास्तुपायं च॥७॥

नमः सोमाय च रुद्रायं च नमंस्ताम्रायं चारुणायं च नमः शङ्कायं च पशुपतंये च नमं उग्रायं च भीमायं च नमों अग्रेवधायं च दूरेवधायं च नमों हुन्ने च हनीयसे च नमों वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमंस्ताराय नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च नम्स्तीर्थ्याय च कूल्यांय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरंणाय चोत्तरंणाय च नमं आतार्याय चाऽऽलाद्यांय च नमः शष्ट्यांय च फेन्यांय च नमः सिक्त्यांय च

प्रवाह्यांय च॥८॥

नमं इिरण्यांय च प्रपृथ्यांय च नमः किरशिलायं च क्षयंणाय च नमः कपिदिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्यांय च गृह्यांय च नम्स्तल्प्यांय च गेह्यांय च नमः काट्यांय च गह्वरेष्ठायं च नमों हृद्य्यांय च निवेष्प्यांय च नमः पारस्व्यांय च रजस्यांय च नमः शुष्क्यांय च हिर्त्यांय च नमो लोप्यांय चोलप्यांय च नमं ऊर्व्यांय च सूर्म्याय च नमः पृण्यांय च पर्णशृद्यांय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिघ्रते च नमं आख्खिदते च प्रख्खिदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवाना हृद्देयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिरहतेभ्यो नमं आमीवत्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धंसस्पते दिरंद्रन्नीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनाऽऽमंमत्॥ या तें रुद्र शिवा तनः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमा रुद्रायं तवसें कपिंदिनें क्षयद्वीराय प्रभरामहे मृतिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामें अस्मिन्ननांतुरम्॥ मृडा नों रुद्रोत नो मयंस्कृधि क्षयद्वीराय नमंसा विधेम ते। यच्छं च योश्व मन्रायजे पिता तदंश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ॥ मा नों महान्तंमुत मा नों अर्भकं मा न उक्षंन्तमृत मा नं उिष्ठितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तुन्वों रुद्र रीरिषः॥ मा नंस्तोके तनये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वंषु रीरिषः। वीरान्मा

नों रुद्र भामितो वंधीर्ह्विष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥ आरात्तें गोघ्र उत पूरुषघ्रे क्षयद्वीराय सुम्रम्स्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्यधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गंर्त्सदं युवांनं मृगं न भीमम्पपहृत्रमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुद्र स्तवांनो अन्यं ते अस्मन्नि वंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्तु परि त्वेषस्यं दुर्मितिरंघायोः। अवं स्थिरा मघवंद्र्यस्तनुष्व मीद्वंस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मीद्वंष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। प्रमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान् आ चंर् पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद विलोहित नमंस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र हेत्योऽन्यमस्मन्नि वंपन्तु ताः॥ सहस्रांणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेत्यः। तासामीशांनो

भगवः पराचीना मुखां कृधि॥१०॥

सहस्रांणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्यांम्। तेषारं सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥ अस्मिन् मंहृत्यंणिवेंऽन्तरिक्षे भवा अधि॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षंमाचराः॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः दिवरं रुद्रा उपिन्नताः॥ ये वृक्षेषुं सस्पिश्रंरा नीलंग्रीवा विलोहिताः॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासंः कपर्दिनः॥ ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्॥ ये पृथां पंथिरक्षंय ऐलबृदा यृव्युधंः॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावंन्तो निष्किणः॥ य एतावंन्तश्च भूयारं सश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषारं सहस्रयोजनेऽव धन्वांनि तन्मसि॥ नमों रुद्रेभ्यो

ये पृंथिव्यां येंऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामत्त्रं वातों वर्षमिषंवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वस्तिभ्यो नमस्ते नों मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि॥११॥

[त्र्यंम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुंष्ट्रिवर्धनम्। उर्वारुकिमंव् बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अपसु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मैं रुद्राय नमों अस्तु॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयंति भेषजस्यं।

(ऋक्) यक्ष्वामहे सौमन्सायं रुद्रं नमोंभिर्देवमसुंरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवान्यं मे भगवत्तरः। अयं मैं विश्वभैषजोऽयं शिवाभिमर्शनः॥

ये ते सहस्रंम्युतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तंवे। तान् युज्ञस्यं मायया सर्वानवं यजामहे। मृत्यवे स्वाहां मृत्यवे स्वाहां॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंमें पाहि॥]

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥



॥ चमकप्रश्नः॥

अग्नांविष्णू स्जोषंसेमा वंधन्तु वां गिरंः। द्युम्नैर्वाजेंभिरागंतम्॥ वाजंश्व मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे ऋतृंश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्लावश्चं मे श्लावश्चं मे उत्पाद्धं मे उपानश्चं मे व्यानश्च मेऽसृंश्च मे चित्तं चं म आधीतं च मे वार्क्च मे मनंश्च मे चक्षुंश्च मे श्लोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म ओजंश्च मे सहंश्च म आयुंश्च मे ज्ञरा चं म आत्मा चं मे तन्श्चं मे शर्मं च मे वर्म च मेऽङ्गांनि च मेऽस्थानिं च मे परूरंषि च मे शरीराणि च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विश्वाधियों रुद्रो महर्षिः। हिर्ण्यगर्भं पंश्यत् जायंमान् स नो देवः शुभया स्मृत्याः संयुनक्तु॥ अनेन प्रथम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः महादेवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१॥

ज्यैष्ठ्यं च म् आधिपत्यं च मे मृत्युश्चं मे भामेश्च मेऽमेश्च मेऽम्भेश्च मे जेमा चं मे मिह्मा चं मे विर्मा चं मे प्रिथमा चं मे वृष्मी चं मे द्राघुया चं मे वृद्धं चं मे वृद्धिंश्च मे सृत्यं चं मे श्रृद्धा चं मे जगंच मे धनं च मे वशंश्च मे त्विषिश्च मे त्रीडा चं मे मोदंश्च मे जातं चं मे जिन्ष्यमाणं च मे सूक्तं चं मे सुकृतं चं मे वित्तं चं मे वेद्यं च मे भूतं चं मे भिवष्यचं मे सुगं चं मे चमकप्रश्नः (महान्यासः)

नीराजनम्— यस्मात्परं नापंरमस्ति किश्चिद्यस्मान्नाणीयो न ज्यायौऽस्ति कश्चित्। वृक्ष इंव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्येक्स्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्॥

सुपर्थं च म ऋद्धं चं म ऋद्धिंश्व मे क्रप्तां चं मे क्रप्तिंश्व मे मतिश्वं

अनेन द्वितीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः शिवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥२॥ शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमन्सश्च मे भृद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धृर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्व

च में महंश्च में संविचं में ज्ञात्रं च में सूर्श्व में प्रसूर्श्व में सीरं च में ल्यश्च म ऋतं चे में ऽमृतं च में ऽयुक्ष्मं च में ऽनामयच में जीवातुंश्च में दीर्घायुत्वं चे में ऽनिमृतं च में ऽभयं च में सुगं चे में शयंनं च में सूषा चे में सुदिनं च मे॥

भूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— न कर्मणा न प्रजया धर्नेन त्यागेंनैके अमृत्त्वमांनृशुः। परेण नाकं निहितं गुहांयां विभ्राजंदेतद्यतंयो विशन्तिं॥

परेण नाक निहित् गुहाया विभाजदेतद्यतयो विशन्ति॥ अनेन तृतीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>श्री-रुद्रः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥३॥ ऊर्क मे सूनृतां च मे पयंश्व मे रसंश्व मे घृतं चं मे मधुं च मे सिग्धंश्व मे सपीतिश्व मे कृषिश्वं मे वृष्टिंश्व मे जैत्रं च म् औद्धिंद्यं च मे र्यिश्वं मे रायंश्व मे पुष्टं चं मे पुष्टिंश्व मे विभु चं मे प्रभु चं मे बहु चं मे भूयंश्व मे पूर्णं चं मे पूर्णतंरं च मेऽक्षितिश्व मे कूयंवाश्व मेऽन्नं च मेऽक्षंच मे ब्रीह्यंश्व मे यवांश्व मे माषांश्व मे तिलांश्व मे मुद्राश्वं मे खुल्वांश्व मे गोधूमांश्व मे मसुरांश्व मे प्रियङ्गंवश्व मेऽणंवश्व मे श्यामकांश्व मे नीवारांश्व मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। नीराजनम्— वेदान्तविज्ञानुसुनिश्चितार्थाः सन्त्र्यांस योगाद्यतंयः

शुद्धसत्त्वाः।

ते ब्रंह्मलोके तु पराँन्तकाले परांमृतात्परिंमुच्यन्ति सर्वै॥ अनेन चतुर्थ-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>शङ्करः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥४॥

अश्मां च में मृत्तिंका च में गि्रयंश्व में पर्वताश्व में सिकंताश्व में वनस्पतंयश्व में हिरंण्यं च में ऽयंश्व में सीसंं च में त्रपृंश्व में श्यामं चं में लोहं चं में ऽग्निश्च म आपंश्व में वीरुधंश्व म ओषंधयश्व में कृष्टपच्यं च में ऽकृष्टपच्यं चं में ग्राम्याश्चं में पृशव आर्ण्याश्चं यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं चं में वितिश्व में भूतं चं में भूतिंश्व में वसुं च में वस्तिश्चं में कर्म च में शक्तिश्व में ऽर्थंश्व म एमंश्व म इतिश्व में गतिंश्व में॥ धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— दहुं विपापं प्रमें ऽश्मभूतं यत्पुंण्डरीकं पुरमध्यस् इस्थम्।

तृत्रापि दहं गुगर्नं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपांसित्व्यम्॥ अनेन पश्चम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>नीललोहितः</u> सुप्रीतः

सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥५॥

अग्निश्चं म् इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म् इन्द्रंश्च मे सिवृता चं म् इन्द्रंश्च मे सरंस्वती च म् इन्द्रंश्च मे पूषा चं म् इन्द्रंश्च मे बृह्स्पतिंश्च म् इन्द्रंश्च मे मित्रश्चं म् इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म् इन्द्रंश्च मेऽिश्वनौं च म् इन्द्रंश्च मे मुरुतंश्च म् इन्द्रंश्च मे विश्वें च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी चं म् इन्द्रंश्च मेऽन्तिरंश्चं च म् इन्द्रंश्च मे द्यौश्चं म् इन्द्रंश्च मे दिशंश्च म् इन्द्रंश्च मे मूर्या चं म् इन्द्रंश्च मे प्रजापंतिश्च म् इन्द्रंश्च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। नीराजनम्— यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः। तस्यं प्रकृतिंकीनस्य यः परंः स महेश्वरः॥ अनेन षष्ठम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>ईशानः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥६॥

अर्शुश्चं मे र्श्मिश्च मेऽदाँभ्यश्च मेऽधिंपतिश्च म उपार्शुश्चं मेऽन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्रश्चं मे मृन्थी चं म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे ध्रुवश्चं मे वैश्वानुरश्चं म ऋतुग्रहाश्चं मेऽतिग्राह्यांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वृतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वृतश्चं मे पौष्णश्चं मे पात्रीवृतश्चं मे हारियोजनश्चं मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। नीराजनम्— स्द्योजातं प्रंपद्यामि स्द्योजाताय वै नमो नमंः। भवे भंवे नातिं भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमंः॥ अनेन सप्तम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>विजयः</u> सुप्रीतः सप्रसन्नो वरदो भवत्॥७॥

इध्मश्चं मे बहिँश्चं मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे सुचंश्च मे चमुसाश्चं मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च म उपर्वाश्चं मेऽधिषवंणे च मे द्रोणकलुशश्चं मे वाय्व्यांनि च मे पूत्भृचं म आधवनीयश्च म् आग्नींग्नं च मे हिव्धांनं च मे गृहाश्चं मे सदंश्च मे पुरोडाशांश्च मे पचताश्चं मेऽवभृथश्चं मे स्वगाकारश्चं मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। नीराजनम्— वामदेवाय नमों ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमों रुद्राय नमः कालाय नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलाय नमो बलंप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमों मुनोन्मनाय नमः॥

अनेन अष्टम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>भीमः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥८॥ अग्निश्चं मे घर्मश्चं मेऽर्कश्चं मे सूर्यश्च मे प्राणश्चं मेऽश्वमेधश्चं मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्चं मे शक्करीरङ्गलयो दिशंश्च मे युज्ञेनं कल्पन्तामृक्चं मे सामं च मे स्तोमंश्च मे यर्जुश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्चं मे व्रतं च मेऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृंहद्रथन्तरे च मे य्ज्ञेनं कल्पेताम्॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। नीराजनम्— अघोरैंभ्योऽथ घोरैंभ्यो घोर्घोरंतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वृशर्वेभ्यो नर्मस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

अनेन नवम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>देवदेवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥९॥

गर्भांश्व मे वृथ्साश्चं मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी चं मे दित्यवाचं मे दित्यौही चं मे पश्चांविश्व मे पश्चावी चं मे त्रिवृथ्सश्चं मे त्रिवृथ्सा चं मे तुर्यवाचं मे तुर्योही चं मे पष्टवाचं मे पष्टौही चं म उक्षा चं मे वृशा चं म ऋष्भश्चं मे वृहचं मेऽनृङ्वां चं मे धेनुश्चं म् आयुंर्यज्ञेनं कल्पतां प्राणो यज्ञेनं कल्पतामपानो यज्ञेनं कल्पतां व्यानो यज्ञेनं कल्पतां चक्षुंर्यज्ञेनं कल्पतां य्ज्ञेनं कल्पतां मनो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पतामा

ू धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— तत्पुरुषाय विदाहें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयाँत्॥ अनेन दशम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>भवोद्भवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवत्॥१०॥

एकां च मे तिस्रश्चं मे पश्चं च मे सप्त चं मे नवं च म् एकांदश च मे त्रयोंदश च मे पश्चंदश च मे सप्तदंश च मे नवंदश च म् एकंविश्शतिश्च मे त्रयोंविश्शतिश्च मे पश्चंविश्शतिश्च मे सप्तविश्वातिश्च मे नवंविश्वातिश्च म् एकंत्रिश्च मे त्रयंस्त्रिश्च मे चतंस्रश्च मेऽष्टौ चं मे द्वादंश च मे षोडंश च मे विश्वातिश्चं मे चतुंविश्वातिश्च मेऽष्टाविश्वातिश्च मे द्वात्रिश्च मे षद्गिश्चा मे चत्वारिश्वाचं मे चतुंश्चत्वारिश्चाच मेऽष्टाचंत्वारिश्चाच मे वाजंश्च प्रसुवश्चांपिजश्च कर्तुश्च सुवंश्च मूर्धा

च व्यश्जिंयश्चाऽऽन्त्याय्नश्चान्त्यंश्च भौवनश्च भुवंनुश्चाधिंपतिश्च॥ धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिब्र्ब्रह्मणोऽधिपतिब्र्ब्रह्मां शिवो मे अस्तु सदाशिवोम्॥ अनेन एकादश-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः आदित्यात्मकः श्री-रु सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥११॥

[इडां देवहूर्मनुंर्यज्ञनीर्बृह्स्पतिंरुक्थाम्दानिं शश्सिष्द्विश्वेदेवाः सूँक्तवाचः पृथिवि मात्मां मां हिश्सीर्मधूं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं विक्याम् मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यासश् शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अंवन्तु शोभायै पितरोऽनुंमदन्तु॥]
॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥



॥ रुद्रपद्पाठः॥

ॐ। गुणानाँम्। त्वा। गुणपंतिमितिं गुण-पृतिम्। ह्वामहे। किवम्। क्वीनाम्। उपमश्रंवस्तम्मित्युंपमश्रंवः-तम्म्॥ ज्येष्ठराज्ञिमितिं ज्येष्ठ-राज्ञम्। ब्रह्मणाम्। ब्रह्मणाः। पृते। एतिं। नः। शृण्वन्। ऊतिभिरित्यूति-भिः। सीद्। सादेनम्॥ नर्मः। ते। रुद्र। मृन्यवें। उतो इतिं। ते। इषेवे। नर्मः॥ नर्मः। ते। अस्तु। धन्वेने। बाहुभ्यामितिं बाहु-भ्याम्। उत। ते। नर्मः॥ या। ते। इषुंः। शिवतमेतिं शिव-तमा। शिवम्। बभूवं। ते। धनुंः॥ शिवा। शुर्व्या। या। तवं। तयाँ। नः। रुद्र। मृड्यू॥ या। ते। रुद्र। शिवा। त्वः। अघोरा। अपापकाशिनीत्यपाप-काशिनी॥ तयाँ। नः। तन्वां। सन्तंम्यति सम्-तम्या। गिरिशन्तिति गिरि-शन्त। स्रेते। (१) वाकशीहि॥ याम्। इषुम्। गिरिशन्तिति गिरि-शन्त। हस्तैं। (१)

वाकुशाह्॥ याम्। इपुम्। गार्शन्तात ।गार-शन्ता हस्ता (१) बिर्मर्षि। अस्तंवे॥ शिवाम्। गिरित्रेतिं गिरि-त्र। ताम्। कुरु। मा। हिर्मीः। पुरुषम्। जगंत्॥ शिवेनं। वचंसा। त्वा। गिरिश। अच्छां। वदामसि॥ यथां। नः। सर्वम्ं। इत्। जगंत्। अयुक्ष्मम्। सुमना इतिं सु-मनाः। असंत्॥ अधीतिं। अवोचत्। अधिवक्तेत्यंधि-वक्ता। प्रथमः। दैव्यः। भिषक्॥ अहीन्। च। सर्वान्। जम्भयन्। सर्वाः। च। यातुधान्यं इतिं यातु-धान्यः॥ असौ। यः। तामः। अरुणः। उत्। बुभुः। सुमङ्गल इतिं सु-मङ्गलंः॥ ये। च। इमाम्। रुद्राः। अभितः। दिक्षु। (२) श्रिताः। सहस्रश इति सहस्र-शः। अवेति। एषाम्। हेर्डः। ईमहे॥ असौ। यः। अवसर्पतीत्यंव-सर्पति। नीलंग्रीव इति नीलंग्रीवः। विलोहित इति वि-लोहितः॥ उता एन्म्। गोपा इति गो-पाः। अदृश्न्। अदृंशन्। उदहार्यं इत्युंद-हार्यः॥ उता एन्म्। विश्वाः।

पाः। अह्श्न्। अह्श्न्। उद्हाय इत्युद-हायः॥ उता पुन्म्। विश्वा।
भूतानि। सः। दृष्टः। मृड्याति। नः॥ नर्मः। अस्तु। नीलंग्रीवायेति
नीलं-ग्रीवाय। सहस्राक्षायेति सहस्र-अक्षायं। मीदुषे॥ अथो इति।
ये। अस्य। सत्वानः। अहम्। तेभ्यः। अक्र्म्। नर्मः॥ प्रेति। मृश्च।
धन्वनः। त्वम्। उभयौः। आर्त्रियोः। ज्याम्॥ याः। च। ते। हस्तै।
इष्वः। (३)
परेति। ताः। भगव इति भग-वः। वप्॥ अवतत्येत्यंव-तत्यं।

परिते। ताः। भग्व इति भग-वः। वप्॥ अवतत्यत्यव-तत्य। धनुः। त्वम्। सहंस्राक्षेति सहंस्र-अक्ष्म। शतंषुध इति शतं-इषुधे॥ निशीर्येति नि-शीर्यः। शृत्यानाम्। मुखाः। श्विवः। नः। सुमना इति सु-मनाः। भव्॥ विज्यमिति वि-ज्यम्। धनुः। कुपर्दिनः। विशंल्य इति वि-शृत्यः। बाणंवानिति बाणं-वान्। उत॥ अनंशन्। अस्य। इषेवः। आभुः। अस्य। निष्क्षिः॥ या। ते। हेतिः। मीदुष्टमेति मीदुः-तुम्। हस्तैः। बुभूवं। ते। धनुः॥ तयाः। अस्मान्। विश्वतः। त्वम्। अयक्ष्मयाः। परितिः। भुज्॥ नमः। ते। अस्तु। आयुधाय। अनांततायेत्यनां-तृताय। धृष्णवे॥ उभाभ्याम्। उत। ते। नमः। बाहुभ्यामितिं बाहु-भ्याम्। तवं। धन्वंन॥ परिति। ते। धन्वंनः।

हेतिः। अस्मान्। वृणक्तु। विश्वतंः॥ अथो इतिं। यः। इषुधिरितींषु-षिः। तर्वा आरे। अस्मत्। नीतिं। धेहि। तम्॥ (४) नमंः। हिरंण्यबाहव इति हिरंण्य-बाहवे। सेनान्यं इति सेना-न्ये। दिशाम्। च। पतंये। नर्मः। नर्मः। वृक्षेभ्यः। हरिकेशेभ्य इति हरिं-केशेभ्यः। पशूनाम्। पत्ये। नर्मः। नर्मः। सस्पिञ्जराय। त्विषींमत इति त्विषीं-मते। पथीनाम्। पत्तेये। नमंः। नमंः। बुभूशाया विव्याधिन इति वि-व्याधिनै। अन्नांनाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। हरिंकेशायेति हरिं-केशाय। उपवीतिन इत्युंप-वीतिनैं। पुष्टानाम्। पत्रये। नर्मः। नर्मः। भवस्यं। हेत्ये। जगंताम्। पत्रये। नमंः। नमंः। रुद्रायं। आतुताविन् इत्याँ-तताविनें। क्षेत्रांणाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। सूताये। अहंन्त्याय। वनानाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। (५)

रोहिताय। स्थपतंथे। वृक्षाणाँम्। पतंथे। नमंः। नमंः। मृत्रिणें। वाणिजायं। कक्षांणाम्। पतंथे। नमंः। नमंः। भुवन्तथें। वारिवस्कृतायेतिं वारिवः-कृतायं। ओषंधीनाम्। पतंथे। नमंः। नमंः। उचैर्घोषायेत्युचैः-घोषाय। आक्रन्दयंत इत्याँ-क्रन्दयंते। पत्तीनाम्। पतंथे। नमंः। नमंः। कृथ्स्रवीतायेतिं कृथ्स्र-वीतायं। धावते। सत्वनाम्। पतंथे। नमंः॥ (६) नमंः। सहंमानाय। निव्याधिन इतिं नि-व्याधिनें।

आव्याधिनीनामित्यां-व्याधिनीनाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः।

कुकुभायं। निषुङ्गिण् इतिं नि-सङ्गिनैं। स्तेनानांम्। पत्रंये। नर्मः। नमं। निषङ्गिण इति नि-सङ्गिने। इषुधिमत् इतीषुधि-मतै। तस्कराणाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। वश्चेते। परिवर्श्वत इति परि-वश्चेते। स्तायूनाम्। पत्तेये। नर्मः। नर्मः। निचेरव इति नि-चेरवें। परिचरायेतिं परि-चरायं। अरंण्यानाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। सुकाविभ्य इति सुकावि-भ्यः। जिघा एसन्द्र्य इति जिघा रंसत्-भ्यः। मुष्णताम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। असिमद्ध इत्यंसिमत्-भ्यः। नक्तम्। चरंद्र्य इति चरंत्-भ्यः। प्रकृन्तानामितिं प्र-कुन्तानाम्। पत्रये। नर्मः। नर्मः। उष्णीषिणै। गिरिचरायेतिं गिरि-चरायं। कुलुश्चानांम्। पत्तये। नर्मः। नर्मः। (७) इषुंमन्द्रा इतीषुंमत्-भ्यः। धन्वाविभ्य इतिं धन्वावि-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। आतन्वानेभ्य इत्यां-तन्वानेभ्यः। प्रतिदर्धानेभ्य इति प्रति-दर्धानेभ्यः। च। वः। नर्मः। नर्मः। आयच्छेन्न्य इत्यायच्छ्रंत्-भ्यः। विसृजन्म इति विसृजत्-भ्यः। च। वः। नमः। नर्मः। अस्यंद्र्यं इत्यस्यंत्-भ्यः। विध्यंद्र्य इति विध्यंत्-भ्यः। च। वुः। नर्मः। नर्मः। आसीनेभ्यः। शयनिभ्यः। च। वः। नर्मः। नर्मः। -स्वपद्ध इति स्वपत्-भ्यः। जाग्रंद्ध इति जाग्रंत्-भ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। तिष्ठंन्य इति तिष्ठंत्-भ्यः। धावंन्य इति धावंत्-भ्यः। च। वः। नर्मः। नर्मः। सभाभ्यः। सभापंतिभ्य इति सभापंति-भ्यः। च। वः। नर्मः। नर्मः। अश्वैभ्यः। अश्वेपतिभ्य इत्यश्वेपति-भ्यः। च। वः। नर्मः॥ (८)

नमंः। आव्याधिनींभ्य इत्यां-व्याधिनींभ्यः। विविध्यंन्तीभ्यः। वा वः। नमंः। नमंः। उगंणाभ्यः। तुर्हतीभ्यंः। चा वः। नमंः। नमंः। नमंः। गृथ्सभ्यंः। गृथ्सपंतिभ्य इति गृथ्सपंति-भ्यः। चा वः। नमंः। नमंः। वातेंभ्यः। वातंपतिभ्य इति वातंपित-भ्यः। चा वः। नमंः। नमंः। गणेभ्यंः। गणपंतिभ्य इति गणपंति-भ्यः। चा वः। नमंः। नमंः। विरूपेभ्य इति वि-रूपेभ्यः। विश्वरूपेभ्यः। चा वः। नमंः। नमंः। नमंः। नमंः। नमंः। नमंः। महन्द्र इति महत्भ्यः। श्रुष्ठकेभ्यः। चा वः। नमंः। नमंः। नमंः। रिथभ्य इति रिथ-भ्यः। अर्थेभ्यः। च। वः। नमंः। नमं

नमंः। भवायं। च। रुद्रायं। च। नमंः। शुर्वायं। च। पृशुपतंय इति पशु-पतंये। च। नमंः। नीलंग्रीवायेति नीलं-ग्रीवाय। च। व्युप्तकेशायति व्युप्त-केशाय। च। नर्मः। सहस्राक्षायति सहस्र-

अक्षायं। च। शतधंन्वन इतिं शत-धन्वने। च। नर्मः। गिरिशायं। च। शिपिविष्टायेति शिपि-विष्टाये। च। नर्मः। मीुदुष्टंमायेति मीढुः-तमाय। च। इषुंमत इतीषुं-मते। च। नमंः। ह्रस्वायं। च। वामनाय। च। नर्मः। बृहते। च। वर्षीयसे। च। नर्मः। वृद्धाय। च। संवृध्वेन इति सम्-वृध्वेन। च। (११) नमः। अग्रियाय। च। प्रथमायं। च। नमः। आशवें। च। अजिरायं। च। नमंः। शीघ्रियाय। च। शीभ्याय। च। नमंः। ऊर्म्याय। च। अवस्वन्यायेत्यंव-स्वन्याय। च। नर्मः। स्रोतस्याय। च। द्वीप्यांय। च॥ (१२) नमंः। ज्येष्ठायं। च। कुनिष्ठायं। च। नमंः। पूर्वजायेतिं पूर्व-जार्य। च। अपरजायेत्यंपर-जार्य। च। नर्मः। मध्यमार्य। च। अपगल्भायेत्यंप-गल्भायं। च। नमंः। जघन्यांय। च। बुध्नियाय। च। नर्मः। सोभ्याय। च। प्रतिसर्यायेतिं प्रति-सर्याय। च। नर्मः। याम्याय। चु। क्षेम्याय। चु। नर्मः। उर्वुर्याय। च। खल्याय। च। नर्मः। श्लोक्याय। च। अवसान्यायत्यव-सान्याय। च। नर्मः। वन्याय। च। कक्ष्याय। च। नमंः। श्रवायं। च। प्रतिश्रवायेतिं प्रति-श्रवायं। च। (१३) नर्मः। आशुर्षेणायेत्याशु-सेनाय। च। आशुर्रथायेत्याशु-रथाय। च। नर्मः। शूराय। च। अवभिन्दत इत्यंव-भिन्दते। च। नर्मः।

रुद्रपदपाठः

वर्मिणै। च। वरूथिनै। च। नमंः। बिल्मिनै। च। कवचिनै। च। नर्मः। श्रुतायं। च। श्रुतसेनायेतिं श्रुत-सेनायं। च॥ (१४) नमः। दुन्दुभ्याय। च। आहनन्यायेत्यां-हनन्याय। च। नमः।

धृष्णवैं। च। प्रमृशायेतिं प्र-मृशायं। च। नमंः। दूतायं। च। प्रहिंतायेति प्र-हिताय। च। नमंः। निष्क्षिण इति नि-सङ्गिनै। च। इषुधिमत इतीषुधि-मतें। च। नमंः। तीक्ष्णेषंव इतिं तीक्ष्ण-इषवे। च। आयुधिनें। च। नमंः। स्वायुधायेतिं सु-आयुधायं। च। सुधन्वंन इति सु-धन्वने। च। नर्मः। सुत्याय। च। पथ्याय। च। नर्मः। काट्याय। च। नीप्याय। च। नर्मः। सूद्याय। च। सुरस्याय। च। नर्मः। नाद्यायं। च। वैशन्तायं। च। (१५)

नमंः। कूप्याय। च। अवुट्याय। च। नमंः। वर्ष्याय। च। अवर्ष्यायं। च। नर्मः। मेघ्याया च। विद्युत्यायिति वि-द्युत्याय। च। नर्मः। ईप्रियाय। च। आतप्यायेत्यां-तप्याय। च। नर्मः। वात्याय। च। रेष्मियाय। च। नर्मः। वास्तुव्याय। च। वास्तुपायेति वास्तु-पार्य। च॥ (१६)

नर्मः। सोर्माय। च। रुद्रायं। च। नर्मः। ताम्रायं। च। अरुणायं। च। नर्मः। शङ्गायं। च। पशुपतंय इतिं पशु-पतंये। च। नर्मः। उग्रायं। च। भीमार्यं। च। नर्मः। अग्रेवधायेत्यंग्रे-वधायं। च। दूरेवधायेतिं दूरे-वधार्य। च। नर्मः। हन्ने। च। हनीयसे। च। नर्मः। वृक्षेभ्यः। हरिकेशेभ्य इति हरि-केशेभ्यः। नमंः। तारायं। नमंः। शम्भव इति शम्-भवें। च। मृयोभव इति मयः-भवें। च। नमः। शृङ्करायेतिं शम्-करायं। च। मृयस्करायेतिं मयः-कुरायं। च। नमः। शिवायं। च। शिवतंरायेतिं शिव-तराय। च। (१७)

नमः। तीर्थ्याय। च। कूल्याय। च। नमः। पार्याय। च। अवार्याय। च। नमः। प्रतरंणायेतिं प्र-तरंणाय। च। उत्तरंणायेत्यंत-तरंणाय। च। नमः। आतार्यायेत्यां-तार्याय। च। आलाद्यायेत्यां-लाद्याय। च। नमः। शष्याय। च। फेन्याय। च। नमः। सिक्त्याय। च। प्रवाह्यायेतिं प्र-वाह्याय। च॥ (१८)
नमः। इरिण्याय। च। प्रपथ्यायेतिं प्र-पथ्याय। च। नमः।

कि श्रिलायं। च। क्षयंणाय। च। नमंः। कपर्दिनें। च। पुलस्तयें। च। नमंः। गोष्ठ्यायेति गो-स्थ्याय। च। गृह्याय। च। नमंः। तल्प्याय। च। गेह्याय। च। नमंः। काट्याय। च। गृह्वरेष्ठायेति गह्वरे-स्थायं। च। नमंः। हृद्य्याय। च। निवेष्प्यायेति नि-वेष्प्याय। च। नमंः। पाश्स्त्याय। च। रजस्याय। च। नमंः। शुष्क्याय। च। हृरित्याय। च। नमंः। लोप्याय। च। उलुप्याय। च। (१९)

नमंः। ऊर्व्याय। च्। सूम्याय। च। नमंः। पृण्याय। च। पृण्शद्यायिति पर्ण-शद्याय। च। नमः। अपगुरमाणायेत्यप-गुरमाणाय। च। अभिघ्नत इत्यंभि-घ्नते। च। नमः। आख्खिदत इत्यां-खिदते। च। प्रख्खिदत इति प्र-खिदते। च। नमः। वः। किरिकेभ्यः। देवानाम। हृदयेभ्यः। नमः। विक्षीणकेभ्य इति वि-क्षीणुकेभ्यः। नमः। विचिन्वत्केभ्य इति वि-चिन्वत्केभ्यः। नर्मः। आनिर्हतेभ्य इत्योनिः-हतेभ्यः। नर्मः। आमीवत्केभ्य इत्यां-मीवत्केभ्यंः॥ (२०)

द्रापै। अन्धंसः। पते। दरिंद्रत्। नीलंलोहितेति नीलं-लोहित॥ एषाम्। पुरुषाणाम्। एषाम्। पशूनाम्। मा। भेः। मा। अरः। मो इति। पृषाम्। किम्। चन। आमुमुत्॥ या। ते। रुद्र। शिवा। तनूः। शिवा। विश्वाहंभेषजीति विश्वाहं-भेषजी॥ शिवा। रुद्रस्यं। भेषुजी। तयाँ। नः। मृडा जीवसें॥ इमाम्। रुद्रायं। तुवसें। कुपर्दिनें। क्षयद्वीरायेति क्षयत्-वीरायः। प्रेति। भुरामहे। मतिम्॥ यथा। नः। शम्। असंत्। द्विपद् इतिं द्वि-पदें। चतुंष्पद इति चतुं:-पदे। विश्वम्। पुष्टम्। ग्रामें। अस्मिन्। (२१)

अनांतुर्मित्यनां-तुर्म्॥ मृडा। नः। रुद्र्। उत। नः। मयः। कृधि। क्षयद्वीरायेति क्षयत्-वीराय। नर्मसा। विधेम्। ते॥ यत्। शम्। च। योः। च। मनुंः। आयुज इत्यां-युजे। पिता। तत्। अुश्याम्। तवं। रुद्र। प्रणीताविति प्र-नीतौ॥ मा। नः। महान्तम्। उत। मा। नः। अर्भकम्। मा। नः। उक्षंन्तम्। उत। मा। नः। उक्षितम्॥

तनुवंः। (२२) रुद्र। रीरिषः॥ मा। नः। तोके। तनेये। मा। नः। आयुंषि। मा। नः। गोर्षु। मा। नः। अर्श्वेषु। रीरिषः॥ वीरान्। मा। नः।

मा। नः। वधीः। पितरम्। मा। उत। मातरम्। प्रियाः। मा। नः।

रुद्र। भामितः। वधीः। हविष्मंन्तः। नर्मसा। विधेम्। ते॥ आरात्।

ते। गोघ्न इति गो-घ्ने। उता पूरुष्घ्न इति पूरुष-घ्ने। क्ष्यद्वीरायेति क्षयत्-वीराय। सुम्नम्। अस्मे इति। ते। अस्तु॥ रक्षां। च। नः। अधीतिं। च। देव। ब्रूहि। अधां। च। नः। शर्म। यच्छ्। द्विबर्हा इति

द्धि-बर्हाः॥ स्तुहि। (२३) श्रुतम्। गर्तसदमितिं गर्त-सदम्। युवांनम्। मृगम्। न। भीमम्।

उपहुलुम्। उग्रम्॥ मृडा। जरित्रे। रुद्र। स्तवानः। अन्यम्। ते। अस्मत्। नीति। वपन्तु। सेनाः॥ परीति। नः। रुद्रस्यं। हेतिः। वृणक्तु। परीति। त्वेषस्यं। दुर्मितिरिति दुः-मृतिः। अघायोरित्यंघायोः॥ अवेति। स्थिरा। मृघवंद्य इति मृघवंत्-भ्यः। तनुष्व। मीद्वंः। तोकायं। तनयाय। मृडय्॥ मीद्वंष्टमेति मीद्वंः-तम्। शिवंतमेति शिवं-तम्। शिवः। नः। सुमना इति सु-मनाः। भव॥ प्रमे। वृक्षे। आयुंधम्। निधायेति नि-धायं। कृत्तिम्ं। वसानः। एति। च्र। पिनांकम्। (२४)

बिभ्रंत्। एतिं। गृहि॥ विकिरिदेति वि-किरिद् विलोहितेति वि-लोहित्। नर्मः। ते। अस्तु। भृगव इति भग-वः॥ याः। ते। सहस्रम्। हेतयः। अन्यम्। अस्मत्। नीतिं। वृपन्तु। ताः॥ सहस्राणि। सहस्रधेति सहस्र-धा। बाहुवोः। तवं। हेतयः॥ तासाम्। ईशानः। भृगव इति भग-वः। प्राचीनां। मुखां। कृधि॥ (२५) सहस्राणि। सहस्रश इति सहस्र-शः। ये। रुद्राः। अधीतिं।

सहस्राणि। सहस्रुश इति सहस्र-शः। ये। रुद्राः। अधीतिं। भूम्याम्॥ तेषाम्। सहस्रयोजन इति सहस्र-योजने। अवेतिं। रुद्रपदपाठः

धन्वांनि। तन्मसि॥ अस्मिन्। महति। अर्णवे। अन्तरिक्षे। भवाः। अर्थि॥ नीलंग्रीवा इति नीर्ल-ग्रीवाः। शितिकण्ठा इतिं शिति-कण्ठौः। शर्वाः। अधः। क्षमाचराः॥ नीलग्रीवा इति नीलं-ग्रीवाः। शितिकण्ठा इतिं शिति-कण्ठाः। दिवम्। रुद्राः। उपंश्रिता इत्युपं-श्रिताः॥ ये। वृक्षेषुं। सस्पिञ्जंराः। नीलंग्रीवा इति नीलं-ग्रीवाः। विलोहिता इति वि-लोहिताः॥ ये। भूतानाँम्। अधिपतय इत्यधि-पतयः। विशिखास इतिं वि-शिखासंः। कपर्दिनः॥ ये। अन्नेषु। विविध्यन्तीति वि-विध्यन्ति। पात्रेषु।

पिबंतः। जनान्॥ ये। पथाम्। पथिरक्षंय इति पथि-रक्षंयः। ऐलबृदाः। यव्युधंः॥ ये। तीर्थानिं। (२६)

प्रचरन्तीतिं प्र-चरन्ति। सृकावंन्त इतिं सृका-वन्तः। निषङ्गिण इति नि-सङ्गिनंः॥ ये। एतावन्तः। च। भूयार्रसः। च। दिशः। रुद्राः। वितस्थिर इति वि-तस्थिरे॥ तेषाँम्। सहस्रयोजन इतिं सहस्र-योजुने। अवेति। धन्वानि। तुन्मसि॥ नर्मः। रुद्रेभ्यः। ये। पृथिव्याम्। ____ ये। अन्तरिंक्षे। ये। दिवि। येषाँम्। अन्नम्ं। वार्तः। वुरूषम्। इषंवः।

तेभ्यंः। दर्शः। प्राचीः। दर्शः। दक्षिणा। दर्शः। प्रतीचीः। दर्शः। उदींचीः। दर्श। ऊर्ध्वाः। तेभ्यंः। नर्मः। ते। नः। मृडयन्तु। ते। यम्। द्विष्मः। यः। च। नः। द्वेष्टिं। तम्। वः। जम्भें। दधामि॥ (२७) त्र्यम्बकमिति त्रि-अम्बकम्। यजामहे। सुगन्धिमिति

सु-गन्धिम्। पुष्टिवर्धनमिति पुष्टि-वर्धनम्॥ उर्वारुकम्। इव। बन्धंनात्। मृत्योः। मुक्षीया मा। अमृतात्। यः। रुद्रः। अग्नौ। यः। अपिस्वत्यंप-सु। यः। ओषंधीषु। यः। रुद्रः। विश्वाः। भुवंना। आविवेशेत्याः-विवेशः। तस्मैः। रुद्रायः। नमः। अस्तु॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

रुद्रपदपाठः



151

॥मन्त्रपुष्पम्॥

मन्रपुष्पम्

ॐ भृद्रं कर्णेभिः शृणुयामं देवाः। भृद्रं पंश्येमाक्षभिर्यजंत्राः। स्थिरैरङ्गैं स्तुष्टुवा संस्तृनूभिः। व्यशेम देविहेतं यदार्युः। स्वस्ति न् इन्द्रों वृद्धश्रेवाः। स्वस्ति नंः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्ताक्ष्यो

अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृह्स्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

योऽपां पुष्पं वेदे। पुष्पंवान् प्रजावाँन् पशुमान् भंवति। चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्। पुष्पंवान् प्रजावाँन् पशुमान् भंवति। य एवं वेदे। योऽपामायतंनं वेदे। आयतंनवान् भवति। अग्निर्वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। योँऽग्नेरायतंनं वेदे॥

आयतंनवान् भवति। आपो वा अग्नेरायतंनम्। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदं। योऽपामायतंनुं वेदं। आयतंनवान् भवति। वायुर्वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। यो वायोरायतंनुं वेदं। आयतंनवान् भवति॥

आपो वै वायोरायतंनम्। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। असौ वै तपंत्रपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। योऽमुष्य तपंत आयतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। आपो वा अमुष्य तपंत आयतंनम्॥

आयतंनवान् भवति। य एवं वेदे। योऽपामायतंनुं वेदे। आयतंनवान् भवति। चन्द्रमा वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। यश्चन्द्रमंस आयतंनुं वेदे। आयतंनवान् भवति। आपो वै चुन्द्रमंस आयतंनम्। आयतंनवान् भवति॥

य एवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। नक्षंत्राणि वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। नक्षंत्राणामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। आपो नक्षंत्राणामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदं॥८२॥

योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। पर्जन्यो वा अपामायतेनम्। आयतेनवान् भवति। यः पर्जन्यंस्याऽऽयतेनं वेदे। आयतंनवान् भवति। आपो वै पर्जन्यंस्याऽऽयतंनम्। आयतंनवान्

भवति। य एवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं॥

आयतंनवान् भवति। संवथ्सरो वा अपामायतंनम्। आयर्तनवान् भवति। यः संवथ्सरस्याऽऽयर्तनं वेदं। आयर्तनवान् भवति। आपो वै संवथ्सरस्याऽऽयतंनम्। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदं। योंऽफ्सु नावं प्रतिष्ठितां वेदं। प्रत्येव तिष्ठति॥

राजाधिराजायं प्रसह्यसाहिनें। नमों वयं वैश्रवणायं कुर्महे। स में कामान्कामकामाय मह्यम्। कामेश्वरो वैंश्रवणो दंदातु। कुबेरायं वैश्रवणायं। महाराजाय नर्मः॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ दशशान्तयः ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयामं देवाः। भुद्रं पंश्येमाुक्षभिर्यजंत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवारसंस्तनूभिः। व्यशेम देवहिंतं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रों वृद्धश्रंवाः। स्वस्ति नंः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्ताक्ष्यों अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृह्स्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥१॥

ॐ नमो ब्रह्मणे नमों अस्त्वग्नये नर्मः पृथिव्यै नम ओषंधीभ्यः। नमों वाचे नमों वाचस्पतंये नमो विष्णंवे बृह्ते करोमि॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥२॥

नमों वाचे या चोंदिता या चानुंदिता तस्यैं वाचे नमो नमों वाचे नमों वाचस्पतंये नम् ऋषिंभ्यो मत्रुकृद्धो मत्रंपतिभ्यो मा मामृषंयो मञ्जकृतो मञ्जपतंयः परादुर्माहमृषीनमञ्जकृतो मत्रुपतीन्परादां वैश्वदेवीं वाचंमुद्यास शिवामदंस्तां जुर्षां देवेभ्यः शर्म मे द्यौः शर्म पृथिवी शर्म विश्वमिदं जगत्। शर्म चन्द्रश्च सूर्यश्च शर्म ब्रह्मप्रजापती। भूतं वंदिष्ये भुवंनं वदिष्ये तेजों वदिष्ये यशों वदिष्ये तपों वदिष्ये ब्रह्मं वदिष्ये सत्यं वंदिष्ये तस्मां अहमिदम्पुस्तरंणुमुपंस्तृण उपुस्तरंणं मे प्रजाये पशूनां भूयादुपुस्तरंणमुहं प्रजाये पशूनां भूयासुं प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं प्राणापानौ मा मां हासिष्टं मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मध् वदिष्यामि मधुमतीं देवेभ्यो वार्चमुद्यास शृश्रूषेण्यां मनुष्यैभ्यस्तं मां देवा अंवन्तु शोभायैं पितरोऽनुंमदन्तु। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥३॥

शं नो वार्तः पवतां मात्रिश्वा शं नंस्तपतु सूर्यः। अहांनिशं भंवन्तु नः श॰ रात्रिः प्रतिधीयताम्। शमुषा नो व्युंच्छतु शमांदित्य उदेतु नः। शिवा नः शन्तंमा भव सुमृडीका सरंस्वति। मा ते व्योम सन्दिशे। इडांये वास्त्वंसि वास्तुमद्वांस्तुमन्तों भूयास्म मा वास्तोंश्छिथ्स्मह्मवास्तुः स भूयाद्योंऽस्मान्द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्मः। प्रतिष्ठासिं प्रतिष्ठावन्तो भूयास्म मा प्रतिष्ठायांश्छिथ्स्मह्मप्रतिष्ठः स भूयाद्योंऽस्मान्द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्मः। आ वांत वाहि भेषजं वि वांत वाहि यद्रपः। त्व॰ हि विश्वभेषजो देवानां दूत ईयंसे। द्वाविमौ वातौ वात आ सिन्धोरा पंरावतः॥

दक्षं मे अन्य आवातु परान्यो वांतु यद्रपः। यद्दो वांतते गृहें ऽमृतंस्य निधिर्िहृतः। ततों नो देहि जीवसे ततों नो धेहि भेषजम्। ततों नो मह आवंह वात आवांतु भेषजम्। शम्भूर्मयोभूर्नो हृदे प्रण आयूर्षेष तारिषत्। इन्द्रंस्य गृहों ऽसि तं त्वा प्रपंद्ये सगुः सार्श्वः। सह यन्मे अस्ति तेनं। भूः प्रपंद्ये भुवः प्रपंद्ये सुवः प्रपंद्ये भूर्भुवः सुवः प्रपंद्ये वायुं प्रपुद्ये ऽनौतां देवतां प्रपुद्ये ऽश्मानमाखणं प्रपंद्ये प्रजापंतेर्ब्रह्मकोशं ब्रह्म प्रपंद्य ओं प्रपंद्ये। अन्तरिक्षं म उर्वन्तरं बृहद्ग्रयः पर्वताश्च यया वातंः स्वस्त्या स्वंस्तिमान्तयां स्वस्त्या

स्वंस्तिमानंसानि। प्राणांपानौ मृत्योमां पातं प्राणांपानौ मा मां हासिष्टं मियं मेथां मियं प्रजां मय्यग्निस्तेजों दधातु मियं मेथां मियं प्रजां मय्यग्निस्तेजों दधातु मियं मेथां मियं प्रजां मयी प्रजां मियं प्रजां मियं प्रजां मियं प्रजां पिर्पातम्स्मानिरंष्टेभिरिश्वना सौभंगेभिः। तन्नों मित्रों वरुंणो मामहन्तामिदंतिः सिन्धुंः पृथिवी उत द्यौः। कयां निश्चत्र आ भुंवदूती स्दावृंधः सखाँ। कया शिवेष्ठया वृता। कस्त्वां

सत्यो मदानां मश्हिष्ठो मध्सदन्धंसः। दृढाचिदारुजे वस्। अभी षु णः सखीनामविता जीरितृणाम्। शृतं भेवास्यूतिभिः। वयः सुपूर्णा उपसेदुरिन्द्रं प्रियमेधा ऋषयो नाधमानाः। अपं ध्वान्तमूर्णुहि पूर्धि चक्षुंर्मुमुग्ध्यंस्मान्निधयेव बद्धान्॥

शं नों देवीर्भिष्टंय आपों भवन्तु पीतयें। शं योर्भिस्रंवन्तु नः। ईशांना वार्याणां क्षयंन्तीश्चर्षणीनाम्। अपो यांचामि भेषजम्। सुमित्रा न आप ओषंधयः सन्तु दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योऽस्मान्द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्मः। आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता नं ऊर्जे दंधातन। महे रणांय चक्षंसे। यो वंः शिवतंमो रसस्तस्यं भाजयतेह नंः। उश्तीरिंव मातरंः। तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयांय जिन्वंथ॥ आपो जनयंथा च नः। पृथिवी शान्ता साग्निनां शान्ता सा में शान्ता श्चरं शमयतु। अन्तरिक्षर शान्तं तद्वायुनां शान्तं तन्में

शान्त १ शुच ५ शमयतु। द्यौः शान्ता सादित्येन शान्ता सा में शान्ता

शुच ५ शमयतु। पृथिवी शान्तिं रन्तरिक्ष शान्तिर्द्यौः शान्तिर्दिशः शान्तिरवान्तरदिशाः शान्तिरग्निः शान्तिर्वायुः शान्तिरादित्यः शान्तिश्चन्द्रमाः शान्तिर्नक्षेत्राणि शान्तिरापः शान्तिरोषंधयः शान्तिर्वनस्पतंयः शान्तिर्गौः शान्तिरजा शान्तिरश्वः शान्तिः पुरुषः शान्तिर्ब्रह्म शान्तिर्ब्राह्मणः शान्तिः शान्तिरेव शान्तिः शान्तिर्मे अस्तु शान्तिः। तयाह । शान्त्या संविशान्त्या मह्यं द्विपदे चतुंष्पदे च शान्तिं करोमि शान्तिंर्मे अस्तु शान्तिः। एह श्रीश्च ह्रीश्च धृतिश्च तपों मेधा प्रतिष्ठा श्रुद्धा स्त्यं धर्मश्चैतानि मोत्तिष्ठन्तुमनूत्तिष्ठन्तु मा मा 🐧 श्रीश्रु हीश्रु धृतिश्रु तपों मेधा प्रतिष्ठा श्रुद्धा सत्यं धर्मश्रैतानि मा मा होसिषुः। उदायुंषा स्वायुषोदोषधीनाः रसेनोत्पर्जन्यंस्य शुष्मेणोदंस्थाममृता अनुं। तचक्षुंर्देवहितं पुरस्तांच्छु ऋमु चरेत्। पश्येम शरदेः शतं जीवेम शरदेः शतं नन्दाम शरदेः शतं मोदाम श्ररदं शतं भवाम श्ररदं श्रत १ शृणवाम श्ररदं शतं प्रब्रवाम शरदंः शतमजीताः स्याम शरदंः शतं ज्योक्र सूर्यं दशे। य उदंगान्महतोऽर्णवाँद्विभ्राजंमानः सरि्रस्य मध्याथ्स मां वृष्भो लोंहिताक्षः सूर्यों विपश्चिन्मनंसा पुनातु। ब्रह्मण्श्चोतंन्यसि ब्रह्मण आणी स्थो ब्रह्मण आवर्पनमसि धारितेयं पृथिवी ब्रह्मणा मही धारितमेनेन महदन्तरिक्षं दिवं दाधार पृथिवी सदेवां यदहं वेद तदहं धारयाणि मा मद्वेदोऽधिविस्नंसत्। मेधामनीषे मार्विशता ५ समीची भूतस्य भव्यस्यावंरुध्ये सर्वमायुरयाणि सर्वमायुरयाणि।

आभिर्गीभिर्यदतों न ऊनमाप्यांयय हरिवो वर्धमानः। यदा स्तोतृभ्यो महिं गोत्रा रुजासिं भूयिष्ठभाजो अधं ते स्याम। ब्रह्म प्रावांदिष्म तन्नो मा हांसीत्। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥४॥

ॐ सन्त्वां सिश्चामि यजुषां प्रजामायुर्धनं च॥ ॐ शान्तिः

शान्तिः शान्तिः॥५॥

दशशान्तयः

शं नो मित्रः शं वर्रणः। शं नो भवत्वर्यमा। शं न इन्द्रो बृह्स्पतिः। शं नो विष्णुंरुरुक्रमः। नमो ब्रह्मणे। नमंस्ते वायो। त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मांसि। त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मं विद्यामि। ऋतं वंदिष्यामि। सत्यं वंदिष्यामि। तन्मामंवतु। तद्वक्तारंमवतु। अवतु

माम्। अवंतु वृक्तारम्। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥६॥ ॐ तच्छुं योरावृंणीमहे। गातुं युज्ञायं। गातुं युज्ञपंतये। दैवीं स्वस्तिरंस्तु नः। स्वस्तिर्मानुंषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिंगातु भेषजम्। शं नों

अस्तु द्विपर्दै। शं चर्तुष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥७॥ ॐ सह नांववतु। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेजस्वि नावधींतमस्तु मा विद्विषावहैं। ॐ शान्तिः शान्तिः

शान्तिः॥८॥

ॐ सह नांववतु। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेजस्व नावधीतमस्तु मा विद्विषावहैं। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥९॥

ॐ सह नांववतु। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहैं। ॐ शान्तिः शान्तिः दशशान्तयः